Met besondere dank vir die professionele hulp en bystand deur mev. G. Godsell van die Nasionale Personeelnavorsingsinstituut m.b.t. die opstel en evaluering van die vraelyste in hierdie ondersoek; aan mnre. B. Potgieter en N. Parsons vir die opstel en beheer van die rekenaarprogram; aan A. Garlick en I. Broes vir evalueringshulp m.b.t. tot "oop" vrae; aan I. Scherlich vir die versorging en tikwerk van die manuskrip; en aan my verhandelingleier, prof. P. G. Snyman, vir rigtinggewende en opofferende toesig in besonder drukke omstandighede.

DIE VERANTWOORDELIKHEIDSBESKOUING

VAN JOHANNESBURGSE JOERNALISTE.

'n Prinsipieel-empiriese ondersoek

deur

HERCULES JACOBUS SCHOLTZ

Verhandeling ingedien ter vervulling van die
vereistes vir die graad M.A. (Kom.) in die
Fakulteit Lettere en Wysbegeerte aan die
Potchefstroomse Universiteit vir C. H. O.

INHOUDSOPGAWE

A. INLEIDING p. 1

B. 'n VERANTWOORDELIKHEIDSMODEL.

1. VERANTWOORDELIKHEID p. 1

2. BEGRIPPE RONDOM VERANTWOORDELIKHEID p. 2

3. VRY OM TE KIES p. 7

4. OBJEKTIWITEIT p. 17

C. DIE VRAE.

1. VRAELYS p. 25

D. DIE RESPONSGROEP.

1. SAMESTELLING VAN DIE GROEP p. 28

E. HOUDINGSOPNAME VAN 110 JOHANNESBURGSE JOERNALISTE NOV. 1982 - MEI 1983.

1. DIE BEGRIP "VERANTWOORDELIKE JOERNALISTIEK". p. 32
   a) Betekenis vir joernaliste p. 32
   b) Ervaringvlakke en verantwoordelikheid p. 35
   c) Koerante en verantwoordelikheid p. 37

2. WAARDEBEPALING OOR KOERANTE IN JOHANNESBURG T.O.V. VERANTWOORDELIKHEID. p. 39
   a) Afrikaanse dagblaaie p. 39
   b) Engelse dagblaaie p. 40
   c) Taalverband en verantwoordelikheid p. 44
   d) Dag- en weekblaaie p. 46
   e) Taalverband en weekblaaie p. 49

3. KOLLEGAS EN VERANTWOORDELIKHEID p. 52

4. SENIOR PERSONEEL EN VERANTWOORDELIKHEID p. 56

5. KWESSIES RONDOM VERANTWOORDELIKHEID WAT STERK IN KOERANTKOLOMME IN DEBAT IS. p. 58
   a) Regering en die pers p. 58
   b) Joernalisteregister p. 60
      1. Responsgroep se reaksie p. 60
      2. Beskouings t.o.v. registrasie p. 64
      3. Beskouings en taalgroepe p. 66
      4. Beskouings en ervaringvlak p. 67
      5. Beskouings en koerante p. 69
   c) Beriggewing en nagevolge p. 71

6. DIE PERS EN LESERREAKSIE p. 73
a) Respek vir die pers p. 73
b) Die pers se invloed op openbare mening p. 75

7. DIE BESTAAN VAN ŉ DENKKLIMAAT BY KOERANTE p. 77
a) By elke koerant p. 77
b) Kollegas beïnvloed deur denkklimaat p. 79
c) Eie koerant en denkklimaat p. 84
d) Self beïnvloed deur denkklimaat p. 85
e) Denkklimaat "onlogies" p. 87
f) Verset teen denkklimaat p. 88
g) Waarom bestaan denkklimaat p. 90
1. Wie bepaal denkklimaat p. 90
2. Wie bepaal denkklimaat gemeet teen taalverband p. 93
3. Wie bepaal denkklimaat gemeet teen ervaring p. 94
4. Wie bepaal denkklimaat gemeet teen koerante p. 96
5. Wie bepaal denkklimaat gemeet teen houdingskaal p. 97
6. Wie bepaal denkklimaat gemeet teen betrekking p. 101

8. TAALGROEPE EN VERANTWOORDELIKHEID p. 104
a) Waardebepaling volgens taalverband p. 104
b) Redes vir verskille p. 105
c) Politiek p. 106
d) Taalverskille en ervaring p. 108
e) Taalverskille en koerante p. 110

9. ENGELSE PERS IS MEER VERANTWOORDELIK p. 112
a) Reaksie volgens taalgroep p. 112
b) Uiteensetting van beskouings p. 114
c) Beskouings volgens taalgroep p. 115
d) Beskouings volgens ervaringvlak p. 117
e) Beskouings volgens koerant p. 119

10. VERANTWOORDELIKHEID EN GEMEENSKAPSBETROKKENHEID p. 120
a) Opvoeding en die pers p. 120
b) Gehaltepublikasies p. 122
c) Positiewe nuus p. 123
d) Waghondfunksie p. 126
e) Belangrikste bron van inligting p. 128
f) Ook in tye van krisis en spanning p. 130
g) Vermaaklikheidsfunksie p. 132
h) Abnormale gebeure p. 134
i) Emosionele manipulasie p. 136

11. VERANTWOORDELIKE OPTREDE EN MENSEVERHOUDINGE p. 139
a) Afhanklik van koerante p. 139
b) Verantwoordelikheid en rassepolitieke konnotasies p. 140
1. In Suid-Afrikaanse konteks p. 140
2. Beskouings oor rassekonnotasies p. 142
3. Beskouings gemeet teen taalgroepe p. 144
4. Beskouings gemeet teen ervaringvlak p. 145
5. Beskouings gemeet teen koerante p. 146
c) Verantwoordelikheid en rasseverhoudinge p. 148
d) Onverantwoordelike optrede p. 152
e) Verantwoordelikheid teenoor eie groep, of alle groepe p. 154
f) 'n Sensitiewe saak p. 156
g) Landswette beperk verantwoordelikheid p. 158

12. DRIE VERANTWOORDELIKHEIDSBESKOUINGS p. 160
a) Ordeskaal p. 160
b) Houdingsmeting van drie verantwoordelikheidsbeskouings p. 161
c) Beheer net soos individu p. 164
d) Beheer strenger as individu p. 166

F. DEMOGRAFIESE ONTLEDING

1. WOONGEBIED p. 169

2. OUDERDOM p. 174

3. GESLAG p. 175

4. JARE ONDERVINDING p. 176

5. JARE ONDERVINDING IN ANDER BEROEPE p. 178

6. NASIONALITEIT p. 180

7. RAS p. 183

8. TAALGROEPE p. 184

9. HUWELIK p. 185

10. BETREKKING TANS p. 186

11. INKOMSTE p. 188

12. OPVOEDKUNDIGE VLAK p. 190

13. OPSOMMEND p. 191

G. OPSOMMING p. 192

ADDENDUM A. p. 205

Vraelyste in Afrikaans en Engels

ADDENDUM B. p. 206

Brief van die Nasionale Personeelnavorsingsinstituut

BRONVERWYSINGS p. 207

BRONNELYS p. 210

ABSTRACT p. 213

A. INLEIDING

"Meneer, uit die Perel uit wort gesê, dat jy tog al te baiang seg net wat jy wil."
-- Uit 'n brief aan Die Afrikaanse Patriot, 15 April 1876.

Slegs die vierde uitgawe van Afrikaans se eerste koerant, en daar is klaar mense, aldus die briefskrywer aan Die Afrikaanse Patriot, wat meen die koerant tree nie verantwoordelik genoeg op nie.

Meer as honderd jaar later staan die hele Suid-Afrikaanse pers steeds oor dieselfde oortreding aangekla en word die debat oor die "verantwoordelikheid van die pers" en sy "verantwoordelike optrede" feller as ooit.

Teenoor sy vele kritici (sy lesers, die publiek, gesagsinstansies, die Regering ens.) was die pers nog altyd in staat om homself in sy koerantkolomme te verdedig.

Tog is dit opvallend dat albei partye -- pers en teenstanders -- oor "verantwoordelikheid" en "verantwoordelike optrede" vanuit 'n eng en verwarrende standpunte praat.

Hierdie ondersoek is daarom gerig om 'n verteenwoordigende mening onder Suid-Afrikaanse joernaliste self oor verantwoordelikheid en aanverwante begrippe te verkry. Vir dié doel is 'n houdingsopname onder 110 Johannesburgse joernaliste gedoen (die groep verteenwoordig 15% van die totale Johannesburgse joernalistekorps wat by koerante werk).

Weliswaar skryf redakteurs en kommentaarskrywers dikwels genoeg oor hierdie onderwerp in redaksionele kolomme, maar dit kan nie as verteenwoordigend van die menings van al hul verslaggewers en joernaliste beskou word nie. Wat die menings van mense op ander vlakke van die joernalistiek des te belangriker maak, is die feit dat kritiek teen koerante dikwels juis teen die werk van hierdie groepe (m.a.w. nie die redakteurs en senior personeel as sodanig nie) ingebring word. En dit is juis die groep wat nie geredelik toegang het tot kommentaarartikels of ander wyses om hul sienings oor verantwoordelike optrede uit te spel nie.

'n Kern-uitgangspunt van hierdie ondersoek is inderdaad dat hierdie groep bittermin aandag aan sogenaamde "verantwoordelike optrede" skenk. Dit is 'n werksgroep wat van bo af opdragte kry; dit onkrities aanvaar (hoe anders?); uitvoer in 'n gees van kompetisie -- teen ander koerante wat om dieselfde storie meeding -- en teen druk van tyd hul joernalistieke taak volvoer.

Veral oor bogenoemde redes tree die aktualiteit van 'n houdingsopname onder joernaliste op alle ervaringsvlakke oor kwessies rondom verantwoordelikheid sterk na vore: na skrywer se wete is dit nog nie in Suid-Afrika onder Suid-Afrikaanse joernaliste uitgevoer nie.

Die geleentheid het homself ook aangebied om die geldigheid van joernalistieke teorieë wat oorsee uit navorsing ontwikkel is, in Suid-Afrikaanse omstandighede te toets. Prof. E. Noelle-Neumann se bevindings in Duitsland dat "onrealistiese eenstemmigheid" onder joernaliste heers weens kollegiale, groep- en werkdruk, word in hierdie opname op die proef gestel (1). Vrae is só gestruktureer dat konsonansie onder joernaliste vasgestel kan word.

In Suid-Afrikaanse konteks sou die bestaan van konsonansie onder joernaliste miskien selfs merkwaardiger as oorsee voorkom -- belangegroepe verskil hier immers nog meer: eerstens op taalgrondslag, met twee amptelike tale in Suid-Afrika en skerp teenstellende politieke sienings wat daarmee saamgaan; tweedens op rassegrondslag wat nog groter botsende uitgangspunte omvat.

Daarom is vrae opgestel wat probeer vasstel of "verantwoordelikheid" en "verantwoordelike optrede" deur die pers bowe- of ondertone van rassepolitiek bevat en hoe sterk joernaliste oor dié aangeleenthede voel.

Bloot op taalverskille gebaseer, sou 'n mens ook kon verwag dat die begrip "verantwoordelike optrede" tussen veral die Engelssprekende en Afrikaanssprekende joernaliste konflik sou oplewer.

Die ondersoek gaan ook in op die vraag of verantwoordelikheid by die pers gesien moet word in samehang met 'n belangrike funksie van die pers en een waarop besonder skerp kritiek deur teenstanders van die pers gelewer word, nl. klimaatskepping. Joernaliste se eie houdings teenoor klimaatskepping, wie hulle sien as bepalers of medebepalers hiervan en of hulle self daaraan meedoen of onderworpe is, word nagevors.

Die vlak van selftevredenheid onder die joernalistekorps oor hul eie werk en die koerante waarvoor hulle werk, vorm ook deel van die houdingsopname. Omdat dit spesifiek op die begrip verantwoordelikheid toegespits is, sal die ondersoek uitlig hoe joernaliste hul kollegas, ander koerante en hul eie koerante takseer.

B. ŉ VERANTWOORDELIKHEIDSMODEL

1. Verantwoordelikheid

Volgens die "Verklarende Afrikaanse Woordeboek" van Kritzinger et al (2) word verantwoordelikheidsgevoel omskryf as die "gevoel dat iemand verantwoordelik is vir 'n bepaalde opdrag of werk wat hy na die beste van sy vermoë moet uitvoer." In die "HAT" word verantwoordelikheid beskryf as die "verpligting om rekenskap te gee" (3). Die "Shorter Oxford English Dictionary" definieer responsibility ook as "the state or fact of being responsible, a charge trust, or duty, for which one is responsible". Hy noem dit ook "morally accountable for one's actions" (4).

Hierdie Woordeboek-verklarings deel elkeen die uitgangspunt dat verantwoordelikheid dus 'n dure, persoonlike las op die rekening van die enkeling plaas wat 'n daad verrig. Enige daad/optrede/handeling, word by die implisiete bedoeling van die Woordeboekmakers ingereken.

Om die streep tot joernaliste deur te trek: verantwoordelike optrede is dus "ingebou" in sy werk, in elke opdrag wat hy uitvoer en elke berig wat hy skryf. Geen joernalis kan sy verantwoordelikheid van hom afskuif deur te sê hy "werk in opdrag" nie, of dat hy bloot "doen wat hy gesê word" nie, of dat hy "slegs die feite hoef te stel -- ander moet maar oordeel".

Weliswaar het hy 'n verantwoordelikheid teenoor sy werkgewer en opdraggewer aan wie hy pligsgetrouheid en gehoorsaamheid verskuldig is, maar ewe ingrypend is sy verantwoordelikheid teenoor sy lesers en die persone van wie en oor wie berig word.

"Wat 'n mens sê, moet klop met hoe hy dit sê, en met die feit dat hy dit sê... Getrouheid aan hierdie innerlike ooreenstemming is die gulde reël vir filosofiese sowel as vir literêre waarheid en integriteit." (5)

Waar verantwoordelikheid ter sprake kom, moet terselfdertyd van rekenskap, aanspreeklikheid en verpligting gepraat word.

Tot dusver is verantwoordelikheid slegs in kosmiese verband, d.w.s. in gemeenskaplike verhoudinge, genoem. Boweal staan egter die verantwoordelikheid wat elke joernalis (ook die nie-gelowige, want God se wetsorde geld ook vir hom) teenoor, of liewers, aan, God as Oppergesaghebber en Soewerein verskuldig is.

Geoordeel alleen op die joernalis se verantwoordelikheid vir sy lesers, die persone oor wie gerapporteer word, of die segsmanne wat aangehaal word, en sy verantwoordelikheid aan sy redaksionele meerderes, en vernaamlik aan God, is dit duidelik dat hierdie ingrypende verpligting nooit bloot "objektiwiteit" of "objektiewe beriggewing" kan wees nie. Een van die aspekte van verantwoordelike optrede deur joernaliste sluit wel objektiwiteit of die strewe daarna in, maar dit kan nooit plaasvervangend vir verantwoordelikheid wees nie, soos later duidelik aangetoon sal word.

2. Begrippe Rondom Verantwoordelikheid.

Voordat 'n ondersoek na die verantwoordelikheidsbeskouing van joernaliste sinryk gedoen kan word, sou 'n eie bestekopname van begrippe betreffende verantwoordelikheid, soos pligsbesef,

waarheid, vryheid, menslike vryheid, behorenseise en die gesagsprobleem van verantwoordelikheid van nut wees. Wat volg, is 'n poging om 'n model vir die begrip verantwoordelikheid (spesifiek van toepassing op joernaliste) op te stel.

Etimologies beskou, beteken verantwoordelikheid deur die mens dat die mens antwoord op iets wat van hom verwag word, m.a.w. dat hy rekenskap gee, aanspreeklik gehou kan word en verpligtinge moet nakom. Teaal beskou, behoort die verantwoordelike joernalis aan die omvattende religieuse roepingsnorm getoets te word. Hierdie roepingsnorm kan ook anders gestel word as roepingsvervulling deur die mens, die mens se antwoord op die eis dat hy God moet dien en verheerlik in "alles wat (hy) doen en laat" (8). Roepingsvervulling is die mens se antwoord op die geopenbaarde teale verhouding, die menslike antwoord op God wat roep (9).

Kosmies gesien, wil hierdie verantwoordelikheidsmodel die verantwoordelikheid van die joernalis-as-mens-met-roeping in die orde van die skepping en van die sondeval (Calvyn se onderskeiding) vasstel. In hierdie verband sal die kiesmoontlikheid en die kiesvryheid van die mens (as 'n geskenk van God) uitgelig en getoets word teen die joernalis se taak-(of roepings-) vervullende bedrywigheid.

Maar teale en kosmiese verbande staan nie los van mekaar nie. Die een veronderstel die ander, en die een gaan op in die ander. Die mens (en dus die joernalis) binne die kosmos en die kosmos as 'n geheel saam met alle onderlinge verbande staan in verhouding tot God, behoort aan God (10). Hierdie verhouding tot God noem

H. G. Stoker die teale verhouding. Selfs die nie-Calvinis en die nie-Christen staan in 'n teale verhouding tot God, want al ontken hy die bestaan van so 'n verhouding, bly hy as idioargiese en kosmies-kreatuurlike geskapene aan God verantwoordelik (11).

As skepping van God is die ganse kosmos en alle geskapenes aan 'n Goddelike wetsorde onderworpe. Hierdie wetsorde "vorm 'n samehang van die verskeidenheid van wette in die kosmos in ooreenstemming met die aard van die kosmiese verskeidenheid en die samehang daarvan. Binne die kosmos hang alles met alles saam." (12).

Omdat die wetsorde tot die kosmos behoort, is dit dus kreatuurlik van aard en word volgens Stoker se onderskeiding in natuurwette en 'n deontiese orde (anders gestel as normatiewe orde) ingedeel. Natuurwette is vir die hele Skepping van krag, die ganse Skepping is daaraan onderworpe. Hierdie onderworpenheid aan die natuurwette laat geen keuse toe nie -- hulle is dinamiese bepalings met 'n dwingende karakter (13).

Daarteenoor laat die deontiese orde 'n keuse toe (Deonties= uit die Grieks tó déon vir dit wat ek behoort te doen). Hier kan die mens besluit of hy dit wil gehoorsaam of nie. Die joernalis met sy moontlikheid om te gehoorsaam of nie, is verantwoordelik vir sy keuse. As hy die deontiese orde oortree, sê hy nie daarmee die normatiewe behore op nie (want dit staan vas, met eise wat op gehoorsaming dring (14)) en kan hy aanspreeklik gehou word vir sy keuse -- m.a.w. hy kom nie sy verantwoordelikheid na nie.

Alles wat die mens doen, is aan die deontiese orde verbind. Hy

beskik oor handelingsmag t.o.v. die normatiewe behore en is as handelende wese toerekenbaar en verantwoordelik vir sy optredes en keuses. Daarteenoor is diere nie aan die deontiese orde verbind nie, omdat hulle nie oor handelingsmag beskik nie, slegs aktiwiteitsmag.

Dit is belangrik om daarop te wys dat die deontiese orde en die natuurwette 'n dinamiese samehang het. "Hulle behoort almal tot een wetsorde wat God vir die wêreld gestel het en waarvolgens Hy die wêreld regeer en bestier." (15).

Die mens handel. Die voorwaarde hiervoor is dat hy kan kies. Stoker sê die belangrikste voorwaarde vir menslike vryheid is dat die mens kan kies (16). Daarom gee hy rekenskap, is hy toerekenbaar op grond van die feit dat hy kies. Hiermee hang die begrip verantwoordelikheid ten nouste saam. Oral waar hy die vrye handelende mens kry, sien hy die mens as beeld van God, sê Stoker. Daar wandel hy met God (17).

Merrill en Lowenstein sê in hul werk "Media, Messages and Men" dat die vryheid van die mens die sluitsteen vir alle etiese stelsels is. Die mens is vry om te kies, om self sy etiese standpunt te bepaal. "Man is truly free to accept (or devise) for himself his ethical position" (18).

Maar wat die skrywers as vryheid beskryf, is inderdaad nog slegs kiesvryheid. Om te kan kies, bied nog net oop moontlikhede, maar die mens kan verkeerd kies -- en dan is hy nie vry nie. Alleen as hy kies soos hy behoort te kies, kom sy vryheid in sig. Ook hul standpunt dat die mens kan besluit om geen "etiese standpunt" in

te neem nie, moet afgewys word (19). Geen mens kan ooit besluit om geen etiese standpunt in te neem nie. Wat hy ook al doen, daar is altyd 'n etiese faset daaraan verbonde.

Verantwoordelikheid kan egter nie net bloot eties gesien word nie. Die modale norme van logika, linguïstiek, estetika, ekonomie, juridiese, sedelike en godsdienstige geld ook nog altyd vir die verantwoordelike optrede van die joernalis (20).

Merrill en Lowenstein se standpunt dat die mens wat besluit om geen etiese standpunt in te neem nie, "immoreel", of "amoreel" is (21) omdat hy dan volgens hulle Immanuel Kant se begrippe van selfopgelegde, self-wetsbepalende gedragsreëls oortree, plaas die mens aan die kern van die verantwoordelikheids- en vryheidseis (Kant -- die mens is vry slegs deur reëls vir homself op te stel) (22).

Maar die mens is nie enkel en alleen normsteller nie. God is die Soewereine normsteller, wat ontiese norme stel. Daarop volg die menslik gepositiveerde norme (23). Hier is sprake van gehoorsaamheid aan 'n normsteller, wat God of die mens kan wees, en dus van 'n gesagsverhouding.

Om sy volle menslike vryheid te bereik, staan die mens -- in casu ook die verantwoordelikheidsoekende joernalis -- steeds voor die keuse om sy gesaghebber (mens of God) te gehoorsaam of nie. Die mens beskik oor instellingsmoontlikhede op toerekenbare en verantwoordelike wyse en hy gebruik dit deur gesag te aanvaar of te verwerp. Verwerp die joernalis die gesag van God, dan oortree hy die deonties-bepaalde wetsorde, en staan hy deur God self

veroordeel. Verwerp hy menslike gesag, bly dit deonties-bepaald volgens sy instellingsmoontlikhede, want dit kan regmatig, of onregmatig geskied. "Gesagsordes behoort nie in stryd te wees met die ontiese deontiese orde nie. Gesagordes is ook deonties bepaald," soos deur Snyman uitgewys (24).

3. VRY OM TE KIES

Voorwaardes vir menslike vryheid is 'n moontlikheid van keuse (op grond waarvan dit toerekenbaar is), en 'n onderworpenheid aan en die gehoorsaming van normatiewe en kontingente behorenseise (op grond waarvan menslike vryheid verantwoordelik is). Die mens maak sy vryheid 'n werklikheid deur die keuses wat hy doen en deur sy optredes. Totale menslike vryheid is toerekenbare en verantwoordelike, Godverheerlikende roepingsvervulling. Dit is die verwerkliking van die lotsbestemming van mens èn wêreld (of kosmos).

Stoker maak die onderskeiding van vier tipes hele menslike vryheid; bestaande uit:

1. Heerskappy -- die mens se verhouding tot die kosmos as koninklike heerskappy oor plante, diere, mense, stof.
2. Kreatiwiteit -- die aanleg en talente waaroor die mens beskik om hom tot kultuurskeppende vryheid te lei.
3. Sorg -- die sorgtake van die mens in ontiese belangeverhouding met die kosmos, in die mens se verhouding met sy medemens.
4. Godsdiens -- godsdiensbeoefening en ook omvattende religieuse diens in die mens se volle wandel (25).

Tesame vorm die vier tipes menslike vryheid religie, d.w.s. die omvattende roepingsvervulling van die mens. Die joernalis wat verantwoordelik wil optree, word deur die aansprake van al vier tipes menslike vryheid geraak. Om as vrye handelende mens op te tree en sy roeping te vervul, behoort hy gehoorsamend betreffende hierdie eise te handel.

> Maar let nou op die eerbare mens,
> kyk na die opregte:
> vir die man van integriteit is daar 'n toekoms Ps. 37:37

Kiesvryheid word voorafgegaan deur kiesmoontlikheid (26). Hiermee saam tree toerekenbaarheid in. Omdat almal -- ook die joernalis -- kan kies, is almal toerekenbaar vir hul keuse. Die mens word tot verantwoording geroep op grond van die betrokke behorenseis waaraan hy behoort te voldoen. Hy behoort te kies soos wat daar van hom geëis word, d.w.s. volgens die behore. Stoker sê hierin lê die ware grondslag vir menslike vryheid (27).

Die besinning oor sy taak begin vir die joernalis deur die behorenseise in ag te neem, deur te kies volgens die behore. Só word sy kiesmoontlikheid dan reg uitgevoer.

Nou is daar ook norme wat vir die samelewing geld, eise waaraan alle mense te alle tye moet beantwoord. En kontingente hier-en-nou eise wat net vir 'n bepaalde situasie geld, uniek, onherhaalbaar. Veral vir die joernalis, wat in sy dagtaak gedurig voor sodanige kontingente gebeurtenisse en dus ook kontingente eise te staan kom.

In "Media, Messages and Men" (28) word die normatiewe benadering vir die joernalis as "taking the middle way" beskryf. Volgens die skrywers beteken dit 'n kombinasie van deontologie en teleologie. In hulle terme beskryf: deontologies insoverre die joernalis hom gebind voel, of verplig voel om sekere basiese beginsels te eerbieding. Teleologies insoverre hy aan die nagevolge van sy dade moet dink en dus aan sy beginsels moet verander as hy glo dat hy daardeur 'n hoër etiese daad kan verrig.

Maar in kritiek teen hierdie formulering moet gestel word dat die deontiek ook geld in die doel wat voorop gestel word. Daarom is dit verkeerd om deontologie en teleologie van mekaar te skei. Daar is 'n noue samehang. Andersins eis die behore ook, afgesien van hoe die joernalis voel. Dit gebeur alte dikwels dat die behorenseis en die mate waartoe die joernalis hom daartoe gebind voel uiteen val.

Om 'n voorbeeld uit "Media, Messages and Men" oor te neem: die verslaggewer wat 'n basiese beginsel het om altyd sy bronne te vermeld, sal dit dalk by hoë uitsondering weglaat om sy bron te beskerm as hy meen die saak regverdig dit. Die behorenseis, of basiese beginsel vir die joernalis, nl. om so ver moontlik sy bronne te vermeld by die skryf van 'n berig, geld steeds. Tog hou die situasie ook 'n kontingente, hier-en-nou-eis in. Die bron se lewe kan bv. in gevaar gestel word as dit gemeld word, en voor hierdie eenmalige, onherhaalbare, onvoorspelbare en unieke situasie word die joernalis voor nuwe eise gestel. Hy kies op grond van hoër normatiewe bepalings -- o.m. van sorgende liefde jeens sy medemens.

"Die erkenning van hierdie soort norme sluit nie die gelding van die algemene norme uit nie, maar staan onder die lig en leiding van die algemene norme, want die insidentele of gebeurlike vereis vanweë die eenmaligheid, onherhaalbaarheid en die uniekheid daarvan norme wat benewens die algemene, spesifiek daarvoor geld, omdat die algemene nie 'n spesifieke behore vir elke geval aandui nie." (29)

"Media, Messages and Men" se "middle way" gee dus aan die joernalis net gedeeltelik nuttige voorskrifte vir optrede. Want hy maak nie die onderskeiding tussen algemene en kontingente norme nie en skep inderdaad die indruk dat ter wille van die "hoër etiek" alle norme moet wyk. Dit is tog nie so nie, omdat die eis, die appèl, altyd bly staan. In 'n gebroke werklikheid staan die keuse nie meer net tussen goed en kwaad, of goed en selfs beter nie, maar ook tussen sleg en minder sleg. Onder lg. tipering val die beginselkwessie of 'n joernalis altyd sy bron moet vermeld by die skryf van 'n berig, aldan nie.

Die mens is toerekenbaar.

Hy behoort te kies as hy vry wil wees.

'Jy is tot keuse gedoem' -- Camus.

Die mens is geskape met moontlikhede. Moontlikhede <u>vir</u> (ystererts kan omvorm word tot gebruiksgoedere, soos vulpenne). Moontlikhede <u>van</u> (dit is die mens se eie moontlikhede). 'n Mens kan kies tussen moontlikhede in die wêreld (maar nou weet ons die werklikheid is gebroke en onvolmaak). Dit sluit nog nie die

moontlikheid van kies uit nie, want nou kan die mens juis kies tussen goed en sleg en selfs sleg en baie sleg -- hy oefen sy keusevryheid reg uit as hy die <u>beste</u> kies.

Maar kiesvryheid is nog nie volle vryheid nie. Eers as die <u>verantwoordelikheidseis</u> nagekom word, is dit volle menslike vryheid ([redacted]). Sonder die normatiewe onderworpenheid is daar geen vryheid nie, maar slegs die toerekenbaarheid op grond van sy kiesmoontlikheid ([redacted]).

Die feit dat die joernalis sy kiesmoontlikheid uitoefen (en selfs 'reg' kies) maak hom egter nog geen verantwoordelike joernalis nie. Daarvoor moet hy saam met die uitoefening van sy kiesmoontlikheid, ook aan die behorenseise voldoen (32).

Die voorwaarde van behorenseise is ook meteens die onderskeid tussen goed en kwaad. Omdat hy 'n kiesmoontlikheid het, kan die mens aan die behorenseise voldoen (goed wees en handel) of hulle verbreek, oortree (sleg wees en handel). <u>Hierdeur word menslike verantwoordelikheid moontlik</u>. Stoker sê die mens se kiesmoontlikheid maak hom toerekenbaar. "Maar met sy kiesmoontlikheid en onderworpenheid aan behorenseise tesame is die mens verantwoordelik" (33).

Met die erkenning dat menslike vryheid, kiesmoontlikheid in vertikale verband, eweseer op die joernalis van toepassing is (as onselfgenoegsame in 'n onselfgenoegsame wêreld (in Stoker se gevleuelde woorde (34)), wat onrustig voortgedryf word om met sy 'ken' en 'doen' rus te soek in die beantwoording van die onselfgenoegsaamheidsvraag) wil ons nogtans volstaan met dié beskrywing van Stoker:

"Menslike vryheid as roepingsvervulling op aarde is 'n God dienende onselfgenoegsame heerskappy, 'n beeld van die absolute en algenoegsame vrymag van die Heer van die here, die vryheid van 'n koningskind" (35).

Stoker wys ondubbelsinnig op die outarke en outoquaeriese dwalings van die eksistensialiste -- vir hul siening van die mens as oorspronklik vraer, wys hy op die mens as oorspronklik antwoorder. Deur verantwoording 'antwoord' die mens behoorlik op sy behorenseise, omdat hy "kragtens sy kiesmoontlikheid reg of verkeerd kan antwoord" (36).

Deur die mens as oorspronklik antwoorder te sien, wys Stoker op die teale (of soos hy dit vroeër genoem het, vertikale) verband tussen God en mens. "Al dergelike aansprake vanuit die kosmos tot die mens (vrae) is (vertikaal gesien), roepstemme (roep-ing) waarmee God die mens tot roepingsvervulling (antwoord) roep" (37). Dit herlei Stoker terug tot die menslike gewete. Alte seker sal die eis tot verantwoording, wat tot elke mens persoonlik, hom trefseker, onuitwykbaar en onoordraagbaar aanspreek, ook die joernalis met sy joernalistieke taak aanspreek.

In hierdie verband tref Snyman 'n belangrike onderskeid tussen die toerekenbaarheid wat van die joernalis vereis kan word in terme van sy dagtaak, vir dit wat hy bv. meedeel. Verantwoordelikheid, daarenteen, is iets wat die joernalis verskuldig is aan 'n hoër of gesagsinstansie.

As mens is die joernalis in sy verhouding tot God aan God verantwoording verskuldig. Dit betref uiteindelik alles wat hy doen

of laat, m.b.t. wat Stoker noem die mens se teale verhouding tot God. Maar ook in sy kosmiese verhouding volgens die skeppingsnorme en die behorenseise (algemeen-geldend en kontingent) is die joernalis verantwoording verskuldig aan menslike gesaghebbers - sy werkgewers en seniors in die redaksie. As lid van 'n bepaalde sosiale kring (as joernalis) is hy verantwoording aan die betrokke gesaghebbers verskuldig.

In bg. verband kan 'n mens praat van verantwoording aan -- aan God, en aan 'n menslike gesaghebber.

~~Daarby kom ook verantwoordelikheid~~ vir. Die joernalis is verantwoordelik vir sy lesers, teenoor wie hy verantwoordelik moet optree; hy is verantwoordelik vir die segspersone oor wie en van wie hy skryf; en die derde partye oor wie gerapporteer word. Die joernalis is egter geen verantwoording verskuldig aan sy lesers nie, want hulle staan in geen gesagsverhouding tot hom nie.

"Sy roepingsvervulling, m.a.w. sy vryheid, veronderstel dus die moontlikheid van keuse volgens die moontlikhede VAN en VIR hom en die onderworpenheid aan norme en gesag, dus sy verantwoordelikheid" (38).

Ten slotte is menslike verantwoording vir Stoker die "vryheidsdaad (waarmee die mens) sy onselfgenoegsaamheid en radikale onderworpenheid aan die Algenoegsame, (aan God) en aan Sy oordeel bely" (39).

Het lief, en doen dan wat jy wil.
Ama et fac quod vis. (Laat jou vryheid geld) Augustinus (41).

Die joernalis wat sy werk "verantwoordelik" verrig, is besig met roepingsvervulling. Soos met alle menslike handeling, sluit dit heerskappy, skepping, sorg en diens van God in -- tesame bekend volgens Stoker se onderskeiding as <u>religie</u>.

Op grond van die kiesmoontlikheid wat die joernalis het, is hy ook toerekenbaar -- hy kan rekenskap gee vir sy keuses (tensy sy toerekenbaarheid belemmer word: 'n kranksinnige, 'n verslaafde, 'n geestelik versteurde, iemand wat onder dwang handel). Toerekenbaarheid is 'n voorwaarde vir verantwoordelikheid en waar toerekenbaarheid nie belemmer word nie, kan die joernalis tot verantwoording geroep word - deur die betrokke gesaghebbers (God, of mens).

Die joernalis wat sy werk verantwoordelik verrig, tree as vrye handelende mens op en verwerf daarmee sy volle menslike vryheid -- want hy onderwerp hom ook ten volle aan sy teale en kosmiese gesagsverhoudinge. So 'n joernalis se joernalistieke werk <u>moet</u> dus opheffend, leersaam, stigtend, inligtend, uitbreidend, prikkelend, boeiend, onderwysend, dienend, prakties ~~en~~ funksioneel ~~wees~~. en eties krities wees

Dit hoef seker nie altyd aangenaam te wees nie. 'n Mens sou dus kon beaam dat die joernalistieke taak om die gebroke werklikheid te weergee, ook stigtend, leersaam, opheffend en dies meer sy kan wees. 'n Mens sou selfs kon beaam dat dié soort joernalistiek 'n spieëlbeeld van die werklikheid moet en kan wees. Ook dat die spieël nie vir die beeld wat hy weerspieël die blaam moet dra nie.

Maar dan kan die spieël dus nie neutraal bly teenoor dit wat hy weerspieël nie. Verantwoordelik is hy nie as hy bloot agteroor sit en sê: Mense, hiermee sit ons nou. Kan ek help as die werklikheid

so lyk?

Die verantwoordelike joernalis se taak is ingrypend (verwys vroeër). Hy moet dus sy liefdevolle, sorgende, opheffende, ens., ordening op die gegewe toepas. M.a.w. kyk wáár hy sekere soort materiaal plaas -- en op watter tyd. Met die nodige korrektiewe teenhanger balanseer. Die alternatiewe uitwys -- daar is baie maniere. Die verantwoordelike joernalis sal sy materiaal -- van watter aard ook al -- meet teen die deontiese wetsorde, insluitende die kontingente behorenseise. Hoe hy daarna te werk gaan, sal volkome in ooreenstemming met die etiese, linguïstieke, sedelike, religieuse, ekonomiese, politieke norme moet wees.

Maar hy kan nie net volgens die modale norme handel nie. Hy moet ook die taaknorme gehoorsaam -- soos wat die funksie van die pers, die joernalis en sy funksie om inligting te verskaf, is.

Daarna moet hy die struktuurnorme gehoorsaam. Die pers en die joernalis sal moet besin oor waar private terrein is en waar nie en waar hy dus oortree. Hy sal moet besin of hy isolasie skep tussen mense en instansies, of hy die soewereiniteit van elke samelewingskring in ag neem.

Verantwoordelike joernalistiek is per slot van sake ook rentmeesterskap (41) soos Snyman dit so treffend stel t.o.v. die propagandis. Dit behels dat die joernalis in al sy doen en late die deontiese behore nakom waar pligte, deugde, motiewe, intensies, of die gevolge van sy werk ter sprake is, ook waar die natuurwetmatigheid van die kosmos tot hom spreek op alle lewensterreine en ter bestryding van die kwaad oral waar hy dit in 'n gebroke wêreld mag teëkom.

Vir die joernalis is een van die belangrikste aspekte van sy eties-deontiese verpligting die waarheidsplig wat hy teenoor sy lesers en werkgewers moet nakom. Liefde vir die waarheid sluit ook in liefde vir die ontvangers van sy boodskap.

Daar is veral drie teorieë i.v.m. die waarheid: die korrespondensie-teorie omskryf dit in terme van die verhouding waarin die oordeel staan tot die gekende; die koherensie-teorie in terme van die verhouding waarin die oordeel staan tot ander oordele; en die pragmatiese teorie benader die waarheidsbegrip deur die verhouding waarin die oordeel staan tot die praktiese bedoelinge van die persoon wat die oordeel vel.

Al hierdie tipes waarheid hang egter op 'n besondere wyse saam in die kernvereiste dat alles na beantwoording herlei moet word (42). Hier vind ons meteens die aansluiting met verantwoordelikheid (die mens as oorspronklik antwoorder, volgens Stoker).

Vir die joernalis is die deontiese oordra van die kenwaarheid (beantwoording van die kennis aan die kenbare, sê Stoker) in al sy doen en late 'n kernvereiste van sy verantwoordelikheidsverpligting.

> Nuttig hier is die insig van Confucius toe hy gesê het: dit is die mens wat die waarheid tot grootheid verhef, nie die waarheid die mens nie (43).

4. OBJEKTIWITEIT

Dat objektiwiteit 'n belangrike maatstaf vir verantwoordelike joernalistiek is, val nie te betwyfel nie. 'n Mens hoef maar net enige debat oor joernalistiek te volg en die woord sal herhaaldelik opduik. In die "Gedragskode van die Suid- Afrikaanse Persraad" word die woord reeds in die eerste paragraaf genoem: "... is alle koerante verplig om alle nuus getrou, korrek en objektief te rapporteer."

En verder aan: "hulle sover doenlik toesien dat eerlikheid, objektiwiteit, redelikheid, verantwoordelikheid en justheid in beriggewing in nuusblaaie bevorder word" (44).

Kritici voer egter in die jongste jare aan dat "objektiwiteit" as maatstaf te vaag en te onvoldoende is en goeie joernalistiek verwater. Dit word 'n "ritueel" of 'n "strategie" waaragter joernaliste skuil, en die waarheid word op die ou end nie bevorder nie, is die aanklag (45).

Die geskiedenis van "objektiwiteit" as belangrike maatstaf vir hoogstaande joernalistiek is betreklik jonk: dit het ontstaan in teenreaksie teen die ongeëwenaarde "tjekboekjoernalistiek" van die einde van die vorige eeu (46). In die vroeë jare van die twintigste eeu het die pers hom beywer om sy professionele beeld te herstel en daaruit het objektiwiteit as een van die vernaamste maatstawe ontstaan.

Teen die einde van die Tweede Wêreldoorlog het kritici van die pers dit teen oordrewe objektiwiteit gehad -- dit het gelei tot 'n doodse joernalistiek, selftevrede en gemeenplasig (47).

Vandag is 'n nuwe beweging aan die opbloei -- dié van betrokke joernalistiek. Volgens hierdie uitgangspunt is die enigste "eerlike" joernalistiek die soort skrywe wat déúr betrokkenes vír betrokkenes geskryf word. Dit word gemotiveer vanuit die standpunt dat joernalistiek deel is van wat ook al die stryd wat gevoer word. In 'n Suid-Afrikaanse konteks is die standpunt van mnr. Joe Latakgomo, redakteur van The Sowetan, dus heel begryplik: "What, for example, is 'advocacy journalism'? My view is that it is relative. If you are black, you are bound to see the situation -- political or otherwise -- from a black point of view..." Volgens mnr. Latakgomo verkry dié soort joernalistiek onder swart skrywers juis sy stukrag omdat "the Afrikaans Press and the radio and television service are as good an example as any of 'advocacy journalism'" (48).

Mnr. Latakgomo se siening van swart betrokke joernalistiek as teenvoeter vir wit betrokke joernalistiek word gestaaf deur mnr. Ton Vosloo, aangewese voorsitter van die Nasionale Pers en voormalige redakteur van die Transvaalse dagblad Beeld. In 'n toespraak wat hy op 27 Oktober 1980 oor die rol van die media in Afrika en die buitelandse media in die vorming van die selfbeelde van die verskillende lande en van mekaar gelewer het, het hy die volgende aanhaling van mnr. Zwelakhe Sisulu, toe voorsitter van WASA (Writer's Association of SA) gebruik:

"It has been said that there are no politics of neutrality in this country and conversely there cannot be a journalism of neutrality."

Hierop het mnr. Vosloo, volgens die teks van sy toespraak, gesê: "What Sisulu now says, Die Burger wrote 65 years ago. Both

parties saw or sees the press as an instrument in pursuance of a goal -- they had or have no respect for classic press freedom (49)."

Suiwere objektiwiteit lewer wel vir verantwoordelike joernaliste probleme op, aldus mnr. James McClurg, ombudsman van die Rand Daily Mail : "I have deliberately not used the word 'objective'. We are all captives of our backgrounds, predilections and beliefs; to pretend otherwise is self-deceit" (50).

Is objektiwiteit dan 'n mite, word dikwels gevra. Geen verslaggewer kan tog die volle waarheid van enige verhaal ken nie, of 'n weergawe van die volle verhaal skryf wat presies met daardie werklikheid ooreenstem nie. 'n Landkaart van 'n bepaalde gebied kan tog nooit dieselfde as die gebied self wees nie, lui die argument (51).

Ware objektiewe beriggewing kan moontlik beskryf word as beriggewing waarin alle moontlike feite as 't ware deur die verslaggewer opgeneem word en sonder enige persoonlike betrokkenheid, weer neutraal uitgedruk word. Kritici van hierdie standpunt wys daarop dat die verslaggewer wat die nuus opneem, nog steeds méns bly -- met foute en gebreke en al. Objektiwiteit is dus 'n mite.

Daarby kom nog die vele aannames wat t.o.v. hierdie "objektiewe" verslaggewer gemaak moet word. Hy moet volkome onbevange kan staan om objektief te kan wees, en dit kán tog nie -- hy staan in diens van 'n organisasie waaraan hy gehoorsaamheid skuldig is; sy hele kondisionering en agtergrond (vgl. McClurg) maak dit onmoontlik vir die verslaggewer om objektief te wees.

Afsydig kan die verslaggewer ook nie wees nie. Om slegs die feite in die hande te kry, maak van die verslaggewer reeds 'n betrokkene, hy moet ook standpunt inneem, al is dit dan ook net wie die interessantste of belangrikste stellinge aan hom maak. Onbevooroordeelheid val ook hier op as deel van die bespreking. Ewe min as wat die joernalis sy eie mening uit sy storie kan hou -- want hoe maak hy 'n besluit om iemand in te sluit of uit te laat sonder om eers sy eie mening te berde te bring? -- kan hy sy vooroordeel voldoende in toom hou sodat dit geen invloed op die storie uitoefen nie.

Daarenteen is daar die "objektivistiese benadering". Volgens hierdie houding is objektiwiteit per se miskien nie volkome bereikbaar nie, maar dit is al genoeg as die volle strewe van die joernalis daarop gerig is om so objektief moontlik te wees. Pragmatiste sê die kernvraag hier is wat is die houding van die verslaggewer teenoor die storie? As sy houding korrek neutraal en gebalanseerd is, dan voer hy 'n bewuste poging uit om objektiwiteit na te strewe. Die man wat so 'n poging aanwend, is op die lange duur meer geloofwaardig en meer verantwoordelik as die man wat geen spesiale poging in dié verband aanwend nie (52).

Anders gestel: solank die verslaggewer die hoër normatiewe beginsel van bv. verantwoordelikheid nastreef, en hy gee gehoor aan die kontingente eise wat die strewe na objektiwiteit aan hom stel, doen hy sy plig volgens die kiesakte korrek. Die nuusman, daardie "man of action" (53), kan dus in die hier-en-nou -eise die antwoord vind op sy dilemma: hoe om onder druk van tyd die korrekte objektiewe besluite t.o.v. nuuswaardigheid te neem (54).

M.i. is die fundamentele wanopvatting van skrywers oor

"objektiwiteit" dat hulle die kiesakte van die mens nie in dié verband in die regte lig sien nie. Objektiwiteit word tot ewigdurende, onvervangbare beginsel verhef en die ewe geldige kontingente eise wat daaraan gestel word, word geïgnoreer. Vandaar die hedendaagse beweging na "betrokke joernalistiek".

As die eise van die kiesakte volgens kontingente norme aan "objektiwiteit" gestel word, behoort joernaliste geen probleme met hierdie waardevolle maatstaf te ondervind nie.

> The ancient custom of deception;
> A Press that seldom stoops to lies
> - Merely suppresses truth and
> twists it,
> Blandly corrupt and slyly wise
> (55).

Daar is ook 'n gangbare standpunt dat verantwoordelikheid nie voor die deur van bv. koerante gelê kan word nie. Die koerant is volgens hierdie argument bloot 'n "voertuig", 'n kanaal. De Volder wys dan ook op die onhoudbaarheid van so 'n standpunt. Geen koerant kan sê hy is bloot 'n "kanaal" nie. Deur die normale siftingsprosesse, versameling en samevatting word menings deur die koerant vervorm en ander beklemtoninge gegee.

Wilbur Schramm beweer dat hierdie verantwoordelikheid inderdaad nie net vir die media ten laste gelê kan word nie. Verantwoordelikheid, sê hy, is uiteindelik 'n plig waarin almal deel (56) -- en hy sonder drie hoofgroepe uit: die media, die regering en die lesers- of kykerspubliek. Waarna ons soek, sê hy verder, is 'n gesonde balans van verantwoordelikheid tussen dié groepe.

Dit is vir hom duidelik dat die media die meeste verantwoordelikheid dra en moet dra. Doen hulle dit nie, dan worstel ons vergeefs met ons kommunikasieprobleem, want dan is die hele probleem "out of bounds". En te meer nog, dit rig 'n uitnodiging aan die regering om in te gryp en self beheer uit te voer. Naas die media, voer Schramm aan, lê die verantwoordelikheid vierkantig voor die deur van die publiek, want hoewel die media die sentrale verantwoordelikheid moet aanvaar en die werk gedaan kry, sien Schramm die publiek as "prime movers in the communication dynamic" (57).

Volgens sy siening is die publiek nie sommer willose skape nie. Hulle moet hul verantwoordelikhied opneem om die soort kommunikasie te verkry wat hulle self wil hê. "The audience calls the tune", sê hy.

Daarom is die belangrikste voorvereiste om verantwoordelike media te verkry, die nodige belangstelling en oplettendheid van die kant van die leserspubliek en kykers of toehoorders. Terugvoering na die media is ewe noodsaaklik. Die publiek moet sy stem dik maak en sy standpunte aan die koerante bekend maak -- deur briewe aan die redakteur te skryf, deur drukgroepe te vorm -- ten goede of ten kwade -- en deur met hul beursies te stem: m.a.w. deur die publikasie of omroep of TV-kanaal eenvoudig te ignoreer.

Schramm waarsku dat waar die publiek minder as sy plig in die driehoeksverantwoordelikheidstaak doen, sal die staat toenemend ingryp en ons minder seker kan wees dat ons kry wat ons wil hê (58).

Dat die staat bereid is om in te gryp en voortdurend die toestand monitor, val nie te betwyfel nie. In ʼn toespraak oor Persverantwoordelikheid gesien van die kant van die Owerheid, tydens die Kongres van die Suid-Afrikaanse Vereniging vir Dosente en Navorsers in Kommunikasie op Potchefstroom op 3 Oktober 1980, het die Minister van Polisie en van Gevangenisse, sy edele Louis le Grange die volgende gesê:

"Pers-onverantwoordelikheid en/of -moedswilligheid en/of berekende negatiewe klimaatskepping kan nie geduld word nie en is baie gevaarlik omdat dit nie alleen goeie gesindhede in volkereverhoudinge ernstig kan skaad nie, maar dit selfs kan vernietig" (59).

Die Minister het waardering uitgespreek vir die mooi en positiewe eienskappe wat van die Suid-Afrikaanse pers deur ʼn verantwoordelike gemeenskap verwag word, maar gesê dat hy bevrees was dat die Suid-Afrikaanse Pers self die "oorsaak is daarvan dat sy verantwoordelikheidsin ernstig bevraagteken word." Die Minister het tydens sy toespraak voorbeelde van onverantwoordelike optrede, gesien van die kant van die owerheid, in ʼn gedetailleerde ondersoek aangehaal.

Die Minister het daarop gewys dat persverantwoordelikheid van besondere belang is "in die lig van die ernstige konfliksituasie waarin die RSA tans verkeer en wat gaan om die aard, vorm en inhoud van die ganse Suid- en Suider-Afrikaanse state- en volkeregemeenskap."

Tydens dieselfde kongres het die redakteur van Ilanga, mnr. Obed A. Kunene, ʼn aanval op die beoefenaars van sg.

"betrokke joernalistiek" gedoen. Hy het in sy toespraak gesê dit is besonder moeilik vir 'n swart joernalis om objektief te bly in die Suid-Afrikaanse situasie. "As a black, he is on the receiving end of the injustices and inhumanities of the apartheid system."

Hy erken geredelik dat die swart joernalistiek nie sonder sy "swartskape" is nie. En hier sonder mnr. Kunené die nuwe geslag joernaliste uit. "They are the ones who project themselves as the pure, uncontaminated, legitimate, relevant and holier-than-thou champions of the black struggle..... Frankly, I think such people are looking for nothing but cheap martyrdom."

Verder aan sê die redakteur oor betrokke joernalistiek : advocacy journalism..... I must confess I sometimes find it hard to understand its rules. They seem to make no provision for fairplay" (60).

Prof. A. S. de Beer het in sy referaat oor "Professionalisering as Grondslag vir Pers-verantwoordelikheid", daarop gewys dat objektiwiteit die belangrikste maatstaf geword het waarvolgens die joernalis nuus op 'n professionele wyse kan evalueer -- tog is dit nie professioneel-teoreties nagevors nie. Die gevolg is dat objektiwiteit eerder 'n soort roetine geword het -- vgl. Tuchman se beskrywings daarvan as 'n "ritueel" of a "strategie". De Beer noem dit ook 'n "soort konvensie" of "organisatoriese imperatief".

Hy sluit af met 'n waarskuwing: "Indien die joernalistiek dus aanspraak op objektiwiteit as een van die kenmerke vir professionalisering wil maak, sal daar beslis aandag aan die kwessie van waarneming, die toetsing van data en die vereistes van tradisionele nuuswaardes gegee moet word" (61).

C. DIE VRAE

1. Die Vraelys

Die onderwerpe vir die vraelys is gedurende Junie 1982 tot Oktober 1982 vasgestel uit 'n reeks persoonlike gesprekke met senior joernaliste van Rapport, Beeld en The Star. In Augustus is die eerste voorlopige vraelys met 'n kontrolegroep van 5 joernaliste (2 van Rapport en 3 van Beeld) bespreek. N.a.v. van hierdie gesprekke ('n groepbespreking) is die vraelys aansienlik hersien om verwarring en twyfelagtige reaksies op vrae uit te skakel.

Die vraelys is ook aan dr. Ben van Rensburg (toe hoof van die Navorsingsdepartement van die reklamemaatskappy KMP-Compton) vir kommentaar en leiding voorgelê. Op sy voorstel is heelwat van die vrae geherformuleer om sekuurder die verwagte respons te probeer ontlok.

Die vraelys bestaan hoofsaaklik uit 38 Likert-tipe 5-punt-skaal vrae.

Daarby is 7 "oop" vrae gevra om die rigiditeit van die 5-punt-skaal aan te vul en respondente geleentheid te gee om op hul antwoorde uit te brei. Twee inleidende vrae wat vir die doeleindes van die ondersoek irrelevant is, is gestel sodat respondente tot die werklike vrae ingelei kon word en nie dadelik negatiewe (indien enige) reaksies sou toon wat moontlik hul reaksie op die vraelyste kon beïnvloed nie. Vooroordeel is so ver moontlik uitgeskakel, en respondente-vooroordeel is verminder deur stellings na positiewe en negatiewe kant te probeer balanseer.

Die oop vrae is deur skrywer en twee onafhanklike navorsers geëvalueer (Alex Garlick, Navorsingshoof van die reklamemaatskappy Barker, McCormac; en Igor Broes, M.A.-student in Kommunikasiekunde aan Unisa). Die afsonderlike evaluerings is daarop in die teenwoordigheid van al drie evalueerders bespreek en daar is tot 'n vergelyk geraak. Daarna is die finale evaluasielys vir die 7 oop vrae opgestel en saam met die Likert-skaal vrae vir die rekenaarprogram gekodifiseer.

Ná dié hersiening van die vraelys is dit voorgelê aan die Nasionale Personeelnavorsingsinstituut vir raad en kommentaar (62) en verdere wysigings is aangebring voordat dit op 'n kontrolegroep van 5 joernaliste by The Star hertoets is. Die vrae wat steeds verwarrend en/of verkeerde reaksies getoon het, is weer gewysig.

As 'n laaste stap is die vraelys in diepte met 'n senior Afrikaanse joernalis bespreek en weer eens marginaal gewysig om taaltwyfelagtighede uit die weg te ruim.

In die loop van ~~die~~ ondersoek ~~is~~ die Nasionale Personeelnavorsings-instituut gevra om die vraelys formeel te evalueer. Dit word as Addendum B agteraan hierdie ondersoek aangeheg.

In die loop van die ondersoek het skrywer talle gesprekke met joernaliste op alle vlakke van senioriteit oor die vraelys en die implikasies rondom die onderwerp <u>verantwoordelikheid en die joernalistiek</u> gehad. Dit was van onskatbare waarde by die ontleding van reaksies op bepaalde vrae of stellings.

Kommentaar op die vraelyste (baie daarvan is op die vraelyste self

aangebring) het skerp reaksie van 'n baie klein minderheid ingesluit waarin die vraelys om die beurt as "links-bevooroordeeld" én "regs-bevooroordeeld" getakseer word. Waar 'n neutrale vraelys nagestreef was, is dit dus verblydend om te merk dat dié reaksies so wyduiteenlopend was om eintlik die poging tot gebalanseerdheid te bevestig.

D. DIE RESPONSGROEP

1. Samestelling van die groep

Vraelyste is oor 'n tydperk van ongeveer ses maande (van 13/11/82 tot 10/5/83) deur skrywer hiervan aan joernaliste in Johannesburg uitgedeel. Altesaam 369 vraelyste is uitgedeel en uiteindelik is 110 voltooides terugontvang.

Vooraf is briewe aan al die redakteurs van koerante (Rapport en Beeld uitgesonder, waar eers persoonlike kontak gemaak is) gerig waarin toestemming gevra is om die vraelyste (in Engels en Afrikaans -- sien addendum A) aan die joernalistieke personeel uit te deel.

Rapport, Beeld, Die Transvaler (toe dit nog as Johannesburgse dagblad bestaan het), The Star, Sunday Express en Sowetan het hierdie toestemming feitlik onmiddellik verleen. Joernaliste by die Rand Daily Mail het aanvanklik geweier om deel te neem (volgens die redakteur, mnr. Rex Gibson, wou sy personeel eers oortuig word dat die ondersoek nie namens die Nasionale Intelligensiediens onderneem word nie. Dit het heelwat persoonlike besoeke, tesame met die formele evaluering deur die NPNI van die vraelyste, gekos voordat joernaliste daar oortuig kon word om deel te neem. Met heelwat moeite is die Sunday Times (4) en die Soweto News (1) ook by die ondersoek betrokke gemaak.

Skrywer het dit egter nog ongelukkiger getref met Die Vaderland. Die redakteur, mnr. Harald Pakendorf, het wel sy toestemming verleen, maar die nuusredakteur het sy personeel aangeraai om glad nie deel te neem nie. Die Vaderland word dus glad nie in hierdie ondersoek verteenwoordig nie.

Respons by Die Transvaler en die Sunday Times was besonder swak, en beïnvloed die hele gemiddelde respons negatief. Een moontlike oorsaak vir die swak respons by Die Transvaler is egter die feit dat die vraelyste gekollekteer is kort voordat die koerant sy publikasie in Johannesburg gestaak het. Dit was 'n ontwrigtende tydperk vir die personeel.

By die Soweto News werk 3 joernaliste: slegs 1 was bereid om die vraelys te voltooi en het toegang tot die ander 2 geweier.

Nadat die vraelyste uitgedeel is (193 is deur skrywer persoonlik aan elke respondent oorhandig en die doel van die ondersoek aan hom/haar verduidelik, en die oorblywende 176 is aan persone oorhandig wat deur die redakteur of sy senior redaksie aangewys is om dit te hanteer, uit te deel en weer in ontvangs te neem) het skrywer respondente gemiddeld 'n week gegun (by die Transvaler was dit 'n maand) voordat die eerste voltooide vraelyste gekollekteer is. Daarna is 'n opvolgbesoek gebring aan joernaliste by meeste van die koerante om hulle persoonlik te vra om hul vraelyste te voltooi. Derdens is dit opgevolg deur telefoniese kontak om seker te maak die vraelyste is voltooi. Ten laaste is die persone wat die vraelyste moes kollekteer, gevra om hul kollegas aan te spoor om hul vraelyste te voltooi. Die respons kon egter veel beter gewees het as meer as een persoon in staat was om opvolgwerk te doen. Weens joernaliste se ongereelde ure en die feit dat hul werk vereis dat hulle meeste van die dag van die kantoor weg is, is die kollektering van vraelyste aansienlik bemoeilik.

Nogtans is 'n responspersentasie van 29.81%, gemeet teen die getal vraelyste uitgedeel, ontvang. Dit beteken dat die respons 15.69%

verteenwoordig van die totale getal joernaliste by Johannesburgse koerante wat aan die ondersoek deelgeneem het (701). As Die Vaderland se redaksie bygereken word, is die responsreaksie 14.57% van die totale getal joernaliste by Johannesburgse koerante. Statisties is dit nogtans 'n groot genoeg monster om geldige afleidings namens die groep te maak.

<u>Getal joernaliste by Johannesburgse koerante (begin 1983)</u>.

Beeld	104	
Rapport	23	
Transvaler	77	
Die Vaderland	54	
The Star	201	
Rand Daily Mail	109	
Sunday Times	96	
Sunday Express	33	
Sowetan	23	
Soweto News	5	
Totaal (Die Vaderland ingesluit)	755	
Totaal (Die Vaderland uitgesluit)	701	(63)

Die ondersoek is van meet af tot Johannesburg beperk sodat dit vir die enkele ondersoeker toeganklik en hanteerbaar sou wees. Met 'n konsentrasie van 11 dag- en weekblaaie in Johannesburg is dit uiteraard die geskikste plek in Suid-Afrika om 'n houdingsopname van dié aard te onderneem.

Die Sunday Tribune het 1 joernalis in Johannesburg, maar is uitgesluit omdat dit die buitekantoor van 'n streekgebonde Natalse

naweekkoerant is. Die nuusdiens SAPA is ook uitgesluit omdat die ondersoek slegs tot joernaliste op Johannesburgse koerante beperk is.

Die vraelyste van die kontrolegroep van 5 joernaliste van The Star is vir die doeleindes van hierdie ondersoek ingesluit by die totale getal respondente; aangesien dit die tweede kontrolegroep uitmaak en hul vraelyste feitlik onveranderd is vergeleke met dié wat uiteindelik aan koerante gestuur is (5 Afrikaanse joernaliste -- 2 van Rapport en 3 van Beeld -- was die eerste kontrolegroep). Die vraelyste van die eerste kontrolegroep was té verskillend van die finale om in aanmerking geneem te word.

13/11/82 tot 10/5/83	Vraelyste uitgedeel	Voltooi	% voltooi
Rapport	30	18	60.00%
Beeld	57	16	28.07%
Die Transvaler	60	7	11.67%
The Star	50	24	48.00%
Rand Daily Mail	50	11	22.00%
Citizen	41	10	24.39%
Sunday Times	30	4	13.33%
Sunday Express	30	7	23.33%
Sowetan	15	7	46.67%
Soweto News	1	1	100.00%
Star Control Group	5	5	100.00%

E. HOUDINGSOPNAME VAN 110 JOHANNESBURGSE JOERNALISTE.

NOV. 1982 - MEI 1983.

1. Die begrip "verantwoordelike joernalistiek".

a) Betekenis vir joernaliste.

Op die eerste oop vraag wat gestel is, nl.: Wat beteken die begrip "verantwoordelike joernalistiek" vir u, het die meeste respondente (47.2%) geantwoord dat dit gebalanseerde, objektiewe, onbevooroordeelde beriggewing beteken, wat albei kante van 'n saak stel, of alle kante van 'n saak stel. Gemeet as 'n persentasie van alle moontlikhede wat deur respondente op die vraag geopper is, haal dit 15.7%.

Hierdie siening van verantwoordelike joernalistiek word deur beduidend meer Engelssprekende joernaliste as Afrikaanssprekende joernaliste aangegee.

Afrikaans	34.6%
Engels	55.7%
Ander	5.7%

Aan die ander kant het die volgende antwoord op die vraag: dit beteken om feitelik, eerlik en waarheidliewend te wees, meer aftrek van Afrikaanse kant verkry (46.8% van die respondente wat daardie moontlikhede noem, is Afrikaans). Die Engelse steun vir hierdie siening is nogtans hoog: 40.4%. Die Andertalige minderheidsgroep haal hier 6.3%.

Gemeet teen die ondersoekveld, staan hierdie verantwoordelikheids-benadering nie ver agter die siening daarvan as objektief of gebalanseerd nie (42.7%).

'n Mens sou kon argumenteer dat die een siening van joernalistiek noodwendig ook die ander moet insluit, maar dit behels nogtans 'n benaderingsverskil wat 'n mens tot die afleiding laat raak dat Engelssprekende joernaliste neig om minder "betrokke" joernalistiek te ondersteun, terwyl die gevoel aan Afrikaanse kant nie so sterk teen betrokkenheid is nie -- mits dit eerlik is.

Gevolglik is daar ook matige steun onder joernaliste vir 'n siening van verantwoordelikheid in hul beroep as akkuraatheid (23.6%). Weer eens is daar 'n groot verskil tussen die Engelssprekende en die Afrikaanse menings.

Afrikaans	23 %
Engels	65.3%
Ander	7.6%

In die lig van Suid-Afrika se hoë maatskaplike konflik, is hoër steun verwag vir die volgende siening: Verantwoordelike joernalistiek beteken om nie die gemeenskap skade te berokken nie, of om nie die gemeenskap te benadeel nie. Die steun hiervoor is slegs 4.8% uit alle moontlikhede wat geopper is, slegs 14.5% uit die totale getal respondente steun dit, met 'n gelykop (50%) verdeling tussen Engelse en Afrikaanse respondente.

Verantwoordelikheid as "positiewe" beriggewing word deur net 2 respondente genoem, of 1.8% van die ondersoekveld. Gelees saam met die swak steun vir Stelling 22: Daar is wel plek in SA vir 'n publikasie wat net op positiewe nuus ingestel is, vind ons bevestiging dat Johannesburgse joernaliste sterk afwysend teenoor hierdie begrip voel. Steun op Stelling 22: 20%.

6.3% van alle joernaliste in die ondersoekgroep noem die verpligting om die publiek op hoogte van sake te hou as verantwoordelike joernalistiek. Dit is 'n vreemd lae persentasie as 'n mens dit met die respons op Stelling 25: Koerante is die publiek se vernaamste bron van inligting, vergelyk. Hier stem joernaliste 76.36% ja.

Noodwendig lei dit tot die afleiding dat hierdie begrip nie hoog op in die bewussyn van joernaliste mbt. tot hul werk staan nie, hoewel meeste van hulle tog voel dat die stelling gesteun moet word. Konflik tussen dit wat die joernalistiek "behoort te wees" en wat dit "in werklikheid is" word hier opgemerk.

TOTAAL	VERANTWOORDELIKE JOERNALISTIEK	% UIT ALLE MOONT (330)	% UIT 110	TOTAAL	TAALGROEP	% VAN
52	Gebalanseerd/ Objektief	15.70	47.20	2	Geen taal	3.80
				18	Afrikaans	34.60
				29	Engels	55.70
				3	Ander	5.70
47	Feitelik/eerlik	14.20	42.70	3	Geen taal	6.30
				22	Afrikaans	46.80
				19	Engels	40.40
				3	Ander	6.30
26	Akkuraatheid	7.80	23.60	1	Geen taal	3.80
				6	Afrikaans	23.00
				17	Engels	65.30
				2	Ander	7.60
16	Gemeenskap geen skade aandoen nie.	4.80	14.50	0	Geen taal	0.00
				8	Afrikaans	50.00
				8	Engels	50.00
				0	Ander	0.00

b) Ervaringvlakke en verantwoordelikheid

Joernaliste met meer as 14 jaar ondervinding gee die grootste steun van alle ondervindingvlakke aan die gewildste siening van joernalistieke verantwoordelikheid: 26.92% van die groep wat dit as objektiewe, gebalanseerde nuus sien. Gemeet teen hul gelykes wat ondervinding betref, haal hierdie siening egter geen volstrekte meerderheid nie: 45.16% van diegene met meer as 14 jaar ervaring.

ŉ Volstrekte meerderheid word by die groep gevind wat in dié ondersoekgroep na vore tree as die mees kritiese. Mense met 5-7 jaar ervaring stem 64.71% vir hierdie siening, hoewel die hoogste steun uit die groep 11-13 jaar kom (75%).

Dieselfde groep stem ook 58.82% vir die tweede gewildste verantwoordelikheidbeskouing (feitelik, eerlik), terwyl die groep met 8-10 jaar ondervinding 50% oplewer om hierdie siening te steun. Ook die 14+ groep teken hoë persentasies aan (32.26% van die groep steun hierdie benadering).

In die groep met minder as 1 jaar ervaring gee 3 uit 8 (of 37.5%) en dus die hoogste steun, aan die verantwoordelikheidbeskouing: feitelike, akkurate beriggewing. Steun van die groep met 8-10 jaar is ŉ hoë 50%.

Die groep met 1-4 jaar ervaring gee sy hoogste steun aan gebalanseerdheid en objektiwiteit (40.74%), soos ook 5-7 jaar (64.71%), 11-13 jaar (75%) en 14+ jaar (45.16%).

Met die uitsondering van die groep 8-10 jaar ondervinding, stem

meerderhede in elke ondervindingvlak dus saam dat verantwoordelikheid in joernalistiek gebalanseerde, objektiewe beriggewing bowenals beteken. Konvergerende menings oor ervaringsvlakke heen word dus bevestig.

TOTAAL	VERANTWOORDELIKE JOERNALISTIEK	% UIT ALLE MOONT (330)	% UIT 110	TOTAAL	JARE ONDER-VINDING	% VAN
52	Gebalanseerd/ Objektief	15.70	47.20	3	Geen	5.70
				2	- 1 jaar	3.80
				11	1- 4 jaar	21.10
				11	5- 7 jaar	21.10
				5	8-10 jaar	9.60
				6	11-13 jaar	11.50
				14	14+ jaar	26.90
47	Feitelik/eerlik	14.20	42.70	3	Geen	6.30
				3	- 1 jaar	6.30
				11	1- 4 jaar	23.40
				10	5- 7 jaar	21.20
				7	8-10 jaar	14.80
				3	11-13 jaar	6.30
				10	14+ jaar	21.20
26	Akkuraatheid	7.80	23.60	1	Geen	3.80
				2	- 1 jaar	7.60
				8	1- 4 jaar	30.70
				2	5- 7 jaar	7.60
				3	8-10 jaar	11.50
				1	11-13 jaar	3.80
				9	14+ jaar	34.60
16	Gemeenskap geen skade aandoen nie.	4.80	14.50	0	Geen	0.00
				2	- 1 jaar	12.50
				4	1- 4 jaar	25.00
				3	5- 7 jaar	18.70
				3	8-10 jaar	18.70
				0	11-13 jaar	0.00
				4	14+ jaar	25.00

c) Koerante en verantwoordelikheid

Koerante wat hul hoogste steun aan objektiwiteit as maatstaf vir verantwoordelikheid toesê (gemeet teen die getal respondente by elke koerant wat die vraelys voltooi het) is soos volg:

Sunday Express	71.43%
Sowetan	71.43%
Beeld	56.25%
The Star	54.17%
Rand Daily Mail	45.45%

Koerante wat hul hoogste steun aan feitelikheid as maatstaf vir verantwoordelikheid toesê (gemeet teen die getal respondente by elke koerant wat die vraelys voltooi het) is soos volg:

Citizen	70 %
Transvaler	57.14%
Beeld	56.25%
Rapport	55.56%

Beeld se steun is presies dieselfde vir beide interpretasies, dus verskyn die koerant by albei tabelle. Die Sunday Times stem 3 uit 4 (dus 75%) vir 'n derde opsie: verantwoordelikheid as akkuraatheid.

TOTAAL	VERANTWOORDELIKE JOERNALISTIEK	% UIT ALLE MOONT (330)	% UIT 110	TOTAAL	KOERANT	% VAN
52	Gebalanseerd/ Objektief	15.70	47.20	0	Geen	0.00
				2	Star Contr	3.80
				4	Citizen	7.60
				7	Rapport	13.40
				9	Beeld	17.30
				1	Transvaler	1.90
				13	The Star	25.00
				5	Daily Mail	9.60
				1	Sun Times	1.90
				5	Sun Express	9.60
				5	Sowetan	9.60
				0	Soweto News	0.00
47	Feitelik/eerlik	14.20	42.70	0	Geen	0.00
				3	Star Contr	6.30
				7	Citizen	14.80
				10	Rapport	21.20
				9	Beeld	19.10
				4	Transvaler	8.50
				7	The Star	14.80
				2	Daily Mail	4.20
				1	Sun Times	2.10
				2	Sun Express	4.20
				2	Sowetan	4.20
				0	Soweto News	0.00
26	Akkuraatheid	7.80	23.60	1	Geen	3.80
				0	Star Contr	0.00
				1	Citizen	3.80
				3	Rapport	11.50
				2	Beeld	7.60
				1	Transvaler	3.80
				8	The Star	30.70
				4	Daily Mail	15.30
				3	Sun Times	11.50
				1	Sun Express	3.80
				2	Sowetan	7.60
				0	Soweto News	0.00
16	Gemeenskap geen skade aandoen nie.	4.80	14.50	0	Geen	0.00
				0	Star Contr	0.00
				2	Citizen	12.50
				4	Rapport	25.00
				3	Beeld	18.70
				2	Transvaler	12.50
				5	The Star	31.20
				0	Daily Mail	0.00
				0	Sun Times	0.00
				0	Sun Express	0.00
				0	Sowetan	0.00
				0	Soweto News	0.00

2. Waardebepaling oor koerante in Johannesburg t.o.v. verantwoordelikheid

a) Afrikaanse dagblaaie

Afrikaanssprekende joernaliste het oorweldigend positief geantwoord op die stelling: Sommige Afrikaanse dagblaaie is verantwoordelik in hul hantering van nuus. Van die 44 Afrikaanse respondente wat die vraag beantwoord het, het 79.53% gesê hulle stem saam, of stem beslis saam.*

Gemeet teen die totale aantal respondente, is die positiewe antwoord op hierdie stelling steeds hoog: 31.82%.

Respondente wat sterk voel dat Afrikaanse koerante verantwoordelik optree, vorm feitlik helfte van die getal wat die vraag positief geantwoord het.

18 uit 44 sê hulle stem saam met die stelling.
17 uit die 44 sê hulle stem beslis saam met die stelling.

Afrikaanse respondente wat nie met die stelling saamstem nie, vorm 13.63% van die getal wat die vraag beantwoord het. Teen die totale veld gemeet, is die negatiewe persentasie 'n skrale 5.45%.

4 uit 44 sê hulle stem nie saam met die stelling nie.
2 uit 44 sê hulle stem beslis nie saam met die stelling nie.

Slegs 1 Afrikaanssprekende respondent het die vraag glad nie geantwoord nie, terwyl 2 aangedui het dat hulle onseker oor die

stelling is. As ŉ mens in ag neem dat Afrikaanssprekende joernaliste wat by Engelse koerante werk, moontlik tog ŉ negatiewer mening oor Afrikaanse koerante as hul Afrikaanse kollegas by Afrikaanse koerante huldig, sou die afleiding dus geregverdig kan word dat Afrikaanssprekende joernaliste oorweldigend tevrede met die verantwoordelike optrede van hul eie koerante is.

SOMMIGE AFRIKAANSE DAGBLAAIE IS VERANTWOORDELIK IN HUL HANTERING VAN DIE NUUS.

	Nie geantwoord	%	Beslis nie	%	Nee	%	Onseker	%	Ja	%	Beslis Ja	%	Totaal
Taalgroep													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer					2	40.000			3	60.000			5
Afrikaans	1	2.270	2	4.540	4	9.090	2	4.540	18	40.900	17	38.630	44
Engels	2	3.570	2	3.570	6	10.710	10	17.850	26	46.420	10	17.850	56
Ander			1	20.000	1	20.000	1	20.000	2	40.000			5
Taalgroep													
% van totale ondersoekveld.													
Ongeïdentifiseer					2	1.818			3	2.727			
Afrikaans	1	0.909	2	1.818	4	3.636	2	1.818	18	16.363	17	15.454	
Engels	2	1.818	2	1.818	6	5.454	10	9.090	26	23.636	10	9.090	
Ander			1	0.909	1	0.909	1	0.909	2	1.818			

b) Engelse dagblaaie

Op die stelling: Sommige Engelstalige dagblaaie in Suid-Afrika is verantwoordelik in hul hantering van die nuus, het ŉ groot persentasie Engelssprekende joernaliste instemmend geantwoord: 82.13% van dié wat die vraag beantwoord het.

Uitgedruk as ŉ persentasie van die totale getal respondente, is die syfer 41.82%.

As ŉ mens dit met die ooreenstemmende syfers vir die stelling dat Afrikaanse dagblaaie verantwoordelik is, vergelyk (31.82%), is dit duidelik dat die vlak van selftevredenheid onder Engelssprekende

joernaliste hoër is as by Afrikaanse joernaliste. Hoewel die Engelssprekende joernaliste op ander vrae skerp kritiek teen die Engelse dagbladjoernalistiek uitspreek, het feitlik helfte van die respondente hier positief en instemmend gereageer.

Slegs 4 Engelssprekende respondente het gemeen daar is ruimte vir verbetering -- on onder dié vier was almal in die "ek stem nie saam nie" -kategorie. Geen enkele stem was bereid om te sê hy of sy stem beslis nie met die stelling saam nie.

Onseker was 5 stemme (8.92%) van die groottotaal en slegs 1 Engelssprekende koerantman/vrou was nie bereid om op die vraag te reageer nie.

As die onseker/buite-stemming persentasie dus buite rekening gelaat word om vas te stel hoe tevrede joernaliste met hul eie produk is, wil dit lyk asof 'n mens met redelike veiligheid kan sê Engelssprekende joernaliste is heelwat geredeliker bereid om selftevredenheid uit te spreek. Gemeet teen die getal Afrikaans- en Engelssprekendes wat op die vraag geantwoord het, is die persentasie negatiewe respons basies dieselfde (13.63% vir Afrikaanse kritici en 14.28% aan Engelssprekendes se kant).

Die selftevredenheid wat by beide Afrikaanse en Engelse joernaliste tov. hul eie produk opgemerk word, moet gesien word teen die ietwat negatiewe (gemeet teen die sterk positiewe eie aanprysing) houding van elke taalgroep jeens die ander.

M.i. is hier 'n duidelike bewys vir Noelle-Neumann se teorie vir eenstemmigheid onder joernaliste ("Kumulation, Konsonanz und

Offentlichkeitseffekt") (64). Volgens Noelle-Neumann is daar etlike faktore wat joernaliste dwing om almal eenstemmig op te tree. Sy sê daar is 'n ooreenstemmende aanname en ondervinding by elke verslaggewer oor hoe nuus geselekteer en aangebied moet word -- en dit sluit ook sy of haar siening van verantwoordelikheid in.

Die gevaar van die ontstaan van 'n stereotipe, van eendimensionaliteit in beriggewing, weens selftevredenheid ens., hoef nie eers uitgespel te word nie.

Meer Afrikaanssprekende joernaliste meen dat die Engelstalige dagblaaie (so gestel omdat koerante vir die swart leserspubliek van Johannesburg ook in aanmerking kom) verantwoordelik optree as wat daar Engelssprekende joernaliste is wat dink Afrikaanse dagblaaie doen goeie werk. 'n Stewige 74.99% van die getal Afrikaanssprekende joernaliste wat die vraag geantwoord het, het positief gereageer. Dit is maar sowat 5% minder as die positiewe waardering wat hulle hul eie koerante gegee het (79.53%).

Die Engelse positiewe stem vir Afrikaanse dagblaaie was maar 64.27%, gemeet teen 74.99% positiewe steun van Afrikanerkant.

Daarteenoor het 18.17% van die respondente wat Afrikaans is, aangedui dat hulle nie met die stelling saamstem, of beslis nie saamstem nie (15.9% en 2.27%).

Gemeet teen die totale respondente-veld, meen 30% van alle Afrikaanse joernaliste dat die Engelse dagbladjoernalistiek verantwoordelik nuus hanteer. 41.82% van alle Engelssprekende respondente voel dat hulle self deeglik en regmatig optree.

Afrikaanse kritiek jeens die Engelse dagblaaie val dan ook tot 'n skrale 7.27%, gemeet teen die totale veld. (Engelssprekende eie kritiek is hier nog minder -- 3.63%).

Onsekeres is maar 2 en dus onbeduidend in persentasieterme (4.54% of 1.818% teen die totale veld). Slegs een Afrikaanssprekende het die vraag nie geantwoord nie en 5 respondente het nie hul taalverband aangegee nie. Hul menings is egter eweredig verdeel tussen positief en negatief en word dus vir die meeste van die berekenings buite rekening gelaat.

Dit blyk dus dat Afrikaanssprekende joernaliste 'n hoër dunk van hul kollegas op dagblaaie het as wat die geval by Engelssprekende joernaliste jeens Afrikaanse koerantmense is. In albei gevalle is die aanprysing positief en redelik hoog (64.27% en 74.99%).

Oor die algemeen is Engelssprekende joernaliste egter meer tevrede met hul eie koerante as wat Afrikaanse joernaliste met hul produk is, en Engelse koerantmanne dink ook minder van Afrikaanse dagblaaie as wat hul kollegas in die ander amptelike taal van hulle dink.

SOMMIGE ENGELSTALIGE DAGBLAAIE IN SUID-AFRIKA IS VERANTWOORDELIK IN HUL HANTERING VAN DIE NUUS.

	Nie geantwoord	%	Beslis nie	%	Nee	%	Onseker	%	Ja	%	Beslis Ja	%	Totaal
Taalgroep													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer					2	40.000			3	60.000			5
Afrikaans	1	2.270	1	2.270	7	15.900	2	4.540	20	45.450	13	29.540	44
Engels	1	1.780			4	7.140	5	8.920	31	55.350	15	26.780	56
Ander							2	40.000	2	40.000	1	20.000	5
Taalgroep													
% van totale ondersoekveld.													
Ongeïdentifiseer					2	1.818			3	2.727			
Afrikaans	1	0.909	1	0.909	7	6.363	2	1.818	20	18.181	13	11.818	
Engels	1	0.909			4	3.636	5	4.545	31	28.181	15	13.636	
Ander							2	1.818	2	1.818	1	0.909	

c) Taalverband en verantwoordelikheid.

Die meeste (of 'n stewige persentasie) Engelssprekende joernaliste meen ook dat daar wel Afrikaanse dagblaaie is wat verantwoordelik optree. 'n Stewige 64.27% van die respondente wat op die vraag geantwoord het, het positief op die stelling gereageer.

As 'n persentasie van alle respondente, is die positiewe Engelssprekende stem 32.73%. Vergelyk teen die positiewe Afrikaanse stem, vind ons 'n verbasende ooreenkoms (32% vir Afrikaans, 33% vir Engels).

Die verspreiding van die Engelse stem lyk egter 'n bietjie anders. Waar die Afrikaanse positiewe stem eweredig verdeel was tussen 'n sterk beaming van die stelling en 'n ja-antwoord, stem 46.42% van alle Engelse respondente wat die vraag geantwoord het, saam. 17.85% van die Engelse stem was bereid om te sê hulle stem beslis saam dat Afrikaanse dagblaaie verantwoordelik in hul hantering van nuus is. (Vgl. dit met die sterk positiewe Afrikaanse stem van 38.63%.)

'n Mens sou hieruit kon aflei dat Engelssprekende joernaliste bereid was om te sê hul kollegas doen goeie werk, maar van 'n sterk ondersteuning weerhou hulle hul tot groot hoogte.

26 uit 56 Engelssprekende respondente sê hulle stem saam met die stelling.

10 uit 56 Engelssprekende respondente sê hulle stem beslis saam met die stelling.

Engelssprekende joernaliste het 'n negatiewe persentasie van 14.28% aangeteken, terwyl 17% aangedui het dat hulle onseker was. 'n Waarskynlike afleiding wat uit die redelik hoë onseker- persentasie gemaak kan word, is dat sommige Engelssprekende joernaliste weens hul gebrekkige kennis van Afrikaanse dagblaaie nie die stelling kon beantwoord nie. Dit is in opvolggesprekke ná die voltooing van die vraelys bevestig. Heelparty is van Britse afkoms wat nie Afrikaans verstaan het nie, ander was Engelssprekende Suid-Afrikaners wat nie Afrikaans magtig was nie.

6 uit die 56 het gesê hulle stem nie met die stelling saam nie.

2 uit die 56 het gesê hulle stem beslis nie met die stelling saam nie.

(2 Engelssprekende respondente het nie op die vraag geantwoord nie.)

Uit die beperkte veld van 5 respondente wat hul taalverband anders as Afrikaans of Engels aangee, is die menings eweredig verdeel -- 2 meen wel dat Afrikaanse koerante goeie werk doen, terwyl 1 nie met die stelling saamstem nie, 1 beslis nie saamstem nie en 1 onseker is. Hierdie derde taalgroep word dus nie breedvoerig bespreek nie.

Hoewel die getal respondente uit taalgroepe anders as Afrikaans of Engels dus nie verteenwoordigend van 'n swart mening kan wees nie, is dit tog duidelik dat hul menings nie so erg negatief teenoor Afrikaanse dagblaaie is nie, en dus tot sekere hoogte die positiewe houding van Engelssprekende joernaliste (vgl. c.) volg.

d) Dag- en weekblaaie.

Om te bepaal of joernaliste oor die algemeen 'n verantwoordelikheidsverskil by dagblaaie en weekblaaie meen te bespeur, is die stellings: Sommige Afrikaanse Sondagkoerante is verantwoordelik in hul hantering van die nuus en : Sommige Engelstalige Sondagkoerante is verantwoordelik in hul hantering van nuus, ook aan respondente gerig.

Beide Engelse en Afrikaanse joernaliste het in die vraelys aangedui dat hulle minder sterk positief teenoor Sondagkoerante as teenoor dagblaaie voel. In verhouding gesien, is Engelssprekende joernaliste daarom taamlik besonder afwysend teenoor die Afrikaanse Sondagkoerant (daar is tans net een -- Rapport). 12 Engelssprekende respondente meen die stelling oor Afrikaanse Sondagkoerante kan nie onderskryf word nie. 'n Besonder hoë persentasie het hulself as "onseker" oor die stelling beskryf (37,5% van die getal wat die vraag beantwoord het). Omdat slegs 3 van hulle (5.35%) vir die soortgelyke vraag oor Engelstalige koerante "onseker" aangedui het, wil dit m.i. daarop dui dat die Afrikaanse Sondagkoerant deur 'n meerderheid van Engelssprekende joernaliste as nie besonder "verantwoordelik" aangeslaan word nie.

Afrikaanse joernaliste stem tot 'n groot hoogte met die stelling saam dat die Sondagkoerant aan Afrikaanse kant verantwoordelik is (65.9%). Tog dui 18.18% persent hulself as "onseker" aan en 13.82% sê hulle stem nie saam, of beslis nie saam met die stelling nie.

Kyk 'n mens hoe Sondagkoerantjoernaliste op die vraag gereageer het, stem 77.77% van Afrikaanse Sondagkoerantmanne positief op

die stelling oor die Afrikaanse Sondagkoerant. (Vgl. dit met die positiewe stem vir Afrikaanse dagblaaie -- 79.53% -- en ons sien dat die vlak van selftevredenheid min of meer dieselfde is.)

Slegs 1 stem nie met die stelling saam nie, terwyl 2 hulself as "onseker" aangee.

ŉ Interessante verskil met hierdie resultate word by Engelse Sondagkoerantmanne opgemerk. By die Sunday Times meen 3 uit 4 joernaliste (dus 75%) dat hul Afrikaanse kollegas goeie werk verrig. By die Sunday Express daal die syfer na 57.13% positiewe steun. Die laagste persentasie steun van Engelssprekende kant kom van The Star (37.49%), terwyl hulle ook die hoogste stem-nie-saam- persentasie op dié stelling oplewer (20.83%).

Onder Engelssprekende joernaliste by alle Engelstalige koerante is die gemiddelde positiewe steun vir hierdie stelling 44.77%. Hul gemiddelde negatiewe reaksie op die stelling is hoër (48.15%).

Steun uit Afrikaanse koerantgeledere beloop gemiddeld 66.40%. As die Sondagkoerantstempersentasie weggelaat word, word die stelling deur 43.14% van Afrikaanse koerantmanne ondersteun. Dié gegewens dui daarop dat veral Afrikaanse dagbladjoernaliste hoog krities jeens die enkele Afrikaanse Sondagkoerant staan. By Beeld wou ŉ hoë 25% van die uitgebragte stemme hul slegs as "onseker" laat aanteken. Bereken daarby ŉ negatiewe stempersentasie van 25% by dié koerant, en dit is duidelik dat negatiewe taksering feitlik gebalanseer word deur positiewe taksering. By die ander Afrikaanse dagblad in die ondersoek, Die Transvaler (voordat dit ŉ Pretoria-dagblad geword het), is groter positiewe steun vir

Rapport : 71.42% het saamgestem, of beslis saamgestem met die stelling.

Gemeet teen alle respondente is Afrikaanse steun op die stelling 26.36%, teenoor Engelse steun van 19.09%.

Die negatiewe Afrikaanse stem is 5.45% en die negatiewe Engelse stem 10.91%.

Die "onseker" stem is in die geval van Engels besonder hoog (19.09%).

SOMMIGE AFRIKAANSE SONDAGKOERANTE IS VERANTWOORDELIK IN HUL HANTERING VAN DIE NUUS.

	Nie geantwoord %	Beslis nie %	Nee %	Onseker %	Ja %	Beslis Ja %	Totaal
Taalgroep							
% van vraag beantwoord.							
Ongeïdentifiseer			4 80.000		1 20.000		5
Afrikaans	1 2.270	3 6.810	3 6.810	8 18.180	15 34.090	14 31.810	44
Engels	2 3.570	2 3.570	10 17.850	21 37.500	15 26.780	6 10.710	56
Ander		1 20.000	2 40.000	1 20.000	1 20.000		5
Taalgroep							
% van totale ondersoekveld.							
Ongeïdentifiseer			4 3.636		1 0.909		
Afrikaans	1 0.909	3 2.727	3 2.727	8 7.272	15 13.636	14 12.727	
Engels	2 1.818	2 1.818	10 9.090	21 19.090	15 13.636	6 5.454	
Ander		1 0.909	2 1.818	1 0.909	1 0.909		
Koerant							
% van vraag beantwoord.							
Ongeïdentifiseer		2 20.000	3 30.000	4 40.000	1 10.000		10
Rapport	1 5.550		1 5.550	2 11.110	6 33.330	8 44.440	18
Beeld		2 12.500	2 12.500	4 25.000	5 31.250	3 18.750	16
Die Transvaler			1 14.280	1 14.280	3 42.850	2 28.570	7
The Star	1 4.160		5 20.830	9 37.500	7 29.160	2 8.330	24
Rand Daily Mail			1 9.090	5 45.450	3 27.270	2 18.180	11
Sunday Times				1 25.000	1 25.000	2 50.000	4
Sunday Express	1 14.280		1 14.280	1 14.280	3 42.850	1 14.280	7
Sowetan		2 28.570	1 14.280	2 28.570	2 28.570		7
Soweto News			1 100.000				1
Citizen			1 100.000				1
The Star (Control Group)			2 50.000	1 25.000	1 25.000		4

e) Taalverband en weekblaaie.

Afrikaanssprekende joernaliste stem vir (61.36%) saam met die stelling: Sommige Engelstalige Sondagkoerante is verantwoordelik in hul hantering van nuus. Dit is 'n redelik sterk positiewe taksering, maar dit kan alleen in perspektief gesien word teen hul taksering van die Afrikaanse Sondagkoerant. Daar is hul positiewe steun effens beter (65.9%).

Engelssprekende joernaliste stem 69.64% saam met die stelling oor Engelstalige Sondagkoerante -- vgl. die ja-stem van Engelse kant vir die Afrikaanse Sondagkoerant (37.5%) en mens kan merk dat daar 'n besliste mening onder Engelssprekendes t.o.v. van verantwoordelikheid en die Sondagkoerant in Afrikaans heers: en dit is 'n negatiewe mening van 53.55%.

Die persentasie joernaliste wat meen die stelling kan nie t.o.v. Engelstalige Sondagkoerante onderskryf word nie, is omtrent dieselfde vir Afrikaans (18.18%) en Engels (19.64%). Drie van die andertalige koerantmense meen die stelling kan onderskryf word, terwyl twee onseker oor die stelling is.

By die Afrikaanse Sondagkoerant Rapport meen 66.66% van diegene wat die vraag beantwoord het dat Engelse Sondagkoerante verantwoordelik optree. 50% van Beeld se respondente stem ook saam, met 'n hoë 25% wat onseker is.

The Star stem vir 70.83% ja op stelling 2. c). By die Rand Daily Mail stem 90.9% ook saam. Slegs een Engelse koerantman wat by 'n Sondagkoerant werk, stem nie met die stelling saam dat Engelse

Sondagkoerante verantwoordelik werk nie: by die Sunday Times.

Sondagkoerantjoernaliste maak 19.09% van die ja-reaksie van die responsgroep uit. As hul menings uit die resultate gelaat word, lyk die taksering van die Engelstalige Sondagkoerante deur alle respondente so:

Stem saam, of beslis saam	60.49%
Stem nie saam nie, of beslis nie saam nie	23.46%
Onseker	13.58%

SOMMIGE ENGELSTALIGE SONDAGKOERANTE IN SUID-AFRIKA IS VERANTWOORDELIK IN HUL HANTERING VAN DIE NUUS.

	Nie geantwoord		Beslis nie		Nee		Onseker		Ja		Beslis Ja		Totaal
		%		%		%		%		%		%	
Taalgroep													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer					4	80.000			1	20.000			5
Afrikaans	1	2.270			8	18.180	8	18.180	16	36.360	11	25.000	44
Engels	3	5.350			11	19.640	3	5.350	28	50.000	11	19.640	56
Ander							2	40.000	3	60.000			5
Taalgroep													
% van totale ondersoekveld.													
Ongeïdentifiseer					4	3.636			1	0.909			
Afrikaans	1	0.909			8	7.272	8	7.272	16	14.545	11	10.000	
Engels	3	2.727			11	10.000	3	2.727	28	25.454	11	10.000	
Ander							2	1.818	3	2.727			
Koerant													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer					5	50.000	2	20.000	3	30.000			10
Rapport	1	5.550			3	16.660	2	11.110	6	33.330	6	33.330	18
Beeld					4	25.000	4	25.000	6	37.500	2	12.500	16
Die Transvaler					1	14.280	1	14.280	3	42.850	2	28.570	7
The Star	2	8.330			5	20.830			12	50.000	5	20.830	24
Rand Daily Mail							1	9.090	7	63.630	3	27.270	11
Sunday Times					1	25.000			1	25.000	2	50.000	4
Sunday Express	1	14.280							4	57.140	2	28.570	7
Sowetan					1	14.280	2	28.570	4	57.140			7
Soweto News									1	100.000			1
Citizen					1	100.000							1
The Star (Control Group)					2	50.000	1	25.000	1	25.000			4
Koerant													
% van totale ondersoekveld.													
Ongeïdentifiseer					5	4.545	2	1.818	3	2.727			
Rapport	1	0.909			3	2.727	2	1.818	6	5.454	6	5.454	
Beeld					4	3.636	4	3.636	6	5.454	2	1.818	
Die Transvaler					1	0.909	1	0.909	3	2.727	2	1.818	
The Star	2	1.818			5	4.545			12	10.909	5	4.545	
Rand Daily Mail							1	0.909	7	6.363	3	2.727	
Sunday Times					1	0.909			1	0.909	2	1.818	
Sunday Express	1	0.909							4	3.636	2	1.818	
Sowetan					1	0.909	2	1.818	4	3.636			
Soweto News									1	0.909			
Citizen					1	0.909							
The Star (Control Group)					2	1.818	1	0.909	1	0.909			

3. Kollegas en verantwoordelikheid

24.55% van alle respondente het positief gereageer op die stelling: My kollegas is almal verantwoordelike joernaliste. 'n Groot persentasie (20.91%) wou slegs "onseker" aandui.

Daarteenoor was meer as helfte van die respondente (52.73%) nie bereid om te sê hul kollegas is almal verantwoordelike joernaliste nie. Uit die 58 wat gesê het hulle stem nie saam met die stelling nie, het 20 gesê hulle stem beslis nie saam nie. Hierdie sterk gevoel vorm dus 18.18% van die totale groep respondente.

Die afleiding wat 'n mens hieruit kan maak, is dat joernaliste beslis voel daar is mense in hul geledere wat nie verantwoordelik t.o.v. nuusberiggewing optree nie. Hulle vorm inderdaad 'n meerderheidsgroep onder die groep mense wat die vraelyste ingevul het (52.73%).

Wat taalverdeling betref, staan Engelssprekende joernaliste baie meer krities teenoor hul kollegas as wat Afrikaanssprekende joernaliste is (67.84% vir Engels teenoor 34.08% vir Afrikaans). Die sterk negatiewe reaksie op die vraag dui op 'n groter mate van kritiese beoordeling en selfs ontevredenheid onder die Engelssprekende joernaliste wat getoets is. Tog is die Afrikaanse kritiese stem redelik hoog. Dit is net effens minder as die positiewe instemming wat Afrikaanse respondente op die vraag gee -- 38.63% van dié wat die vraag beantwoord het.

Engelse steun beloop 'n skamele 12.49%, en daar is 'n hoër "onsekere" stem by Afrikaners (25%) as by Engelssprekendes (17.85%).

(Die 5 andertalige respondente se menings is presies eweredig versprei oor die 5-skaal Likert-spektrum en word dus buite rekening gelaat.)

Onder koerante is die hoogste positiewe reaksie jeens hul kollegas by die nou ontslape Johannesburgse Transvaler gevind (71.42%) en die skerpste kritiese reaksie jeens kollegas by The Star (75%).

Hoewel die neiging by Engelssprekende joernaliste om meer krities teenoor hul koerante en kollegas te wees, dus volhardend hoër as dieselfde reaksie by Afrikaanse respondente is, is daar tog 'n interessante verskil te bespeur by die Afrikaanse reaksie.

Waar die Afrikaanse respondente baie hoog (79.53%) gesê het hulle meen dagblaaie tree verantwoordelik op, en (65.9%) gesê het hulle meen Afrikaanse Sondagkoerante tree verantwoordelik op, is slegs 38.63% nou bereid om te sê al hul kollegas is verantwoordelik in hul hantering van nuus.

M.i. kan die afleiding gemaak word dat Noelle-Neumann (verwys) se ooreenstemmingsteorie weer bewys word. Joernaliste sal nie graag die plek waar hul werk aftakel nie. (Waarom werk ek dan hier? Omdat ek hier werk, word goeie werk gedoen.) Maar op 'n indringender vraag t.o.v. kollegas, is hulle bereid om meer krities teenoor kollegas te wees.

M.i. dui dit op 'n verminderende graad van selftevredenheid onder joernaliste wat die begrip "verantwoordelikheid" betref. Hulle is nog nie bereid om die instelling te kritiseer nie, maar 'n beduidende groep (meer as helfte) voel dat hul kollegas beslis nie almal verantwoordelike werk lewer nie.

Interessant is dat die grootste kritici van kollegas uit die groepie respondente kom met koerantervaring wat wissel tussen 5 en 7 jaar. Hulle stem 88.23% nie met die stelling saam nie. In die ervaringsgroep 1-4 jaar is die kritiek ook sterk: hier is die negatiewe stem 51.84%.

Daarteenoor vind 'n mens die sterkste positiewe steun vir die stelling in die ervaringsgroep 11-13 jaar (62%), gevolg deur 42.85% deur diegene met 8-10 jaar joernalistieke ervaring.

Dit wil dus voorkom asof die groep wat as "middelbestuur" geklassifiseer kan word, grootliks tevrede is met die verantwoordelikheidsgevoel van hul kollegas. Daarteenoor voel die groepie net onder hulle taamlik sterk dat daar ruimte vir verbetering in dié opsig is.

Moontlik word hierdie kollegiale steun meer deur 'n mens se pos by die koerant as enigiets anders beïnvloed, want onder joernaliste met ondervinding van 14 jaar en langer, vind weer 'n afplatting plaas. Hulle meen vir 48.38% dat kollegas nie verantwoordelik optree nie en slegs 22.57% van hul steun word in dié opsig aan kollegas verleen.

26.36% van respondente het op dié stelling "onseker" geantwoord - 'n besonder hoë onseker-persentasie.

MY KOLLEGAS IS ALMAL VERANTWOORDELIKE JOERNALISTE.

	Nie geantwoord	%	Beslis nie	%	Nee	%	Onseker	%	Ja	%	Beslis Ja	%	Totaal
Jare Ondervinding													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer			2	40.000	1	20.000	1	20.000	1	20.000			5
Minder as 1	1	12.500	2	25.000	1	12.500	3	37.500	1	12.500			8
1 - 4			5	18.510	9	33.330	8	29.620	4	14.810	1	3.700	27
5 - 7			2	11.760	13	76.470			2	11.760			17
8 - 10			2	14.280	3	21.420	3	21.420	4	28.570	2	14.280	14
11 - 13			3	37.500					5	62.500			8
14+	1	3.220	4	12.900	11	35.480	8	25.800	4	12.900	3	9.670	31
Taalgroep													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer			2	40.000	1	20.000	1	20.000	1	20.000			5
Afrikaans	1	2.270	5	11.360	10	22.720	11	25.000	13	29.540	4	9.090	44
Engels	1	1.780	12	21.420	26	46.420	10	17.850	6	10.710	1	1.780	56
Ander			1	20.000	1	20.000	1	20.000	1	20.000	1	20.000	5
Taalgroep													
% van totale ondersoekveld.													
Ongeïdentifiseer			2	1.818	1	0.909	1	0.909	1	0.909			
Afrikaans	1	0.909	5	4.545	10	9.090	11	10.000	13	11.818	4	3.636	
Engels	1	0.909	12	10.909	26	23.636	10	9.090	6	5.454	1	0.909	
Ander			1	0.909	1	0.909	1	0.909	1	0.909	1	0.909	
Koerant													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer			4	40.000	4	40.000	1	10.000	1	10.000			10
Rapport	1	5.550	3	16.660	4	22.220	3	16.660	5	27.770	2	11.110	18
Beeld			1	6.250	7	43.750	4	25.000	4	25.000			16
Die Transvaler							2	28.570	4	57.140	1	14.280	7
The Star			6	25.000	12	50.000	3	12.500	2	8.330	1	4.160	24
Rand Daily Mail			1	9.090	5	45.450	3	27.270	2	18.180			11
Sunday Times					1	25.000	2	50.000	1	25.000			4
Sunday Express	1	14.280			4	57.140	1	14.280			1	14.280	7
Sowetan			2	28.570			2	28.570	2	28.570	1	14.280	7
Soweto News							1	100.000					1
Citizen			1	100.000									1
The Star (Control Group)			2	50.000	1	25.000	1	25.000					4

4. Senior personeel en verantwoordelikheid.

Joernaliste voel oor die algemeen baie sterk dat senior personeel groter sorg moet dra dat hul koerante verantwoordelik optree. 95 uit die 110 respondente stem saam, of beslis saam met die stelling in dié verband (86.36%). Weens die lae "onsekere" stem -- slegs 3 joernaliste het hierdie antwoord gekies, kan 'n mens aflei dat dit iets is waaroor koerantmense sterk menings het. Inderdaad dui 40.91% aan dat hulle "beslis" saamstem.

Diegene wat negatief gestem het (11 uit die 110 vraelyste), vorm dus 10% van die totaal.

Afrikaanse joernaliste voel sterker oor die stelling as hul Engelse kollegas. 90.9% van die Afrikaanssprekende respondente het gemeen senior personeel moet groter verantwoordelikheidsorg dra, teenoor 83.92% onder Engelse respondente.

Dit stem tot groot hoogte ooreen met die mening van andertalige joernaliste in die ondersoek -- 80% sê hulle stem vir groter sorg dat koerante verantwoordelik moet optree.

Die groep joernaliste met 5-7 jaar ervaring tree weer na vore as die enkele groep wat die sterkste voel dat senior kollegas groter sorg moet dra t.o.v. verantwoordelikheid. Inderwaarheid stem 100% in hierdie groep saam dat dit so moet wees.

Die groep ná hulle (diegene met 8-10 jaar ondervinding) tree eweneens ook na vore met die laagste ja-persentasie (78.56%). Dit is nog steeds 'n besonder hoë persentasie wat vra vir groter

verantwoordelikheid, maar dalk kan 'n mens tog die grootste mate van selftevredenheid onder dié groep joernaliste lees (14.28%).

Dit wil dus voorkom asof joernaliste wat nou net middelbestuur betree (en m.a.w. redelik vinnig begin vorder) die mees tevrede met die situasie t.o.v. verantwoordelikheid by hul koerante is. Daarteenoor bevraagteken ander groepe met minder én meer ervaring egter hierdie hele kwessie tot groter hoogte.

SENIOR PERSONEEL MOET GROTER SORG DRA DAT HUL KOERANTE VERANTWOORDELIK OPTREE.

	Nie geantwoord %	Beslis nie %		Nee %		Onseker %		Ja %		Beslis Ja %		Totaal
Jare Ondervinding												
% van vraag beantwoord.												
Ongeïdentifiseer								3	60.000	2	40.000	5
Minder as 1		1	12.500					4	50.000	3	37.500	8
1 - 4		2	7.400	2	7.400	1	3.700	10	37.030	12	44.440	27
5 - 7								10	58.820	7	41.170	17
8 - 10				2	14.280	1	7.140	6	42.850	5	35.710	14
11 - 13						1	12.500	1	12.500	6	75.000	8
14+		1	3.220	3	9.670	1	3.220	16	51.610	10	32.250	31
Taalgroep												
% van vraag beantwoord.												
Ongeïdentifiseer				1	20.000			2	40.000	2	40.000	5
Afrikaans		1	2.270	2	4.540	1	2.270	19	43.180	21	47.720	44
Engels		3	5.350	3	5.350	3	5.350	28	50.000	19	33.920	56
Ander				1	20.000			1	20.000	3	60.000	5
Taalgroep												
% van totale ondersoekveld.												
Ongeïdentifiseer				1	0.909			2	1.818	2	1.818	
Afrikaans		1	0.909	2	1.818	1	0.909	19	17.272	21	19.090	
Engels		3	2.727	3	2.727	3	2.727	28	25.454	19	17.272	
Ander				1	0.909			1	0.909	3	2.727	

5. Kwessies rondom verantwoordelikheid wat sterk in koerantkolomme in debat is.

a) Regering en die pers.

Nog 'n kwessie waaroor joernaliste sterk gereageer het, is die stelling: Die Regering van die dag behoort glad nie in te meng met die pers nie. 'n Volle 81.82% meen dat die Regering nie moet inmeng nie, en hiervan het 60% aangedui dat hulle "beslis" saamstem dat regeringsinmenging nie instemmend beantwoord kan word nie.

Die Engelssprekende mening is hier sterker as die Afrikaanse -- 74.99% van Afrikaanse respondente teenoor 85.71% onder Engelssprekende respondente. Noemenswaardig hier is die feit dat al 5 andertalige joernaliste aangedui het dat die Regering "beslis" nie met die pers mag inmeng nie.

22.72% van Afrikaanse joernaliste verwelkom Regeringsbemoeienis teenoor slegs 5.35% steun van Engelssprekende kant.

Geen enkele groep joernaliste (minstens dan wat ervaring betref) kan uitgesonder word as synde met sterker menings as ander oor die saak nie. Dit wil voorkom asof alle joernaliste, ongeag hul jare ervaring, min of meer dieselfde oor die aangeleentheid voel.

DIE REGERING VAN DIE DAG BEHOORT GLAD NIE IN TE MENG MET DIE PERS NIE.

	Nie geantwoord	%	Beslis nie	%	Nee	%	Onseker	%	Ja	%	Beslis Ja	%	Totaal
Jare Ondervinding													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer			1	20.000	1	20.000			1	20.000	2	40.000	5
Minder as 1					2	25.000			2	25.000	4	50.000	8
1 - 4							2	7.400	8	29.620	17	62.960	27
5 - 7					3	17.640	1	5.880	3	17.640	10	58.820	17
8 - 10					1	7.140	1	7.140	2	14.280	10	71.420	14
11 - 13					1	12.500			1	12.500	6	75.000	8
14+			2	6.450	3	9.670	2	6.450	7	22.580	17	54.830	31
Taalgroep													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer					1	20.000			2	40.000	2	40.000	5
Afrikaans			1	2.270	9	20.450	1	2.270	9	20.450	24	54.540	44
Engels			2	3.570	1	1.780	5	8.920	13	23.210	35	62.500	56
Ander											5	100.000	5
Taalgroep													
% van totale ondersoekveld.													
Ongeïdentifiseer					1	0.909			2	1.818	2	1.818	
Afrikaans			1	0.909	9	8.181	1	0.909	9	8.181	24	21.818	
Engels			2	1.818	1	0.909	5	4.545	13	11.818	35	31.818	
Ander											5	4.545	

b) Joernalisteregister

1. Responsgroep se reaksie.

Oor professionalisering van die joernalistieke bedryf word baie gepraat en geskryf en van Regeringskant het die instelling van 'n verpligte register deur die voorgestelde Mediaraad amper werklikheid geword (65).

Volgens die opname stem 65.46% teen die stelling dat joernaliste in 'n register opgeneem behoort te word om hul professionaliteit te bevorder -- baie soos dokters en prokureurs. Tog voel 'n groot minderheid van bykans 'n derde (27.36%) dat so 'n register ondersteun kan word.

Dat die kwessie sterk gevoelens na vore laat tree, blyk uit die stemverdeling. Meer as 50 persent (51.82%) stem "beslis nie" met die stelling saam nie, met 13.64% in die "stem saam" -kategorie.

Dieselfde geld vir die ja-kant. Daar stem 16.36% "beslis" saam, met 10.91% by die gewone "ja". Die onseker-persentasie is laag (5.45%) -- nog 'n teken dat joernaliste sterk gevoelens oor hierdie aangeleentheid het.

Afrikaanssprekende en Engelssprekende joernaliste verskil nogal heelwat oor die kwessie. Waar 38.63% Afrikaanse respondente wat die vraag beantwoord het, 'n ja-stem aanteken, stem slegs 19.99% van die Engelse respondente ja. Die meerderheid in albei gevalle stem nog teen die stelling, maar met 'n verskil van 10% (Afrikaans 59.08%; Engels 69.08%). Die andertalige minderheidstem is 4 uit 5

teen die instelling van so 'n register -- die enkele ja-stem in dié groep voel egter sterk genoeg daaroor om hom onder die "beslis ja's" te laat aanteken.

Volgens posvlak geanaliseer, meen die groot verslaggewersgroep vir 37.49% dat 'n register ondersteun kan word. Nogtans stem 53.72% teen die stelling. Hul redakteurs voel veel sterker oor die saak: drie uit vier stem teen die stelling (75%), hoewel hoofredaksielede, interessant genoeg, dit weer vir 66.66% steun. Hoewel die joernalistekorps nie ten gunste van so 'n register is nie, is die groep wat dit steun (hoewel in die minderheid) tog 'n groep wat deur senioriteitsvlakke en senior poste sny.

Onder Afrikaanse koerante teken Rapport se joernaliste die grootste nee-persentasie aan: 66.66%. By die Transvaler stem 57.13% saam met die instelling van só 'n register.

En by Beeld, soos ook by die Sunday Times, heers vertwyfeling: albei teken 50% ten gunste van die stelling.

Beeld word gebalanseer deur 'n 50% nee-mening, terwyl die Sunday Times 25% onder nee en 25% onder "onseker" aanteken.

Die skerpste teenstemme kom van die Sunday Express en die Sowetan, waar al die joernaliste in die ondersoekgroep teen die voorstel stem. Net by die Sowetan egter, word 100% in die "beslis nie" kategorie gevind. Ook by The Star is die teenkanting sterk: 69.56%. Dieselfde geld vir die Rand Daily Mail: 72.72% stem nee.

Wat hierdie kwessie betref, lyk die kritiekgroep met 5-7 jaar

ervaring nie veel anders as die ander groepe (met uitsondering van een) nie. Daar kan dus moeilik 'n afleiding volgens ervaringsvlak gemaak word.

JARE ERVARING

Minder as 1	25%
1 - 4	29.62%
5 - 7.	29.40%
8 - 10	35.7%
11 - 13	12.5%
Meer as 14	29.99%

Waarom die ervaringsvlak 11-13 jaar soveel van die ander verskil (87.5% het teen die stelling gestem) is moeilik om te sê. Dit val ook buite die ondersoekveld van hierdie opname.

JOERNALISTE BEHOORT IN 'n REGISTER OPGENEEM TE WORD OM HUL PROFESSIONALISME TE BEVORDER - BAIE SOOS DOKTERS EN PROKUREURS.

	Nie geantwoord %	Beslis nie %	Nee %	Onseker %	Ja %	Beslis Ja %	Totaal
Jare Ondervinding							
% van vraag beantwoord.							
Ongeïdentifiseer		4 80.000		1 20.000			5
Minder as 1	1 12.500	3 37.500	2 25.000		1 12.500	1 12.500	8
1 - 4		13 48.140	2 7.400	4 14.810	4 14.810	4 14.810	27
5 - 7		6 35.290	5 29.410	1 5.880	2 11.760	3 17.640	17
8 - 10		6 42.850	3 21.420		3 21.420	2 14.280	14
11 - 13		7 87.500				1 12.500	8
14+		18 60.000	3 10.000		2 6.660	7 23.330	30
Taalgroep							
% van vraag beantwoord.							
Ongeïdentifiseer		3 60.000	1 20.000		1 20.000		5
Afrikaans		19 43.180	7 15.900	1 2.270	5 11.360	12 27.270	44
Engels	1 1.810	31 56.360	7 12.720	5 9.090	6 10.900	5 9.090	55
Ander		4 80.000				1 20.000	5
Taalgroep							
% van totale ondersoekveld.							
Ongeïdentifiseer		3 2.727	1 0.909		1 0.909		
Afrikaans		19 17.272	7 6.363	1 0.909	5 4.545	12 10.909	
Engels	1 0.909	31 28.181	7 6.363	5 4.545	6 5.454	5 4.545	
Ander		4 3.636				1 0.909	

	Nie geantwoord		Beslis nie		Nee		Onseker		Ja		Beslis Ja		Totaal
		%		%		%		%		%		%	
Betrekking Tans													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer			4	57.140	2	28.570			1	14.280			7
Verslaggewer	1	3.120	10	31.250	7	21.870	2	6.250	7	21.870	5	15.620	32
Politieke Verslaggewer) Hoofverslaggewer)			4	80.000			1	20.000					5
Hoofsubred/Asst.-) Hoofsub/Asst.-Hoof)			5	83.330							1	16.660	6
Senior Verslaggewer			9	81.810	1	9.090					1	9.090	11
Fotograaf			2	50.000	1	25.000					1	25.000	4
Asst.-redakteur			5	55.550	2	22.220			1	11.110	1	11.110	9
Dept.-hoof/Afd.-hoof/) Kunsred/Finansiële Red)			4	44.440			1	11.110	2	22.220	2	22.220	9
Redakteur			3	75.000							1	25.000	4
Hoofredaksielid			1	33.330					1	33.330	1	33.330	3
Subredakteur			6	50.000	1	8.330	2	16.660			3	25.000	12
Artikelskrywer			1	100.000									1
Finansiële Verslaggewer			1	50.000							1	50.000	2
Sportverslaggewer			2	50.000	1	25.000					1	25.000	4
Koerant													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer			6	60.000					1	10.000	3	30.000	10
Rapport			9	50.000	3	16.660			1	5.550	5	27.770	18
Beeld			5	31.250	3	18.750			4	25.000	4	25.000	16
Die Transvaler			2	28.570			1	14.280	1	14.280	3	42.850	7
The Star			13	56.520	3	13.040	4	17.390	2	8.690	1	4.340	23
Rand Daily Mail	1	9.090	5	45.450	3	27.270			1	9.090	1	9.090	11
Sunday Times					1	25.000	1	25.000	1	25.000	1	25.000	4
Sunday Express			6	85.710	1	14.280							7
Sowetan			7	100.000									7
Soweto News									1	100.000			1
Citizen					1	100.000							1
The Star (Control Group)			4	100.000									4

2. Beskouings t.o.v. registrasie.

Volgens die Likert-tipe skaal stem 'n gerieflike meerderheid van 65.46% teen registrasie van joernaliste, maar as die joernaliste in die responsgroep se houdings ontleed word volgens die redes wat hulle vir hul antwoorde aanvoer, kom geen enkele sterk motivering teen sodanige registrasie na vore nie.

Daarom is die grootste nee-stem geskaar onder die redenasie: registrasie impliseer staatsbeheer (15.4% van die responsgroep). Hou egter in gedagte dat onder lede van die Pers verpligte registrasie deur die Regering einde 1982/begin 1983 veel meer ter sprake was (juis in die tyd wat hierdie vraelyste uitgedeel is).

Onder die groep wat voel staatsbeheer word geïmpliseer, loop die gevoelens sterk: 76.4% skaar hul stemme by beslis níe, met 17.6% wat nee sê en geen enkele joernalis wat die registrasie steun juis ómdat dit tot staatsbeheer sou lei nie.

'n Tweede sterk nee-groep meen dat registrasie die vryheid van die joernalis sou inperk (11.8%). Ook hier is geen joernalis te vinde wat die stelling juis óm hierdie rede steun nie, soos verwag was.

Die sterkste ja-groep (11.8% van die responsgroep) meen dat hulle die registrasie van joernaliste kan steun omdat dit die status van die beroep sal verhoog. Hieroor voel die respondentegroep egter nie heeltemal so sterk as die nee-groep oor húlle menings nie. 53.8% -- 'n meerderheid -- sê darem beslis ja, met 38.4% ja's.

Die ander groot ja-mening (ook 11.8%) meen dat die maatreël van

registrasie die pers meer verantwoordelik sal maak. Die verdeling is 61.5% beslis ja, 30.7% ja.

Onder die nee-groep word as rede aangevoer dat registrasie geen nut kan dien nie (10.9%), dat individualiteit in die perswese daaronder sal ly (9%), dat skeppende talent nie geïnstitusionaliseer kan word nie (8.1%) en dat joernalistiek geen beroep is nie (7.2%).

Respondente wat op die stelling ja geantwoord het, voer ook aan dat dit die onprofessionele joernaliste sal uitskakel (4.5%) en dat hulle dit ondersteun mits die register deur mede-joernaliste beheer word, nie deur die Staat nie (2.7%).

TOTAAL	WAAROM REGISTRASIE	% UIT ALLE MOONT (330)	% UIT 110	TOTAAL	REGISTRASIE	% VAN
17	Impliseer staats-beheer	5.10	15.50	0	Geen	0.00
				13	Beslis Nee	76.40
				3	Stem Nee	17.60
				0	Onseker	0.00
				0	Stem Ja	0.00
				1	Beslis Ja	5.80
13	Sou vryheid inperk	3.90	11.80	0	Geen	0.00
				11	Beslis Nee	84.60
				2	Stem Nee	15.30
				0	Onseker	0.00
				0	Stem Ja	0.00
				0	Beslis Ja	0.00
13	Status verhoog	3.90	11.80	0	Geen	0.00
				1	Beslis Nee	7.60
				0	Stem Nee	0.00
				0	Onseker	0.00
				5	Stem Ja	38.40
				7	Beslis Ja	53.80
13	Pers meer verantwoordelik maak	3.90	11.80	0	Geen	0.00
				1	Beslis Nee	7.60
				0	Stem Nee	0.00
				0	Onseker	0.00
				4	Stem Ja	30.70
				8	Beslis Ja	61.50

3. Beskouings en taalgroepe.

Ons weet uit die ontleding van die 5-punt-skaal dat meer Afrikaanssprekende joernaliste registrasie steun. Nogtans is dit insiggewend dat hulle ook 29.4% van die groep uitmaak wat meen dit sal tot staatsbeheer oor die media lei. Engelssprekendes vorm 47% van hierdie groep, met 17.6% steun van andertaliges.

Ook by die motivering dat registrasie die vryheid van joernaliste sou inperk, is die Afrikaanse stem 30.7%, met 53.8% steun van Engelssprekendes.

Word die steun vir die stelling ontleed, blyk dit dat Engelssprekende joernaliste ook hier 'n beduidende groep vorm: 38.4% van diegene wat glo dat dit die status van die beroep sou verhoog, en 30.7% van diegene wat glo registrasie sal die SA pers meer verantwoordelik maak. Hierby skaar 1 andertalige (of 7.6% van die groepie) hom ook.

Verwagtinge dat motiverings op hierdie stelling klinkklaar in die verskillende taalgroepe uiteen sal val, word dus nie bevestig nie. Daar is beduidende minderhede wat oor taalgrense heen dieselfde oor hul "beroep" voel.

TOTAAL	WAAROM REGISTRASIE	% UIT ALLE MOONT (330)	% UIT 110	TOTAAL	TAALGROEP	% VAN
17	Impliseer staats-beheer	5.10	15.40	1	Geen taal	5.80
				5	Afrikaans	29.40
				8	Engels	47.00
				3	Ander	17.60
13	Sou vryheid inperk	3.90	11.80	2	Geen taal	15.30
				4	Afrikaans	30.70
				7	Engels	53.80
				0	Ander	0.00

TOTAAL	WAAROM REGISTRASIE	% UIT ALLE MOONT (330)	% UIT 110	TOTAAL	TAALGROEP	% VAN
13	Status verhoog	3.90	11.80	1	Geen taal	7.60
				7	Afrikaans	53.80
				5	Engels	38.40
				0	Ander	0.00
13	Pers meer verantwoordelik maak	3.90	11.80	0	Geen taal	0.00
				8	Afrikaans	61.50
				4	Engels	30.70
				1	Ander	7.60

4. Beskouings en ervaringvlak.

Die groep met 5-7 jaar ervaring (tot dusver uitgesonder as een met 'n hoër selfkritiese profiel as ander groepe) vorm die meerderheidstem by die motivering: registrasie sal tot staatsbeheer lei (35.2%).

Die groep met 11-13 jaar ervaring staan in geen motivering uit as 'n meerderheid of 'n beduidende minderheid nie. Die hoogste persentasie (17.6%) word onder bg. stelling oor staatsbeheer gevind.

Die joernaliste met die meeste ervaring stem ten sterkste nee weens hoofsaaklik twee redes: die joernalistiek is geen beroep nie, sê hulle (62.5%) en skeppende talent kan nie geïnstitusionaliseer word nie (55.5%).

Waar hulle die hoogste ja-persentasie aanteken, is onder die redenasie: onprofessionele mense sal uit die beroep geweer word (60%) en registrasie sal tot 'n verantwoordeliker pers lei (30.7%).

Algemeen gestel, stem minder ervare joernaliste tot groter hoogte in tot 'n registrasielys as wat meer ervare joernaliste dit doen, met

die 1-4 groep se grootste vrees dat registrasie sal lei tot diktatuur deur 'n elite-groep (57.1%).

TOTAAL	WAAROM REGISTRASIE	% UIT ALLE MOONT (330)	% UIT 110	TOTAAL	JARE ONDERVINDING	% VAN
17	Impliseer staatsbeheer	5.10	15.40	0	Geen	0.00
				0	- 1 jaar	0.00
				4	1- 4 jaar	23.50
				6	5- 7 jaar	35.20
				2	8-10 jaar	11.70
				3	11-13 jaar	17.60
				2	14+ jaar	11.70
13	Sou vryheid inperk	3.90	11.80	2	Geen	15.30
				0	- 1 jaar	0.00
				3	1- 4 jaar	23.00
				2	5- 7 jaar	15.30
				0	8-10 jaar	0.00
				2	11-13 jaar	15.30
				4	14+ jaar	30.70
13	Status verhoog	3.90	11.80	0	Geen	0.00
				2	- 1 jaar	15.30
				5	1- 4 jaar	38.40
				1	5- 7 jaar	7.60
				3	8-10 jaar	23.00
				0	11-13 jaar	0.00
				2	14+ jaar	15.30
13	Pers meer verantwoordelik maak	3.90	11.80	0	Geen	0.00
				0	- 1 jaar	0.00
				4	1- 4 jaar	30.70
				3	5- 7 jaar	23.00
				2	8-10 jaar	15.30
				0	11-13 jaar	0.00
				4	14+ jaar	30.70

5. Beskouings en koerante.

Daar is min sprake dat motiverings vir steun of teenkanting teen registrasie koerantgebonde is. Klein persentasies van joernaliste word by alle motiverings gevind, met The Star 'n meerderheid by: staatsbeheer word geïmpliseer (23.5%), en 'n beduidende meerderheid by die redenasie: individualiteit in die perswese sal skade ly (40%).

Beeld (46.1%) word weer die sterkste verteenwoordig by die motivering: registrasie sal tot 'n veranwoordeliker pers lei.

By die ja-stem voel joernaliste van Beeld, Transvaler en die Citizen in gelyke getalle (23%) dat registrasie tot hoër status vir die beroep sal lei.

Die hoogste "geen mening" word deur The Star aangeteken (66.6%).

Dit blyk dat joernaliste, wat ook al hul beweegredes om vír, of teen die stelling te stem, dit nie èn masse volgens koerant doen nie.

TOTAAL	WAAROM REGISTRASIE	% UIT ALLE MOONT (330)	% UIT 110	TOTAAL	KOERANT	% VAN
17	Impliseer staats-beheer	5.10	15.40	0	Geen	0.00
				1	Star Contr	5.80
				3	Citizen	17.60
				3	Rapport	17.60
				1	Beeld	5.80
				0	Transvaler	0.00
				4	The Star	23.50
				2	Daily Mail	11.70
				0	Sun Times	0.00
				0	Sun Express	0.00
				3	Sowetan	17.60
				0	Soweto News	0.00

TOTAAL	WAAROM REGISTRASIE	% UIT ALLE MCONT (330)	% UIT 110	TOTAAL	KOERANT	% VAN
13	Sou vryheid inperk	3.90	11.80	0	Geen	0.00
				3	Star Contr	23.00
				0	Citizen	0.00
				3	Rapport	23.00
				1	Beeld	7.60
				1	Transvaler	7.60
				2	The Star	15.30
				0	Daily Mail	0.00
				0	Sun Times	0.00
				2	Sun Express	15.30
				1	Sowetan	7.60
				0	Soweto News	0.00
13	Status verhoog	3.90	11.80	0	Geen	0.00
				0	Star Contr	0.00
				3	Citizen	23.00
				2	Rapport	15.30
				3	Beeld	23.00
				3	Transvaler	23.00
				0	The Star	0.00
				0	Daily Mail	0.00
				1	Sun Times	7.60
				0	Sun Express	0.00
				0	Sowetan	0.00
				1	Soweto News	7.60
13	Pers meer verantwoordelik maak	3.90	11.80	0	Geen	0.00
				0	Star Contr	0.00
				1	Citizen	7.60
				2	Rapport	15.30
				6	Beeld	46.10
				1	Transvaler	7.60
				0	The Star	0.00
				2	Daily Mail	15.30
				1	Sun Times	7.60
				0	Sun Express	0.00
				0	Sowetan	0.00
				0	Soweto News	0.00

C. Beriggewing en nagevolge.

Afrikaanse joernaliste meen tot groter hoogte as Engelse joernaliste dat die joernalis hom nie van die implikasies van sy berigte kan losmaak nie. Hulle stem vir 88.62% nie saam met die stelling : Joernaliste moet hul glad nie steur aan die moontlike gevolge van hul berigte nie. Die uitgebragte Engelssprekende stem is hier 78.56%, met die vernaamste verskil tussen Engels en Afrikaans, interessant genoeg, aan die "stem beslis nie saam nie" -kant. Dit dui daarop dat Afrikaanse joernaliste sterk voel dat die koerantman en sy storie met nagevolge en implikasies getemper behoort te word. (Afrikaanse sterk mening is 56.81% van die totaal wat op die vraag geantwoord het, teenoor 44.64% in Engelssprekende geval.)

Al vyf andertalige respondente meen dat die implikasies van 'n berig beslis in die oog gehou moet word en hul verspreiding (60% beslis nie en 40% stem nie saam nie) stem groter ooreen met die Afrikaanse houding as die Engelssprekende houding.

9.08% Afrikaanse steun gaan ter ondersteuning van die stelling. Hierteenoor is die Engelse steun groter (14.27%).

Die vermoede dat die ouer garde joernaliste minder geneig sou wees om te voel die implikasies van 'n berig moet ook by die skryf in ag geneem word, kon nie gestaaf word nie. Uit die verspreidingskurwe (-1: 100% ; 1-4: 85.18% ; 5-7: 88.23% ; 8-10: 85.7% ; 11-13: 62.5%; 14+: 83.86%) kan min anders as 'n deurlopende mening dat die implikasies belangrik is, opgemerk word.

Weens die effens groter persentasie Engelssprekendes wat aan die ondersoek deelgeneem het, is die Engelse negatiewe houding jeens die stelling egter groter (40%) as die Afrikaanse steun, gemeet teen die totale veld (35.45%).

Behoorlik geweeg blyk dit egter dat sommige Afrikaanse joernaliste veel sterker oor die stelling voel as Engelssprekendes.

JOERNALISTE MOET HUL GLAD NIE STEUR AAN DIE MOONTLIKE GEVOLGE VAN HUL BERIGTE NIE.

	Nie geantwoord %	Beslis nie %	Nee %	Onseker %	Ja %	Beslis Ja %	Totaal
Jare Ondervinding							
% van vraag beantwoord.							
Ongeïdentifiseer		2 40.000	1 20.000		1 20.000	1 20.000	5
Minder as 1		3 37.500	5 62.500				8
1 - 4		14 51.850	9 33.330	2 7.400	2 7.400		27
5 - 7		10 58.820	5 29.410	1 5.880	1 5.880		17
8 - 10		10 71.420	2 14.280	1 7.140		1 7.140	14
11 - 13		2 25.000	3 37.500	1 12.500	2 25.000		8
14+		15 48.380	11 35.480		3 9.670	2 6.450	31
Taalgroep							
% van vraag beantwoord.							
Ongeïdentifiseer		3 60.000	1 20.000		1 20.000		5
Afrikaans		25 56.810	14 31.810	1 2.270	3 6.810	1 2.270	44
Engels		25 44.640	19 33.920	4 7.140	5 8.920	3 5.350	56
Ander		3 60.000	2 40.000				5
Taalgroep							
% van totale ondersoekveld.							
Ongeïdentifiseer		3 2.727	1 0.909		1 0.909		
Afrikaans		25 22.727	14 12.727	1 0.909	3 2.727	1 0.909	
Engels		25 22.727	19 17.272	4 3.636	5 4.545	3 2.727	
Ander		3 2.727	2 1.818				

6. <u>Die pers en leserreaksie.</u>

a. <u>Respek vir die pers.</u>

'n Redelik groot persentasie respondente het aangedui hulle is onseker oor die stelling: My koerant se lesers het respek vir die wyse waarop nuus by ons gehanteer word (25.45%).

Tog het 62.72% positief gereageer deur met die stelling saam te stem. 50% van die stemme (gemeet teen die totale veld) was vir "stem saam". Min wou sê "stem beslis saam" (12.72%).

Joernaliste wat nie wou sê hulle meen hul lesers het <u>nie respek vir die wyse waarop nuus by hul koerante gehanteer word nie</u>, het 10.91% van die ondersoekveld uitgemaak.

Verdeel in Afrikaanse en Engelssprekende respondente, glo Afrikaanse joernaliste tot groter hoogte dat hul lesers respek vir die koerantproduk het (68.17%). Hierteenoor meen 55.34% van Engelssprekende joernaliste wat die vraag beantwoord het, dat hul lesers respek vir die koerant se produk het.

Aan Afrikaanse kant is die nee-stem besonder laag (4.54%) teenoor die Engelse nee (16.06%).

Die hoë weet-nie syfer verdien vermelding : 25% vir Afrikaans en 28% vir Engels.

Die gevolgtrekking hieruit: 'n Redelik groot persentasie joernaliste is totaal in die duister oor hoe hul publiek voel oor die koerante

waar hulle werk. Joernaliste reageer in elk geval opmerklik versigtig op dié vraag.

Die verspreidingskurwe onder die verskillende ervaringsvlakke bied min noemenswaardig, behalwe die redelik hoë persentasie joernaliste met 1-4 jaar ondervinding wat aandui dat hulle onseker is oor hul lesersreaksie (40.74%).

In die groep wat na vore tree as die sterkste selfkritici (5-7 jaar ondervinding) is daar ook 'n noemenswaardige hoë nee-stem (21.42%), feitlik dubbel die persentasie wat enige ander groep aangeteken het.

Dit is egter in ooreenstemming met hul hoogs kritiese profiel -- as hulle meen dat daar inderdaad ruimte vir verbetering m.b.t. verantwoordelikheid by koerante is, dan sou hulle inderdaad ook meen dat hul lesers alle rede het om nie respek te hê vir die wyse waarop hul koerant nuus hanteer nie.

MY KOERANT SE LESERS HET RESPEK VIR DIE WYSE WAAROP NUUS BY ONS GEHANTEER WORD.

	Nie geantwoord	%	Beslis nie	%	Nee	%	Onseker	%	Ja	%	Beslis Ja	%	Totaal
Jare Ondervinding													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer							2	40.000	3	60.000			5
Minder as 1					1	12.500	1	12.500	4	50.000	2	25.000	8
1 - 4					3	11.110	11	40.740	12	44.440	1	3.700	27
5 - 7					1	5.880	4	23.520	11	64.700	1	5.880	17
8 - 10					3	21.420	2	14.280	8	57.140	1	7.140	14
11 - 13					1	12.500	2	25.000	4	50.000	1	12.500	8
14+	1	3.220	2	6.450	1	3.220	6	19.350	13	41.930	8	25.800	31
Taalgroep													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer							1	20.000	4	80.000			5
Afrikaans	1	2.270	1	2.270	1	2.270	11	25.000	21	47.720	9	20.450	44
Engels			1	1.780	8	14.280	16	28.570	26	46.420	5	8.920	56
Ander					1	20.000			4	80.000			5
Taalgroep													
% van totale ondersoekveld.													
Ongeïdentifiseer							1	0.909	4	3.636			
Afrikaans	1	0.909	1	0.909	1	0.909	11	10.000	21	19.090	9	8.181	
Engels			1	0.909	8	7.272	16	14.545	26	23.636	5	4.545	
Ander					1	0.909			4	3.636			

b) <u>Die pers se invloed op openbare mening</u>.

Joernaliste reageer sterk positief op die stelling dat openbare mening gevorm word deur wat in koerante staan. 76.36% van alle koerantmense in die ondersoek dui aan dat hulle met die stelling saamstem. Uit dié groottotaal stem 27.27% "beslis" saam met die stelling, en net minder as helfte van die ondersoekgroep, nl. 49.09%, sê hulle stem met die stelling saam.

Die nee-stem is 11.82%, presies dieselfde as die getal wat hulself as "onseker" oor die stelling beskryf.

Benewens die sterk instemming met die stelling, is dit nogal interessant dat Afrikaanse en Engelse joernaliste op dié punt baie ooreenstem. Afrikaanse respondente het vir 74.99% met die stelling saamgestem teenoor die Engelse 76.78%.

Hoewel die mening van die anderkleuriges in die ondersoek nie veel invloed het weens die beperkte getal respondente nie, stem hulle op 60% tog grotendeels ooreen met die bostaande syfers.

Die getroue ooreenstemming van saamstem-persentasies is m.i. ŉ getroue weerspieëling van die feit dat joernaliste basies wel saamstem dat openbare mening gevorm word deur koerante. Gelees saam met die groot "onseker" persentasie op die stelling "My koerante se lesers het respek vir die wyse waarop nuus by ons gehanteer word", kom daar egter ŉ groot verdeling tot stand.

Hoe rym die feit dat 25.45% van die totale getal respondente dan kon antwoord dat hulle glad nie weet of hul lesers respek het vir

die wyse waarop nuus gehanteer word nie? 'n Mens kan dit skaars anders as 'n redelike mate van wantroue in die eie produk lees: "ja, die lesers se mening word gevorm deur dit wat in koerante staan, maar ek weet nie eintlik of hulle respek vir my koerant ontwikkel het nie."

OPENBARE MENING WORD GEVORM DEUR WAT IN DIE KOERANTE STAAN.

	Nie geantwoord %		Beslis nie %		Nee %		Onseker %		Ja %		Beslis Ja %		Totaal
Taalgroep													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer									4	80.000	1	20.000	5
Afrikaans			1	2.270	3	6.810	7	15.900	19	43.180	14	31.810	44
Engels			3	5.350	4	7.140	6	10.710	28	50.000	15	26.780	56
Ander			1	20.000	1	20.000			3	60.000			5
Taalgroep													
% van totale ondersoekveld.													
Ongeïdentifiseer									4	3.636	1	0.909	
Afrikaans			1	0.909	3	2.727	7	6.363	19	17.272	14	12.727	
Engels			3	2.727	4	3.636	6	5.454	28	25.454	15	13.636	
Ander			1	0.909	1	0.909			3	2.727			

7. <u>Die bestaan van ŉ denkklimaat by koerante.</u>

a) <u>By elke koerant.</u>

Joernaliste voel blykbaar besonder sterk oor die stelling dat daar ŉ "gees" of denkklimaat by koerante bestaan. 91.82% van hulle stem saam of beslis saam met die stelling: Elke koerant het ŉ "gees" of denkklimaat wat sy hantering van nuus beïnvloed.

Daar is geen teken uit die respons dat die vraag moontlik verwarring by die respondente kon geskep het nie -- dit was ŉ punt wat geopper is in die evaluering van die vraelys wat deur die Nasionale Personeelnavorsingsinstituut onderneem is. (Sien Addendum B agteraan hierdie rapport.)

Slegs 1.82% van die respondente (m.a.w. 2 mense) het "onseker" geantwoord en slegs .909% (m.a.w. 1 mens) het verkies om die vraag nie te antwoord nie.

Daarby het ŉ meerderheid van die totale ja-stem (47.27%) aangedui dat hulle "beslis" met die stelling saamstem.

Kyk ŉ mens na die taalverdeling, is die syfers redelik konstant met 95.44% vir Afrikaans, 89.28% vir Engels en 80% vir andertaliges. Weens die feit dat die 2 "onsekere" stemme albei Engels is, kan ŉ mens miskien aanvaar dat die Engelse formulering van die stelling ŉ mate van vertwyfeling oor die bedoeling van die vraag kon laat ontstaan het. Dit bly egter ŉ onbenullige persentasie en weerspreek die mening wat deur die NPNI uitgespreek word. Joernaliste voel sterk oor die saak, spreek dit beslis uit en ly aan geen groot vertwyfeling hieromtrent nie.

Wat senioriteit en jare ervaring betref, blyk daar ook geen of min verskil onder joernaliste te wees. Dit is duidelik dat jong en ouer verslaggewers, subredakteurs en redakteurs hierdie atmosfeer of denkklimaat onmiddellik en duidelik aanvoel en ook die invloed daarvan op nuusberiggewing erken.

ELKE KOERANT HET ŉ "GEES" OF DENKKLIMAAT WAT SY HANTERING VAN NUUS BEÏNVLOED.

	Nie geantwoord %	Beslis nie %	Nee. %	Onseker %	Ja %	Beslis Ja %	Totaal
Jare Ondervinding % van vraag beantwoord.							
Ongeïdentifiseer					3 60.000	2 40.000	5
Minder as 1		1 12.500				7 87.500	8
1 - 4			2 7.400	2 7.400	12 44.440	11 40.740	27
5 - 7					9 52.940	8 47.050	17
8 - 10		1 7.140			5 35.710	8 57.140	14
11 - 13					5 62.500	3 37.500	8
14+	1 3.220		2 6.450		15 48.380	13 41.930	31
Taalgroep % van vraag beantwoord.							
Ongeïdentifiseer					2 40.000	3 60.000	5
Afrikaans	1 2.270		1 2.270		18 40.900	24 54.540	44
Engels		1 1.780	3 5.350	2 3.570	27 48.210	23 41.070	56
Ander		1 20.000			2 40.000	2 40.000	5
Taalgroep % van totale ondersoekveld.							
Ongeïdentifiseer					2 1.818	3 2.727	
Afrikaans	1 0.909		1 0.909		18 16.363	24 21.818	
Engels		1 0.909	3 2.727	2 1.818	27 24.545	23 20.909	
Ander		1 0.909			2 1.818	2 1.818	
Betrekking Tans % van vraag beantwoord.							
Ongeïdentifiseer					3 42.850	4 57.140	7
Verslaggewer		1 3.120	1 3.120		13 40.620	17 53.120	32
Politieke Verslaggewer/) Hoofverslaggewer)			2 40.000		3 60.000		5
Hoofsubred/Asst.-) Hoofsub/Asst.-Hoof)				1 16.660	2 33.330	3 50.000	6
Senior Verslaggewer				1 9.090	6 54.540	4 36.360	11
Fotograaf					2 50.000	2 50.000	4
Asst.-redakteur	1 11.110				4 44.440	4 44.440	9
Dept.-hoof/Afd.-hoof/) Kunsred/Finansiële Red)					5 55.550	4 44.440	9
Redakteur					2 50.000	2 50.000	4
Hoofredaksielid					1 33.330	2 66.660	3
Subredakteur			1 7.690		5 38.460	7 53.840	13
Artikelskrywer					1 100.000		1
Finansiële Verslaggewer					1 50.000	1 50.000	2
Sportverslaggewer		1 25.000			1 25.000	2 50.000	4

b) <u>Kollegas beïnvloed deur denkklimaat.</u>

Hoewel 'n meerderheid van joernaliste (54.55%) tog meen dat hulle en hul kollegas deur 'n koerant se "gees" of denkklimaat beïnvloed word, is die groep joernaliste wat meen hulle word nie beïnvloed nie, taamlik groot (31.82%).

'n Groter groep (16.36%) sê "beslis nie" as wat meen "beslis ja" (10.91%). Die persentasie onsekeres is 12.73%.

Geoordeel volgens die poste wat die respondente afsonderlik by koerante beklee, wil dit voorkom mense in die meer senior poste afnemend meen dat hulle beïnvloed word deur die koerant se denkklimaat. In die verslaggewersgroep val die grootste persentasie wat meen hulle word beïnvloed: 16.36% van die totale getal respondente. Gemeet teen die getal verslaggewers wat op die spesifieke vraag geantwoord het, is die persentasie effens hoër as die totale groep (56.24%). As 'n mens egter in gedagte hou dat verslaggewers 32 uit die 110 respondente uitmaak en meer as dubbel die getal wat in enige ander kategorie vorm, word hierdie groepmening nogal betekenisvol.

Onder redakteurs, daarenteen, het slegs een uit 4 die stelling onderskryf dat joernaliste deur 'n denkklimaat beïnvloed word. Dit het belangrike implikasies, veral vir die vraag waarin gevra word wie bepaal eintlik hierdie denkklimaat by koerante (verwys na Stelling 7.a.).

2 uit 3 hoofredaksielede meen egter dat die stelling onderskryf kan word, en 4 uit 8 hoofde van afdelings by koerante sê ook so.

Assistent-redakteurs stem 6 uit 9 saam met die stelling -- 'n interessante afwyking van die patroon.

Gegradueerdes maak 42.73% van die ondersoekgroep uit, en van hulle meen 59.56% dat hulle wel beïnvloed word deur denkklimaat. Respondente met ander hoër opleidingskwalifikasies (m.a.w. Onderwysdiploma, Tegniese kwalifikasie ens.) vorm die sterkste nee-groep (41.17 persent van hulle glo dat 'n mens nie beïnvloed word nie).

Onder taalgroepe erken 61.36% van Afrikaanse koerantmense dat hierdie denkklimaat hulle beïnvloed. Daarteenoor meen 48.21% Engelssprekende joernaliste dat hulle beïnvloed word en 37.49% meen dat dit glad nie die geval is nie.

Die swart minderheidstem stem ooreen met die Afrikaanse persentasie (60%).

Die Sunday Express spreek die sterkste nee-mening op die denkklimaat-stelling uit, maar dit word tog deels gebalanseer deur 'n 42.85%-ja. By The Star heers 'n soortgelyke verdeling met die meerderheidstem teen beïnvloeding (45.83% meen dat hulle nie beïnvloed word nie en 29.16% meen dat dit tog so is).

In kontras hiermee, meen 72.72% van joernaliste by die Rand Daily Mail wat die vraelys voltooi het dat hulle wel beïnvloed word. Die Sowetan teken 'n soortgelyke persentasie aan (71.42%), soos inderdaad ook die Afrikaanse koerante: Beeld (75%) en die Transvaler (71.42%). By Rapport, in teenstelling, meen 55.55% dat hulle wel beïnvloed word en 22.22% glo dat dit nie die geval kan wees nie.

Om 'n afleiding hieruit te maak, is moeilik. Dit lyk asof "betrokke" koerante soos die Rand Daily Mail, die Sowetan en Beeld (in die sin dat hulle duidelik 'n ideologiese stryd in hul nuuskolomme stry) hoë ja-persentasies aanteken. Maar dieselfde kan tog ook vir die Sunday Express gesê word, en hy teken weer 'n groot nee-meerderheidstem aan.

Die minder betrokke koerante, The Star en Rapport (albei streef na gematigdheid) het wel groot nee-persentasies aangeteken.

Tog wil dit lyk asof hierdie mening oor 'n denkklimaat baie afhang van die soort leiding wat 'n redakteur gee.

ELKE JOERNALIS WORD DEUR HIERDIE DENKKLIMAAT BY SY KOERANT BEÏNVLOED.

	Nie geantwoord		Beslis nie		Nee		Onseker		Ja		Beslis Ja		Totaal
		%		%		%		%		%		%	
Taalgroep													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer					1	20.000	1	20.000	2	40.000	1	20.000	5
Afrikaans	1	2.270	1	2.270	11	25.000	4	9.090	23	52.270	4	9.090	44
Engels			6	10.710	15	26.780	8	14.280	21	37.500	6	10.710	56
Ander			1	20.000			1	20.000	2	40.000	1	20.000	5
Taalgroep													
% van totale ondersoekveld													
Ongeïdentifiseer					1	0.909	1	0.909	2	1.818	1	0.909	
Afrikaans	1	0.909	1	0.909	11	10.000	4	3.636	23	20.909	4	3.636	
Engels			6	5.454	15	13.636	8	7.272	21	19.090	6	5.454	
Ander			1	0.909			1	0.909	2	1.818	1	0.909	
Betrekking Tans													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer					1	14.280	1	14.280	4	57.140	1	14.280	7
Verslaggewer			2	6.250	8	25.000	4	12.500	15	46.870	3	9.370	32
Politieke Verslaggewer)													
Hoofverslaggewer)			1	20.000	2	40.000			2	40.000			5
Hoofsubred/Asst.-)													
Hoofsub/Asst.-Hoof)					1	16.660			4	66.660	1	16.660	6
Senior Verslaggewer			1	9.090	2	18.180	3	27.270	3	27.270	2	18.180	11
Fotograaf					2	50.000	1	25.000	1	25.000			4
Asst.-redakteur	1	11.110			2	22.220			6	66.660			9
Dept.-hoof/Afd.-hoof/)													
Kunsred/Finansiële Red)			1	11.110	2	22.220	1	11.110	5	55.550			9
Redakteur					2	50.000	1	25.000	1	25.000			4
Hoofredaksielid					1	33.330			2	66.660			3
Subredakteur			1	7.690	3	23.070	3	23.070	3	23.070	3	23.070	13
Artikelskrywer					1	100.000							1
Finansiële Verslaggewer			1	50.000					1	50.000			2
Sportverslaggewer			1	25.000					1	25.000	2	50.000	4
Betrekking Tans													
% van totale ondersoekveld.													
Ongeïdentifiseer					1	0.909	1	0.909	4	3.636	1	0.909	
Verslaggewer			2	1.818	8	7.272	4	3.636	15	13.636	3	2.727	
Politieke Verslaggewer/)													
Hoofverslaggewer)			1	0.909	2	1.818			2	1.818			
Hoofsubred/Asst.-)													
Hoofsub/Asst.-Hoof)					1	0.909			4	3.636	1	0.909	
Senior Verslaggewer			1	0.909	2	1.818	3	2.727	3	2.727	2	1.818	
Fotograaf					2	1.818	1	0.909	1	0.909			
Asst.-redakteur	1	0.909			2	1.818			6	5.454			
Dept.-hoof/Afd.-hoof/)													
Kunsred/Finansiële Red)			1	0.909	2	1.818	1	0.909	5	4.545			
Redakteur					2	1.818	1	0.909	1	0.909			
Hoofredaksielid					1	0.909			2	1.818			
Subredakteur			1	0.909	3	2.727	3	2.727	3	2.727	3	2.727	
Artikelskrywer					1	0.909							
Finansiële Verslaggewer			1	0.909					1	0.909			
Sportverslaggewer			1	0.909					1	0.909	2	1.818	

	Nie geantwoord	%	Beslis nie	%	Nee	%	Onseker	%	Ja	%	Beslis Ja	%	Totaal
<u>Opvoedkundige Vlak</u>													
<u>% van vraag beantwoord.</u>													
Ongeïdentifiseer			1	16.660	1	16.660	1	16.660	2	33.330	1	16.660	6
Gedeeltelike hoërskool													
Hoërskool voltooi					2	15.380	2	15.380	8	61.530	1	7.690	13
Gedeeltelike universiteit			1	3.700	9	33.330	4	14.810	10	37.030	3	11.110	27
Universiteit voltooi (alle grade)	1	2.120	5	10.630	9	19.140	4	8.510	23	48.930	5	10.630	47
Ander hoër kwalifikasies			1	5.880	6	35.290	3	17.640	5	29.410	2	11.760	17
<u>Koerant</u>													
<u>% van vraag beantwoord.</u>													
Ongeïdentifiseer			2	20.000	4	40.000	1	10.000	1	10.000	2	20.000	10
Rapport	1	5.550			4	22.220	3	16.660	8	44.440	2	11.110	18
Beeld					3	18.750	1	6.250	11	68.750	1	6.250	16
Die Transvaler			1	14.280	1	14.280			3	42.850	2	28.570	7
The Star			2	8.330	9	37.500	6	25.000	6	25.000	1	4.160	24
Rand Daily Mail			1	9.090	2	18.180			7	63.630	1	9.090	11
Sunday Times							1	25.000	1	25.000	2	50.000	4
Sunday Express			1	14.280	3	42.850			3	42.850			7
Sowetan			1	14.280			1	14.280	4	57.140	1	14.280	7
Soweto News									1	100.000			1
Citizen							1	100.000					1
The Star (Control Group)					1	25.000			3	75.000			4

c) Eie koerant en denkklimaat.

Respondente meen vir 83.64% dat sprake van so 'n gees of denkklimaat ook by hul eie koerant aanwesig is, hoewel hulle tog nog positiewer (91.82%) gereageer het op die stelling dat elke koerant so 'n denkklimaat het.

Die verskil van 6.16% tussen die Afrikaanse ja en die Engelse ja-stem vergroot nou egter tot 10.07%.

Afrikaanse respondente meen vir 88.63% dat hulle met die stelling saamstem teenoor die Engelse instemming van 78.56%.

Weer eens korrespondeer die andertalige minderheidstem goed met bogenoemde syfers (80%).

'n Redelik groot persentasie (31.82%) van die ja-stem voel "beslis" dat hierdie klimaat by hulle koerant aanwesig is en dit kan met vrug vergelyk word met die volgende stelling, naamlik "Dit het my al beïnvloed in die wyse waarop ek my werk doen".

HIERDIE "GEES" OF DENKKLIMAAT IS OOK BY MY KOERANT.

	Nie geantwoord	%	Beslis nie	%	Nee	%	Onseker	%	Ja	%	Beslis Ja	%	Totaal
Taalgroep													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer									3	60.000	2	40.000	5
Afrikaans	1	2.270			2	4.540	2	4.540	23	52.270	16	36.360	44
Engels	1	1.780	1	1.780	4	7.140	6	10.710	29	51.780	15	26.780	56
Ander			1	20.000					2	40.000	2	40.000	5
Taalgroep													
% van totale ondersoekveld.													
Ongeïdentifiseer									3	2.727	2	1.818	
Afrikaans	1	0.909			2	1.818	2	1.818	23	20.909	16	14.545	
Engels	1	0.909	1	0.909	4	3.636	6	5.454	29	26.363	15	13.636	
Ander			1	0.909					2	1.818	2	1.818	

d) Self beïnvloed deur denkklimaat.

'n Besliste meerderheid joernaliste doen die erkenning dat die heersende denkklimaat by 'n koerant hulle al beïnvloed het in die wyse waarop hulle hul werk doen (65.45%). Uit hierdie persentasie voel 19.09% sterk genoeg daaroor om hul ja-stem onder "beslis" te voeg.

Min respondente het hierdie vraag as "onseker" aangemerk, met die gevolg dat die nee-stem redelik hoog bly op 27.27%. Diegene wat sterk genoeg oor die saak voel (11.82%) verskil egter nie soveel van die gewone nee's (15.45%) nie.

Die groep wat die sterkste bevraagtekening agter die verantwoordelikheidsbeskouing van hul koerant plaas, staan weer eens in hierdie kategorie uit met die laagste erkenning dat die denkklimaat by 'n koerant hulle beïnvloed. Die groep in die ondervindingsgroep 8 tot 10 jaar sê 49.99% dat hulle wel beïnvloed word, met 'n sterk nee-persentasie van 35.7%. Die groep met 5-7 jaar ondervinding stem 58.81% saam, wat eers behoorlik implikasie verkry wanneer dit met die ander ondervindingvlakke vergelyk word : die groep met 1-4 jaar ondervinding stem vir 74.06% saam, soos ook dié met die meeste ondervinding (14 jaar en langer) -- 70.95%.

Daar is 'n taamlik groot verdeling tussen die Engelse en die Afrikaanse stem-saam persentasie. Afrikaanssprekendes stem 79.54% saam met die stelling dat hulle al beïnvloed is. Engelssprekendes doen ook 'n meerderheidserkenning, maar slegs 53.57%. 'n Minderheid van 33.92% meen dat hulle nie geraak word deur die koerant se denkklimaat nie.

Soos dikwels gebeur, vergelyk die andertalige minderheidsgroep beter met die Afrikaanse profiel as met die Engelssprekende een (80%).

Uit die syfers is dit duidelik dat Afrikaanssprekende joernaliste meer geredelik erken dat hulle deur die gees of denkklimaat by ŉ koerant beïnvloed word as hul Engelssprekende kollegas. Hoewel almal in die ondersoekveld grootliks saamstem dat so ŉ klimaat aanwesig is by elke koerant, en ook tot groot hoogte dat hul kollegas deur hierdie denkklimaat beïnvloed word, wil heelwat Engelssprekendes dit nie teencor hulself erken nie. Gesien hul oordeel oor mekaar (vgl. Stelling 7.b.), lyk dit asof hulle nie heeltemal standhoudend in hul selftaksering kan wees nie. Die Afrikaanssprekende stem vergelyk hier beter.

DIT HET MY AL BEÏNVLOED IN DIE WYSE WAAROP EK MY WERK DOEN.

	Nie geantwoord	%	Beslis nie	%	Nee	%	Onseker	%	Ja	%	Beslis Ja	%	Totaal
Jare Ondervinding													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer					1	20.000			3	60.000	1	20.000	5
Minder as 1			1	12.500	1	12.500	2	25.000	3	37.500	1	12.500	8
1 - 4			2	7.400	3	11.110	2	7.400	18	66.660	2	7.400	27
5 - 7					5	29.410	2	11.760	7	41.170	3	17.640	17
8 - 10			3	21.420	2	14.280	2	14.280	5	35.710	2	14.280	14
11 - 13			2	25.000	1	12.500			3	37.500	2	25.000	8
14+			5	16.120	4	12.900			12	38.700	10	32.250	31
Taalgroep													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer					1	20.000	1	20.000	2	40.000	1	20.000	5
Afrikaans			4	9.090	5	11.360			23	52.270	12	27.270	44
Engels			8	14.280	11	19.640	7	12.500	23	41.070	7	12.500	56
Ander			1	20.000					3	60.000	1	20.000	5
Taalgroep													
% van totale ondersoekveld.													
Ongeïdentifiseer					1	0.909	1	0.909	2	1.818	1	0.909	
Afrikaans			4	3.636	5	4.545			23	20.909	12	10.909	
Engels			8	7.272	11	10.000	7	6.363	23	20.909	7	6.363	
Ander			1	0.909					3	2.727	1	0.909	

e) Denkklimaat "onlogies".

70% van alle respondente voel dat dit glad nie onlogies is dat 'n koerant sy eie denkklimaat of "gees" moet hê nie, teenoor 14.54% wat van mening is dat dit wel die geval is.

Weer vind heelwat meer Afrikaanssprekende joernaliste dit nie onlogies nie dat so gees by 'n koerant vaardig is nie (79.54%). Engelssprekendes sê hulle stem 66.07% nee op die stelling.

Diegene wat dit wel onlogies vind om so 'n denkklimaat by die koerant te vind, is 11.35% Afrikaans en 14.28% Engelssprekend.

DIT IS ONLOGIES DAT DAAR SO 'n DENKKLIMAAT MOET HEERS.

	Nie geantwoord	%	Beslis nie	%	Nee	%	Onseker	%	Ja	%	Beslis Ja	%	Totaal
Taalgroep													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer					3	60.000	1	20.000	1	20.000			5
Afrikaans			15	34.090	20	45.450	4	9.090	3	6.810	2	4.540	44
Engels	2	3.570	16	28.570	21	37.500	9	16.070	6	10.710	2	3.570	56
Ander	1	20.000	1	20.000	1	20.000			1	20.000	1	20.000	5
Taalgroep													
% van totale ondersoekveld.													
Ongeïdentifiseer					3	2.727	1	0.909	1	0.909			
Afrikaans			15	13.636	20	18.181	4	3.636	3	2.727	2	1.818	
Engels	2	1.818	16	14.545	21	19.090	9	8.181	6	5.454	2	1.818	
Ander	1	0.909	1	0.909	1	0.909			1	0.909	1	0.909	

f) Verset teen denkklimaat.

Joernaliste in die respondentegroep is skerp verdeeld oor die stelling: Die goeie joernalis sal hom teen hierdie "gees" verset en sy eie kop volg. 'n Klein meerderheid meen dat die goeie joernalis dit nie doen nie. Die syfers vergelyk só:

Stem nie saam, of beslis nie saam met die stelling nie	45.45%
Stem saam, of beslis saam met die stelling	37.27%
Onseker	16.36%

'n Meerderheid van die Afrikaanse koerantmense wat die vraelys ingevul het, meen dat die goeie joernalis hom nie teen hierdie "gees" moet verset en sy eie kop volg nie (52.26%) en 'n taamlik groot minderheid van 31.83% meen weer dat hy dit tog kan doen.

Die eintlike verdeeldheid tree na vore in die Engelssprekende koerantkorps. Waar 42.85% meen die goeie joernalis verset hom nie, meen 35.7% tog dat hy dit moet doen. (3 uit die 5 andertaliges meen dat verset die aangewese houding is.)

Gesien teen die feit dat 45.83% van The Star se respondente meen dat die denkklimaat by 'n koerant hulle nie beïnvloed nie, sou 'n mens verwag dat hulle ook 'n groot persentasie sou aanteken in die stem-saam kategorie van hierdie vraag of verset teen die "gees" van 'n koerant vir 'n goeie koerantman geoorloof is of nie. Dit is inderdaad só (41.66% stem saam met die stelling), en 29.16% stem dan nie met die stelling saam nie.

By die Rand Daily Mail sê 36.36% hulle meen dat die goeie joernalis sy eie kop volg, maar 36.36% sê weer hulle is onseker oor die vraag.

Rapport stem vir 61.1% nie met die stelling saam nie, soos ook Beeld (62.5%).

Dit blyk dus dat joernaliste erg verdeeld staan oor die stelling. Twee beduidende groepe tree na vore: diegene wat meen dat die denkklimaat wat wel by 'n koerant bestaan deur die goeie joernalis teengestaan moet word, en diegene (wat ook die bestaan van die denkklimaat erken) wat meen dit is vanselfsprekend dat die goeie joernalis sy koerant se denkklimaat sal volg.

DIE GOEIE JOERNALIS SAL HOM TEEN HIERDIE "GEES" VERSET EN SY EIE KOP VOLG.

	Nie geantwoord	%	Beslis nie	%	Nee	%	Onseker	%	Ja	%	Beslis Ja	%	Totaal
Taalgroep													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer					1	20.000			3	60.000	1	20.000	5
Afrikaans			10	22.720	13	29.540	7	15.900	10	22.720	4	9.090	44
Engels	1	1.780	8	14.280	16	28.570	11	19.640	10	17.850	10	17.850	56
Ander			1	20.000	1	20.000			2	40.000	1	20.000	5
Taalgroep													
% van totale ondersoekveld.													
Ongeïdentifiseer					1	0.909			3	2.727	1	0.909	
Afrikaans			10	9.090	13	11.818	7	6.363	10	9.090	4	3.636	
Engels	1	0.909	8	7.272	16	14.545	11	10.000	10	9.090	10	9.090	
Ander			1	0.909	1	0.909			2	1.818	1	0.909	
Koerant													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer			1	10.000	2	20.000			2	20.000	5	50.000	10
Rapport			6	33.330	5	27.770	3	16.660	3	16.660	1	5.550	18
Beeld			4	25.000	6	37.500	1	6.250	5	31.250			16
Die Transvaler			1	14.280	2	28.570	2	28.570	1	14.280	1	14.280	7
The Star	1	4.160	2	8.330	5	20.830	6	25.000	7	29.160	3	12.500	24
Rand Daily Mail			1	9.090	2	18.180	4	36.360	2	18.180	2	18.180	11
Sunday Times			1	25.000	1	25.000	1	25.000	1	25.000			4
Sunday Express					6	85.710					1	14.280	7
Sowetan			2	28.570	2	28.570			1	14.280	2	28.570	7
Soweto News							1	100.000					1
Citizen									1	100.000			1
The Star (Control Group)			1	25.000					2	50.000	1	25.000	4

g) Waarom bestaan denkklimaat.

1. Wie bepaal denkklimaat.

Joernaliste het nie veel twyfel oor wie die denkklimaat by hul koerante bepaal nie. Meeste van die antwoorde sluit die redakteur in, en die gewildste mening (37.2%) is dat die redakteur en senior personeel saam hierdie denkklimaat bepaal.

18.1% onderskryf die mening dat die redakteur alleen vir die bepaling van 'n sogenaamde denkklimaat verantwoordelik is; 3.6% meen dat die redakteur en die hoofsubredakteur hiervoor moet pa staan (aangegee deur een verslaggewer, een subredakteur, een artikelskrywer en een persoon wat nie sy pos aangedui het nie); nog 'n respondent wat nie sy pos aandui nie, meen dat die redakteur en die politieke redaksie by 'n koerant hierdie klimaat bepaal; 3.6% meen dat die redakteur en die nuusredakteur saam verantwoordelik is.

Twee respondente ('n sportverslaggewer en 'n subredakteur) meen dat dit slegs by Engelse koerante die redakteur kan wees -- aan Afrikaanse kant is die politiek van die bestuur vir die denkklimaat verantwoordelik.

14.5% van die respondente meen dat so 'n denkklimaat verweef is met sakebelange -- 'n mening wat 25% onderskryf word deur senior personeel by koerante (3 hoofsubs/asst.-hoofde en 1 redakteur). Menings wat hierby ingereken kan word, is "almal: joernaliste, lesers, bestuur, redakteur" (5.4%) "hang af -- Afrikaans politiek van bestuur, Engels die redakteur" (1.8%).

Nog 'n groep meen dat die hele redaksie hierdie denkklimaat bepaal, met die grootste groep wat hierdie denkklimaat terugvoer na vorige redaksies "redaksie, maar ook tradisie" (10.9%), "almal: -- joernaliste, lesers, bestuur, redakteur", "joernaliste" (1.8%).

6.3% van die respondente voer die denkklimaat na 'n kultuurgroep terug, en 4.5% sê die politiek van die koerant bepaal die klimaat. Dit is egter duidelik dat joernaliste hierdie denkklimaat nie in die besonder aan die politiek verbind nie.

Senior personeel voel as 'n beduidende meerderheidsgroep dat hulle self vir hierdie denkklimaatbepaling verantwoordelik is. 3 redakteurs voer aan dat hulle dit saam met hul senior redaksie bepaal -- en senior personeel vorm 41.46% van hierdie meningsgroep. By redakteur alleen vorm hulle 'n groot minderheid van 30%, met 1 redakteur wat sy stem hierby inwerp. Die senior personeel wat meen sakebelange bepaal hierdie "gees", vorm 25% van daardie meningsgroep.

TOTAAL	WIE BEPAAL KLIMAAT	% UIT ALLE MOONT (330)	% UIT 110	TOTAAL	BETREKKING TANS	% VAN
41	Redakteur en senior redaksie	12.40	37.20	2	Geen	4.80
				10	Verslaggewer	24.30
				2	Politiek/ Hoofverslag)	4.80
				2	Hoofsub/ Asst-Hoof)	4.80
				3	Senior Verslaggewer)	7.30
				1	Fotograaf	2.40
				5	Asst- Redakteur)	12.10
				4	Afdhoof/ Kuns/Finred)	9.70
				3	Redakteur	7.30
				3	Hoofredaksie	7.30
				4	Subredakteur	9.70
				0	Artikelskrywer	0.00
				1	Fin. Verslaggewer)	2.40
				1	Sportverslag	2.40

TOTAAL	WIE BEPAAL KLIMAAT	% UIT ALLE MOONT (330)	% UIT 110	TOTAAL	BETREKKING TANS	% VAN
20	Redakteur alleen	6.00	18.10	0	Geen	0.00
				7	Verslaggewer	35.00
				0	Politiek/) Hoofverslag)	0.00
				2	Hoofsub/) Asst-Hoof)	10.00
				3	Senior) Verslaggewer)	15.00
				0	Fotograaf	0.00
				2	Asst-) Redakteur)	10.00
				1	Afdhoof/) Kuns/Finred)	5.00
				1	Redakteur	5.00
				0	Hoofredaksie	0.00
				2	Subredakteur	10.00
				0	Artikelskrywer	0.00
				1	Fin.) Verslaggewer)	5.00
				1	Sportverslag	5.00
16	Sakebelange bepaal	4.80	14.50	2	Geen	12.50
				5	Verslaggewer	31.20
				3	Politiek/) Hoofverslag)	18.70
				3	Hoofsub/) Asst-Hoof)	18.70
				0	Senior) Verslaggewer)	0.00
				1	Fotograaf	6.20
				0	Asst-) Redakteur)	0.00
				0	Afdhoof/) Kuns/Finred)	0.00
				1	Redakteur	6.20
				0	Hoofredaksie	0.00
				1	Subredakteur	6.20
				0	Artikelskrywer	0.00
				0	Fin.) Verslaggewer)	0.00
				0	Sportverslag	0.00

TOTAAL	WIE BEPAAL KLIMAAT	% UIT ALLE MOONT (330)	% UIT 110	TOTAAL	BETREKKING TANS	% VAN
12	Redaksie maar ook tradisie	3.60	10.90	1	Geen	8.30
				5	Verslaggewer	41.60
				1	Politiek/) Hoofverslag)	8.30
				1	Hoofsub/) Asst-Hoof)	8.30
				0	Senior) Verslaggewer)	0.00
				0	Fotograaf	0.00
				2	Asst-) Redakteur)	16.60
				2	Afdhoof/) Kuns/Finred)	16.60
				0	Redakteur	0.00
				0	Hoofredaksie	0.00
				0	Subredakteur	0.00
				0	Artikelskrywer	0.00
				0	Fin.) Verslaggewer)	0.00
				0	Sportverslag	0.00

2. Wie bepaal denkklimaat gemeet teen taalverband.

By die mening dat redakteurs en die senior redaksie hierdie denkklimaat bepaal, stem Afrikaanse en Engelse respondente in gelyke getalle saam (Afr. 46.3%, Eng. 46.3%), met 'n klein meerderheid aan Engelse kant by die mening dat die redakteur alleen hierdie "gees" bepaal (Afr. 45%, Eng. 55%).

Heelwat meer Engelssprekendes meen egter dat sakebelange hierdie klimaat vasstel as wat Afrikaanssprekendes dit toegedaan is. (Afr. 31.2%) (Eng. 62.5%).

Oor die hele spektrum van menings ontstaan geen kenmerkende Afrikaans/Engelse patroon nie. Dit blyk dat joernaliste se menings oor hierdie vrae nie taalgebonde is nie -- en dat hulle oor taalgrense heen inderdaad met mekaar saamstem oor dié kwessie.

TOTAAL	WIE BEPAAL KLIMAAT	% UIT ALLE MOONT (330)	% UIT 110	TOTAAL	TAALGROEP	% VAN
41	Redakteur en senior redaksie	12.40	37.20	1	Geen taal	2.40
				19	Afrikaans	46.30
				19	Engels	46.30
				2	Ander	4.80
20	Redakteur alleen	6.00	18.10	0	Geen taal	0.00
				9	Afrikaans	45.00
				11	Engels	55.00
				0	Ander	0.00
16	Sakebelange bepaal	4.80	14.50	1	Geen taal	6.20
				5	Afrikaans	31.20
				10	Engels	62.50
				0	Ander	0.00
12	Redaksie maar ook tradisie	3.60	10.90	1	Geen taal	8.30
				3	Afrikaans	25.00
				6	Engels	50.00
				2	Ander	16.60

3. Wie bepaal denkklimaat gemeet teen ervaring.

Op ervaringvlak word ook nie juis ŉ sonderlinge verdeling gevind nie. Respondente met die meeste ervaring (14+ jaar) vorm 50% van die meningsgroep wat sê die redakteur alleen bepaal die denkklimaat, en 19.5% van die groep wat meen die redakteur en die hoofredaksie bepaal dit. 13 uit die 27 respondente met 1 tot 4 jaar ervaring skaar hulle by hierdie mening (dus 48.15% van dié ervaringgroep).

Die mening dat sakebelange die klimaat bepaal, is nie tot juniors beperk nie -- 18.7% van die groep het 11-13 jaar ervaring en 25% het 14+ jaar ervaring.

TOTAAL	WIE BEPAAL KLIMAAT	% UIT ALLE MOONT (330)	% UIT 110	TOTAAL	JARE ONDER-VINDING	% VAN
41	Redakteur en senior redaksie	12.40	37.20	2	Geen	4.80
				3	- 1 jaar	7.30
				13	1- 4 jaar	31.70
				6	5- 7 jaar	14.60
				5	8-10 jaar	12.10
				4	11-13 jaar	9.70
				8	14+ jaar	19.50
20	Redakteur alleen	6.00	18.10	0	Geen	0.00
				0	- 1 jaar	0.00
				3	1- 4 jaar	15.00
				3	5- 7 jaar	15.00
				3	8-10 jaar	15.00
				1	11-13 jaar	5.00
				10	14+ jaar	50.00
16	Sakebelange bepaal	4.80	14.50	0	Geen	0.00
				0	- 1 jaar	0.00
				6	1- 4 jaar	37.50
				3	5- 7 jaar	18.70
				0	8-10 jaar	0.00
				3	11-13 jaar	18.70
				4	14+ jaar	25.00
12	Redaksie maar ook tradisie	3.60	10.90	3	Geen	25.00
				1	- 1 jaar	8.30
				1	1- 4 jaar	8.30
				1	5- 7 jaar	8.30
				0	8-10 jaar	0.00
				2	11-13 jaar	16.60
				4	14+ jaar	33.30

4. Wie bepaal denkklimaat gemeet teen koerante.

Soos uit die ontleding van taalgroepe geblyk het, sny menings oor die kwessie van wie die denkklimaat by koerante bepaal, oor taalgrense heen, en daaruit volg dus die verwagting dat geen bepaalde koerant 'n besonder eiesoortige mening in dié verband sou aankleef nie. Die resultate bevestig dat geen beduidende groep by enige koerant na vore tree nie.

TOTAAL	WIE BEPAAL KLIMAAT	% UIT ALLE MOONT (330)	% UIT 110	TOTAAL	KOERANT	% VAN
41	Redakteur en senior redaksie	12.40	37.20	0	Geen	0.00
				0	Star Contr	0.00
				3	Citizen	7.30
				9	Rapport	21.90
				7	Beeld	17.00
				4	Transvaler	9.70
				7	The Star	17.00
				6	Daily Mail	14.60
				0	Sun Times	0.00
				3	Sun Express	7.30
				2	Sowetan	4.80
				0	Soweto News	0.00
20	Redakteur alleen	6.00	18.10	0	Geen	0.00
				0	Star Contr	0.00
				2	Citizen	10.00
				3	Rapport	15.00
				5	Beeld	25.00
				0	Transvaler	0.00
				3	The Star	15.00
				3	Daily Mail	15.00
				1	Sun Times	5.00
				3	Sun Express	15.00
				0	Sowetan	0.00
				0	Soweto News	0.00
16	Sakebelange bepaal	4.80	14.50	0	Geen	0.00
				1	Star Contr	6.20
				2	Citizen	12.50
				3	Rapport	18.70
				1	Beeld	6.20
				0	Transvaler	0.00
				5	The Star	31.20
				3	Daily Mail	18.70
				1	Sun Times	6.20
				0	Sun Express	0.00
				0	Sowetan	0.00
				0	Soweto News	0.00

TOTAAL	WIE BEPAAL KLIMAAT	% UIT ALLE MOONT (330)	% UIT 110	TOTAAL	KOERANT	% VAN
12	Redaksie maar ook tradisie	3.60	10.90	0	Geen	0.00
				2	Star Contr	16.60
				0	Citizen	0.00
				1	Rapport	8.30
				1	Beeld	8.30
				0	Transvaler	0.00
				4	The Star	33.30
				2	Daily Mail	16.60
				0	Sun Times	0.00
				0	Sun Express	0.00
				2	Sowetan	16.60
				0	Soweto News	0.00

5. Wie bepaal denkklimaat gemeet teen houdingskaal.

As die menings van die respondente met hul antwoorde op die 5-punt-skaal vergelyk word, word ꞌn hoë mate van konvergensie gevind. Bevestiging word dus verkry dat joernaliste tot groot hoogte eenstemmig oor die aangeleentheid is.

Geen bewys kon gevind word dat joernaliste wat meen "sakebelange" bepaal die denkklimaat by koerante, besonder sterk oor die aangeleentheid voel nie.

31.6% van respondente wat meen dat die redakteur en hoofredaksie die denkklimaat bepaal, verklaar hulself ongeraak hierdeur: dit beïnvloed hulle nie. Daarenteen erken 63.4% in die meningsgroep dat dit hulle beïnvloed, met 19.5% wat sterk genoeg daaroor voel om "beslis ja" te sê.

Hoewel joernaliste as ꞌn beduidende meerderheid beken dat hulle beïnvloed word, is hulle nie van mening dat dit ꞌn "onnatuurlike", of "onlogiese" toestand is nie.

Daarenteen is sterk minderhede van mening dat die goeie joernalis

hom teen die denkklimaat moet verset en sy eie kop volg. By die groep wat sê die redakteur en hoofredaksie bepaal hierdie klimaat, voel 36.5% dat hulle saamstem met die stelling oor verset.

Die groep wat voel sakebelange voer die botoon, is feitlik om die helfte verdeel oor die kwessie: 43.7% meen dat g'n goeie joernalis hom teen die klimaat verset nie, en 37.5% meen tog dat dit die aangewese optrede is.

TOTAAL	WIE BEPAAL KLIMAAT	% UIT 110	TOTAAL	KOERANT KLIMAAT	% VAN
41	Redakteur en senior redaksie	37.20	0	Geen	0.00
			1	Beslis Nee	2.40
			0	Stem Nee	0.00
			1	Onseker	2.40
			20	Stem Ja	48.70
			19	Beslis Ja	46.30
20	Redakteur allèen	18.10	0	Geen	0.00
			0	Beslis Nee	0.00
			1	Stem Nee	5.00
			1	Onseker	5.00
			11	Stem Ja	55.00
			7	Beslis Ja	35.00
16	Sakebelange bepaal	14.50	0	Geen	0.00
			0	Beslis Nee	0.00
			0	Stem Nee	0.00
			1	Onseker	6.20
			8	Stem Ja	50.00
			7	Beslis Ja	43.70
12	Redaksie maar ook tradisie	10.90	1	Geen	8.30
			0	Beslis Nee	0.00
			0	Stem Nee	0.00
			0	Onseker	0.00
			8	Stem Ja	66.60
			3	Beslis Ja	25.00

TOTAAL	WIE BEPAAL KLIMAAT	% UIT 110	TOTAAL	JOERNALIS KLIMAAT	% VAN
41	Redakteur en senior redaksie	37.20	0	Geen	0.00
			4	Beslis Nee	9.70
			11	Stem Nee	26.80
			3	Onseker	7.30
			20	Stem Ja	48.70
			3	Beslis Ja	7.30
20	Redakteur alleen	18.10	0	Geen	0.00
			0	Beslis Nee	0.00
			4	Stem Nee	20.00
			4	Onseker	20.00
			8	Stem Ja	40.00
			4	Beslis Ja	20.00
16	Sakebelange bepaal	14.50	0	Geen	0.00
			1	Beslis Nee	6.20
			5	Stem Nee	31.20
			1	Onseker	6.20
			8	Stem Ja	50.00
			1	Beslis Ja	6.20
12	Redaksie maar ook tradisie	10.90	1	Geen	8.30
			1	Beslis Nee	8.30
			1	Stem Nee	8.30
			1	Onseker	8.30
			8	Stem Ja	66.60
			0	Beslis Ja	0.00

TOTAAL	WIE BEPAAL KLIMAAT	% UIT 110	TOTAAL	MY KOERANT KLIMAAT	% VAN
41	Redakteur en senior redaksie	37.20	0	Geen	0.00
			1	Beslis Nee	2.40
			2	Stem Nee	4.80
			4	Onseker	9.70
			18	Stem Ja	43.90
			16	Beslis Ja	39.00
20	Redakteur alleen	18.10	1	Geen	5.00
			0	Beslis Nee	0.00
			2	Stem Nee	10.00
			0	Onseker	0.00
			11	Stem Ja	55.00
			6	Beslis Ja	30.00
16	Sakebelange bepaal	14.50	0	Geen	0.00
			0	Beslis Nee	0.00
			0	Stem Nee	0.00
			3	Onseker	18.70
			11	Stem Ja	68.70
			2	Beslis Ja	12.50
12	Redaksie maar ook tradisie	10.90	1	Geen	8.30
			0	Beslis Nee	0.00
			0	Stem Nee	0.00
			0	Onseker	0.00
			9	Stem Ja	75.00
			2	Beslis Ja	16.60

TOTAAL	WIE BEPAAL KLIMAAT	% UIT 110	TOTAAL	KLIMAAT MY BEÏNVLOED	% VAN
41	Redakteur en senior redaksie	37.20	7	Beslis Nee	17.00
			6	Stem Nee	14.60
			2	Onseker	4.80
			18	Stem Ja	43.90
			8	Beslis Ja	19.50
20	Redakteur alleen	18.10	0	Beslis Nee	0.00
			3	Stem Nee	15.00
			1	Onseker	5.00
			11	Stem Ja	55.00
			5	Beslis Ja	25.00
16	Sakebelange bepaal	14.50	2	Beslis Nee	12.50
			2	Stem Nee	12.50
			1	Onseker	6.20
			10	Stem Ja	62.50
			1	Beslis Ja	6.20
12	Redaksie maar ook tradisie	10.90	1	Beslis Nee	8.30
			1	Stem Nee	8.30
			0	Onseker	0.00
			8	Stem Ja	66.60
			2	Beslis Ja	16.60

TOTAAL	WIE BEPAAL KLIMAAT	% UIT 110	TOTAAL	KLIMAAT ONNATUURLIK	% VAN
41	Redakteur en senior redaksie	37.20	1	Geen	2.40
			8	Beslis Nee	19.50
			21	Stem Nee	51.20
			4	Onseker	9.70
			7	Stem Ja	17.00
			0	Beslis Ja	0.00
20	Redakteur alleen	18.10	0	Geen	0.00
			5	Beslis Nee	25.00
			11	Stem Nee	55.00
			2	Onseker	10.00
			1	Stem Ja	5.00
			1	Beslis Ja	5.00
16	Sakebelange bepaal	14.50	1	Geen	6.20
			5	Beslis Nee	31.20
			7	Stem Nee	43.70
			2	Onseker	12.50
			0	Stem Ja	0.00
			1	Beslis Ja	6.20
12	Redaksie maar ook tradisie	10.90	1	Geen	8.30
			6	Beslis Nee	50.00
			4	Stem Nee	33.30
			1	Onseker	8.30
			0	Stem Ja	0.00
			0	Beslis Ja	0.00

TOTAAL	WIE BEPAAL KLIMAAT	% UIT 110	TOTAAL	VERSET KLIMAAT	% VAN
41	Redakteur en senior redaksie	37.20	1	Geen	2.40
			7	Beslis Nee	17.00
			13	Stem Nee	31.70
			5	Onseker	12.10
			8	Stem Ja	19.50
			7	Beslis Ja	17.00
20	Redakteur alleen	18.10	0	Geen	0.00
			2	Beslis Nee	10.00
			10	Stem Nee	50.00
			4	Onseker	20.00
			1	Stem Ja	5.00
			3	Beslis Ja	15.00
16	Sakebelange bepaal	14.50	0	Geen	0.00
			3	Beslis Nee	18.70
			4	Stem Nee	25.00
			3	Onseker	18.70
			4	Stem Ja	25.00
			2	Beslis Ja	12.50
12	Redaksie maar ook tradisie	10.90	0	Geen	0.00
			4	Beslis Nee	33.30
			3	Stem Nee	25.00
			3	Onseker	25.00
			2	Stem Ja	16.60
			0	Beslis Ja	0.00

6. Wie bepaal denkklimaat gemeet teen betrekking.

Uit die ontleding van die vraag "wie bepaal die denkklimaat by koerante" ontstaan hoofsaaklik twee groepe: die grootste meen dat die antwoord hierop die redakteur in verskillende verbintenisse met sy senior personeel is, terwyl 'n klein groepie meen dat sakebelange bepalend vir denkklimaat is.

Die reaksie op die oop vraag "waarom sê u so" is feitlik identies met die bogenoemde vraag, tot so 'n mate dat verwarring eintlik ontstaan as dit apart ontleed word. Baie respondente het hul antwoorde op die vraag wie bepaal die klimaat dikwels herhaal by "waarom sê u so".

Daarom is die oop vraag vir die doeleindes van dié ondersoek slegs ontleed om vas te stel of dit bevestiging verleen vir die voorafgaande vraag (ja) en of daar moontlik verdere opsies na vore tree wat betref wie hierdie klimaat bepaal. In dié verband is die minderheidsgroepie wat meen niemand kan die klimaat vasstel nie, feitlik nie noemenswaardig nie: (3.6%).

TOTAAL	WAAROM WORD KLIMAAT BEPAAL	% UIT 110	TOTAAL	WIE BEPAAL KLIMAAT	% VAN
37	Redakteur sê	33.60	3	Sakebelang	8.10
			0	Werknemers	0.00
			2	Red & Hoofsub	5.40
			11	Net Redakteur	29.70
			1	Regering	2.70
			0	Almal	0.00
			19	Red & Hoofredaksie	51.30
			1	Redaksie & Tradisie	2.70
			0	Afr Politiek /Eng Red	0.00
			0	Lesers	0.00
			0	Nie Seker	0.00
			0	Politiek	0.00
			1	Kultuurgroep	2.70
			1	Red & Pol-redaksie	2.70
			3	Red & Nuus-redakteur	8.10
			0	Mode	0.00
			0	Geen Rede	0.00
16	Tradisie	14.50	2	Sakebelang	12.50
			1	Werknemers	6.20
			0	Red & Hoofsub	0.00
			4	Net Redakteur	25.00
			0	Regering	0.00
			3	Almal	18.70
			3	Red & Hoofredaksie	18.70
			5	Redaksie & Tradisie	31.20
			0	Afr Politiek /Eng Red	0.00
			1	Lesers	6.20
			0	Nie Seker	0.00
			1	Politiek	6.20
			1	Kultuurgroep	6.20
			0	Red & Pol-redaksie	0.00
			0	Red & Nuus-redakteur	0.00
			1	Mode	6.20
			0	Geen Rede	0.00

TOTAAL	WAAROM WORD KLIMAAT BEPAAL	% UIT 110	TOTAAL	WIE BEPAAL KLIMAAT	% VAN
14	Bestuur	12.70	4	Sakebelang	28.50
			0	Werknemers	0.00
			1	Red & Hoofsub	7.10
			3	Net Redakteur	21.40
			0	Regering	0.00
			0	Almal	0.00
			8	Red & Hoofredaksie	57.10
			0	Redaksie & Tradisie	0.00
			0	Afr Politiek /Eng Red	0.00
			0	Lesers	0.00
			0	Nie Seker	0.00
			1	Politiek	7.10
			0	Kultuurgroep	0.00
			0	Red & Pol-redaksie	0.00
			0	Red & Nuus-redakteur	0.00
			0	Mode	0.00
			0	Geen Rede	0.00
12	Geld	10.90	9	Sakebelang	75.00
			0	Werknemers	0.00
			0	Red & Hoofsub	0.00
			1	Net Redakteur	8.30
			0	Regering	0.00
			1	Almal	8.30
			7	Red & Hoofredaksie	58.30
			2	Redaksie & Tradisie	16.60
			0	Afr Politiek /Eng Red	0.00
			0	Lesers	0.00
			0	Nie Seker	0.00
			0	Politiek	0.00
			2	Kultuurgroep	16.60
			0	Red & Pol-redaksie	0.00
			0	Red & Nuus-redakteur	0.00
			0	Mode	0.00
			0	Geen Rede	0.00

8. Taalgroepe en verantwoordelikheid.

a) Waardebepaling volgens taalverband.

Die respondentegroep stem 69.09% saam met die stelling dat joernaliste van verskillende taalgroepe verskillende opvattinge het oor verantwoordelike optrede in die media. 17.27% stem egter nie saam nie.

Die drie taalgroepe in die ondersoekveld (aangeteken as Afrikaans, Engels en Ander) stem grotendeels ooreen wat hul taksering van dié vraag betref, met Afrikaanssprekende joernaliste 'n meerderheid wat meen die taalgroepe sien die begrip verantwoordelikheid noodwendig anders.

Afrikaans	71.81%
Engels	64.27%
Ander	60%

JOERNALISTE VAN VERSKILLENDE TAALGROEPE HET VERSKILLENDE OPVATTINGE OOR VERANTWOORDELIKE OPTREDE DEUR DIE MEDIA.

	Nie geantwoord	%	Beslis nie	%	Nee	%	Onseker	%	Ja	%	Beslis Ja	%	Totaal
Taalgroep % van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer									5	100.000			5
Afrikaans					8	18.180	4	9.090	18	40.900	14	31.810	44
Engels	1	1.780	3	5.350	8	14.280	8	14.280	24	42.850	12	21.420	56
Ander					2	40.000			1	20.000	2	40.000	5
Taalgroep % van totale ondersoekveld.													
Ongeïdentifiseer									5	4.545			
Afrikaans					8	7.272	4	3.636	18	16.363	14	12.727	
Engels	1	0.909	3	2.727	8	7.272	8	7.272	24	21.818	12	10.909	
Ander					2	1.818			1	0.909	2	1.818	

b) Redes vir verskille.

Respondente wat met 'n sterk meerderheid ja stem op die stelling, het geen besonder insiggewende meerderheidsmening waarom die verskillende taalgroepe verskillende opvattinge sou hê nie: 31.8% meen dit is omdat die groepe eenvoudig verskil, omdat taalgroepe verskillende rolle vir die koerant sien, omdat kultuurgroepe eie sienings van die saak bepaal.

Gekoppel aan die verduideliking wat op twee na die meeste stemme trek (13.6%) (die uitgangspunt van elke koerant bepaal dit, koerante se menings verskil almal, pers speel verskillende rolle) vind ons bevestiging dat daar nie eintlik 'n klinkklare rede vir die verskillende opvattinge in joernaliste se eie gemoedere te vind is nie.

Selfs respondente wat beslis ja op die stelling geantwoord het, het hierdie motivering aangegee (45.7% sê taalgroepe verskil, en 26.6% van die beslis ja's sê koerantbeleid verskil). 3.6% van die respondente gee hier ook 'n negatiewe motivering van dieselfde vae stelling: taalgroepe verskil nie, sê hulle.

Daar is verwag dat die verskillende sienings van verantwoordelikheid na verskillende sienings van politiek herlei sou word, en dit is bevestig -- hoewel in veel minder mate as wat gemeen was. 10% van die respondente sê politieke menings bepaal verantwoordelikheid. Saam met 'n antwoord wat bes moontlik ook hierby gereken kan word: "Afrikaanse pers het 'n obsessie oor die belange van die Staat/Afrikaanse pers neig om Regering te ondersteun en Engelse pers neig om te kritiseer" (11.8%) is dit tog

ŉ groot minderheid van 21.8% van die totale groep respondente.

ŉ Beduidende groep meen egter dat uitgangspunte onder joernaliste dieselfde is (20%).

TOTAAL	WAAROM TAALGROEPE VERSKIL	% UIT ALLE MOONT (330)	% UIT 110	TOTAAL	TAALGROEPE VERSKIL	% VAN
35	Taalgroepe verskil/ kultuurgroepe verskil	10.60	31.80	0	Geen	0.00
				0	Beslis Nee	0.00
				2	Stem Nee	5.70
				0	Onseker	0.00
				17	Stem Ja	48.50
				16	Beslis Ja	45.70
22	Uitgangspunte dieselfde	6.60	20.00	0	Geen	0.00
				2	Beslis Nee	9.00
				10	Stem Nee	45.40
				4	Onseker	18.10
				5	Stem Ja	22.70
				1	Beslis Ja	4.50
15	Koerant se spesifieke beleid	4.50	13.60	0	Geen	0.00
				1	Beslis Nee	6.60
				2	Stem Nee	13.30
				1	Onseker	6.60
				7	Stem Ja	46.60
				4	Beslis Ja	26.60

c) Politiek.

Politiek as rede vir die verskillende siening van verantwoordelike optrede word deur 72.7% van alle Engelssprekende respondente aangegee en deur net 27.2% Afrikaanssprekendes. As ŉ mens dit saam met die antwoord: Afrikaans pers het ŉ obsessie, lees, verander die Engelssprekende persentasie feitlik nie: 71.43% van hulle sien politiek as rede vir die verskillende opvattinge. Daarenteen daal die Afrikaanse persentasie effens: 21.43% van die totaal vir die twee sienings meen dat politiek agter die uitgangspuntverskil staan. Die negatiewe politieke siening (Afrikaanse obsessie) word deur 53.8% Engelse aangegee en 23% Afrikaners. Die groot groep wat meen die verskille bestaan bloot

omdat die taalgroepe verskil, is egter oorwegend Afrikaans: 60% wat dié siening aankleef.

ʼn Mens sou verwag dat die groep wat meen basiese uitgangspunte onder taalgroepe is dieselfde, ʼn eweredige verspreiding onder taalgroepe sou hê.

Dit is ook so: Afrikaans 45.4%

Engels 50.0%

TOTAAL	WAAROM TAALGROEPE VERSKIL	% UIT ALLE MOONT (330)	% UIT 110	TOTAAL	TAALGROEP	% VAN
35	Taalgroepe verskil/ kultuurgroepe verskil	10.60	31.80	2	Geen taal	5.70
				21	Afrikaans	60.00
				11	Engels	31.40
				1	Ander	2.80
22	Uitgangspunte dieselfde	6.60	20.00	0	Geen taal	0.00
				10	Afrikaans	45.40
				11	Engels	50.00
				1	Ander	4.50
15	Koerant se spesifieke beleid	4.50	13.60	0	Geen taal	0.00
				2	Afrikaans	13.30
				13	Engels	86.60
				0	Ander	0.00
13	Afr pers het obsessie oor Staat	3.90	11.80	2	Geen taal	15.30
				3	Afrikaans	23.00
				7	Engels	53.80
				1	Ander	7.60
11	Politieke menings bepaal	3.30	10.00	0	Geen taal	0.00
				3	Afrikaans	27.20
				8	Engels	72.70
				0	Ander	0.00

d) Taalverskille en ervaring.

Joernaliste met 14+ jaar ervaring is die grootste groep (28.5%) by die vae mening dat taalgroepe eenvoudig verskil oor die begrip verantwoordelikheid. 'n Kortkop agter is die groep met 1-4 jaar ervaring (25.7%). Breed gestel, word die jonger groep joernaliste se menings dikwels weerspieël in die heel ervare groep se menings -- met die noodwendige afleiding dat die jonger groep grotendeels menings aanhang wat na hul oordeel "gangbaar" in die joernalistiek is. Vir hierdie menings kyk hulle na die voorbeeld wat seniors stel (nie hul onmiddellike seniors nie, blyk duidelik).

Die groep wat in reaksie op ander stellings na vore tree as die sterkste eie kritiekgroep, (5-7 en 8-10 jaar ervaring) vorm nie beduidende meerderhede by enige mening nie. Dit wil voorkom asof hulle, minstens oor die kwessie of verantwoordelikheid anders deur taalgroepe gesien word, wyd uiteenlopende menings huldig.

Die 14+ ervaringgroep word ook goed verteenwoordig by die geen mening/geen kommentaar -groep: 50% van diegene wat verkies het om nie te antwoord nie, is die mees ervare groep joernaliste. Gemeet teen die getal wat in hierdie ervaringgroep val, het 'n hoë 22.58% besluit om geen motivering aan te dui nie.

As die twee politiek-verbonde menings: "politieke menings bepaal klimaat" en "Afrikaanse pers het 'n obsessie oor die Staat", saam ontleed word, word 'n korrelasie by 1-4 jaar (29.17%), 5-7 jaar (20.83%) en 14+ jaar (25%) gevind. Die groep met 8-10 jaar ervaring word vir 12.5% verteenwoordig, en diegene met 11-13 jaar vir 8.33%, maar volgens die demografiese ontleding van die

responsgroep is hierdie ervaringvlak in elk geval swak verteenwoordig (7.27%).

TOTAAL	WAAROM TAALGROEPE VERSKIL	% UIT ALLE MOONT (330)	% UIT 110	TOTAAL	JARE ONDER-VINDING	% VAN
35	Taalgroepe verskil/ kultuurgroepe verskil	10.60	31.80	1	Geen	2.80
				2	- 1 jaar	5.70
				9	1- 4 jaar	25.70
				5	5- 7 jaar	14.20
				5	8-10 jaar	14.20
				3	11-13 jaar	8.50
				10	14+ jaar	28.50
22	Uitgangspunte dieselfde	6.60	20.00	1	Geen	4.50
				2	- 1 jaar	9.00
				6	1- 4 jaar	27.20
				2	5- 7 jaar	9.00
				5	8-10 jaar	22.70
				2	11-13 jaar	9.00
				4	14+ jaar	18.10
15	Koerant se spesifieke beleid	4.50	13.60	2	Geen	13.30
				2	- 1 jaar	13.30
				4	1- 4 jaar	26.60
				2	5- 7 jaar	13.30
				0	8-10 jaar	0.00
				0	11-13 jaar	0.00
				5	14+ jaar	33.30
13	Afr pers het obsessie oor Staat	3.90	11.80	1	Geen	7.60
				0	- 1 jaar	0.00
				4	1- 4 jaar	30.70
				3	5- 7 jaar	23.00
				2	8-10 jaar	15.30
				1	11-13 jaar	7.60
				2	14+ jaar	15.30
11	Politieke menings bepaal	3.30	10.00	0	Geen	0.00
				0	- 1 jaar	0.00
				3	1- 4 jaar	27.20
				2	5- 7 jaar	18.10
				1	8-10 jaar	9.00
				1	11-13 jaar	9.00
				4	14+ jaar	36.30

e) Taalverskille en koerante.

Koerante met sterk minderheidsienings dat die politiek ook verskillende verantwoordelikheidbeskouings meebring, is die Rand Daily Mail: 36.36% van die groep wat hierdie siening aanhang en inderdaad ook 36.36% van die joernaliste wat by die Mail werk, deel hierdie siening. Die enigste Afrikaanse koerant wat by hierdie siening ingereken word, Rapport, deel sy persentasie met The Star: albei vorm elk 18.1% van die sieningsgroep.

Kom dit egter by die negatiewe politieke siening (Afrikaanse pers het 'n obsessie), is The Star 38.4% van dié groep (m.a.w. 20.83% van The Star se joernaliste wat die vraag beantwoord het, deel hierdie beskouing). Gelees saam met The Star-kontrolegroep, word dit inderdaad 'n meerderheidsmening in die groep: 53.7%. The Citizen deel hierdie beskouing vir 15.3% en Rapport, die enigste Afrikaanse koerant wat hierby ingereken staan, dra 7.6% by.

Vir 'n neutrale siening van hierdie verantwoordelikheidsverskil, staan Rapport uit. 'n Vyfde van die groep wat dié rede aangee, is joernaliste van Rapport (22.8%). Gemeet teen kollegas by die koerant wat aan die ondersoek deelgeneem het, is dit: 44.44% wat sê dit is bloot omdat taalgroepe verskil dat verantwoordelikheid anders gelees word. Beeld stem vir 37.5% van sy deelnemers saam, en Die Transvaler 'n stewige 71.43% (5 uit 7 joernaliste).

Die Afrikaanse koerante dra dus ook verreweg die grootste by om hierdie siening die vernaamste (gemeet teen die totale ondersoekveld) te maak.

Afrikaanse koerante	54.1%
Engelse koerante	37 %

Die groep wat meen basiese uitgangspunte onder joernaliste is dieselfde, geniet die sterkste steun van Beeld se joernaliste (27.2%). The Star teken hier ook dieselfde persentasie aan, maar gemeet teen die joernaliste wat by elke koerant werk, is Beeld se steun onder sy eie mense groter (37.5%) teenoor The Star (25%).

Hierdie stelling dat taalgroepe verantwoordelikheid noodwendig anders moet sien, word 33.33% deur The Sowetan ondersteun, en 33.33% deur die Sunday Express.

TOTAAL	WAAROM TAALGROEPE VERSKIL	% UIT ALLE MOONT (330)	% UIT 110	TOTAAL	KOERANT	% VAN
35	Taalgroepe verskil/ kultuurgroepe verskil	10.60	31.80	0	Geen	0.00
				1	Star Contr	2.80
				4	Citizen	11.40
				8	Rapport	22.80
				6	Beeld	17.10
				5	Transvaler	14.20
				2	The Star	5.70
				2	Daily Mail	5.70
				2	Sun Times	5.70
				2	Sun Express	5.70
				3	Sowetan	8.50
				0	Soweto News	0.00
22	Uitgangspunte dieselfde	6.60	20.00	0	Geen	0.00
				0	Star Contr	0.00
				2	Citizen	9.00
				3	Rapport	13.60
				6	Beeld	27.20
				1	Transvaler	4.50
				6	The Star	27.20
				3	Daily Mail	13.60
				1	Sun Times	4.50
				0	Sun Express	0.00
				0	Sowetan	0.00
				0	Soweto News	0.00

9. Engelse pers is meer verantwoordelik.

a) Reaksie volgens taalgroep.

Op die stelling die Engelse pers is meer verantwoordelik as die Afrikaanse pers, het 40% van die respondente positief geantwoord. Dit is maar 'n klein meerderheid teenoor die nee-stem: 38.18%.

Mense wat sterk oor die saak voel, verteenwoordig omtrent 'n derde van die getal uitgebragte stemme na albei kante toe. Andertaliges stem 3 teen 2 teen die stelling dat die Engelse pers meer verantwoordelik as die Afrikaanse is.

'n Mens sou verwag dat daar 'n skerp verdeling oor hierdie vraag onder die verskillende taalgroepe moet wees. So is dit ook, met 'n positiewe persentasie van slegs 20.44% van Afrikaanse kant vir dié stelling. Wat nie so voorspelbaar is nie, is die Engelse reaksie -- 57.13% stem met die stelling saam, 'n groot "onsekere" persentasie van 25% word aangeteken en 14.28% stem nie met die stelling saam nie.

Die andertalige taksering stem met die Afrikaanse stempersentasie ooreen: 60% stem teen die stelling dat die Engelse pers meer verantwoordelik as die Afrikaanse pers is. Op dié stelling stem die Afrikaanse taalgroep 63.63% nee.

Die grootste negatiewe taksering van die Engelse pers kom van die joernaliste by Beeld. Daar meen slegs 6.25% dat die Engelse pers meer verantwoordelik as die Afrikaanse is. Vergelyk dit met 'n eie positiewe taksering van 62.49% van The Star. Hierdie syfer word

slegs oortref deur die Sowetan, waar 5 uit 7 joernaliste meen die Engelse pers is meer verantwoordelik (71.42%).

Die Afrikaanse afwysing van hierdie stelling is soos volg:

Rapport	61.1%
Beeld	81.25%
Die Transvaler	71.42%

DIE ENGELSE PERS IS MEER VERANTWOORDELIK AS DIE AFRIKAANSE PERS.

	Nie geantwoord		Beslis nie		Nee		Onseker		Ja		Beslis Ja		Totaal
		%		%		%		%		%		%	
Taalgroep													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer					3	60.000	1	20.000			1	20.000	5
Afrikaans	2	4.540	13	29.540	15	34.090	5	11.360	7	15.900	2	4.540	44
Engels	2	3.570	1	1.780	7	12.500	14	25.000	22	39.280	10	17.850	56
Ander			2	40.000	1	20.000			1	20.000	1	20.000	5
Taalgroep													
% van totale ondersoekveld.													
Ongeïdentifiseer					3	2.727	1	0.909			1	0.909	
Afrikaans	2	1.818	13	11.818	15	13.636	5	4.545	7	6.363	2	1.818	
Engels	2	1.818	1	0.909	7	6.363	14	12.727	22	20.000	10	9.090	
Ander			2	1.818	1	0.909			1	0.909	1	0.909	
Koerant													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer					2	20.000	3	30.000	1	10.000	4	40.000	10
Rapport	1	5.550	7	38.880	4	22.220	2	11.110	3	16.660	1	5.550	18
Beeld			6	37.500	7	43.750	2	12.500	1	6.250			16
Die Transvaler			2	28.570	3	42.850	1	14.280	1	14.280			7
The Star	1	4.160			5	20.830	3	12.500	13	54.160	2	8.330	24
Rand Daily Mail					1	9.090	3	27.270	4	36.360	3	27.270	11
Sunday Times							3	75.000	1	25.000			4
Sunday Express	2	28.570			1	14.280			4	57.140			7
Sowetan			1	14.280	1	14.280			2	28.570	3	42.850	7
Soweto News							1	100.000					1
Citizen					1	100.000							1
The Star (Control Group)					1	25.000	2	50.000			1	25.000	4

b) Uiteensetting van beskouings

Die grootste groep onder die respondente wat meen die Engelse pers is meer verantwoordelik as die Afrikaanse pers (40% het positief op só ŉ stelling geantwoord) meen dat dit te wyte is aan die feit dat die Afrikaanse pers die Regering onvoorwaardelik steun. Die respondente meen daarom dat sodanige onvoorwaardelike steun en verantwoordelike optrede nie met mekaar te rym is nie. Van die 25.4% wat hierdie rede aangee, is 85.7% in die stem saam, of stem beslis saam -kamp. Een respondent meen dít is juis die rede waarom hy nie met die stelling kan saamstem nie: die feit dat die Engelse pers die Regering nie ondersteun nie.

As ŉ mens twee redes wat in gees ná aan mekaar is, bymekaar tel, vorm dit ŉ sterk groepsiening waarom die stelling nie ondersteun kan word nie. Dit is: albei kante glo hulle is ewe verantwoordelik. 83.2% van die mense wat hierdie rede aangee, stem nie met die stelling saam nie. In hierdie kategorie is daar niemand wat wél met die stelling saamstem nie.

Die ander stelling is: albei kante is soms verantwoordelik en soms nie; dit hang van die betrokke saak af. Hier is die stemming teen die stelling 72.6%, met ŉ hoë onseker-stem (27.2%) wat hierdie motivering aangee.

Tesame vorm hierdie uitgangspunte 20.9% van die respondente-mening, feitlik dieselfde as die hoë "weet-nie" persentasie (20%).

Die groepie wat meen die Engelse pers is meer verantwoordelik omdat hy objektiewer berigte plaas (12.7%) stem dan ook 92.7% saam met die stelling, ŉ voorspelbare konvergensie.

TOTAAL	WAAROM IS ENG. PERS MEER VERANTWOORDELIK	% UIT ALLE MOONT (330)	% UIT 110	TOTAAL	ENG. PERS IS MEER VERANTW.	% VAN
28	Afr pers steun Regering onvoorwaardelik	8.40	25.40	0	Geen	0.00
				0	Beslis Nee	0.00
				1	Stem Nee	3.50
				3	Onseker	10.70
				17	Stem Ja	60.70
				7	Beslis Ja	25.00
22	Weet nie	6.60	20.00	1	Geen	4.50
				2	Beslis Nee	9.00
				6	Stem Nee	27.20
				9	Onseker	40.90
				2	Stem Ja	9.00
				2	Beslis Ja	9.00
14	Eng pers meer objektief	4.20	12.70	0	Geen	0.00
				0	Beslis Nee	0.00
				0	Stem Nee	0.00
				1	Onseker	7.10
				11	Stem Ja	78.50
				2	Beslis Ja	14.20
11	Albei kante is soms verantwoordelik en soms onverantwoordelik	3.30	10.00	0	Geen	0.00
				2	Beslis Nee	18.10
				6	Stem Nee	54.50
				3	Onseker	27.20
				0	Stem Ja	0.00
				0	Beslis Ja	0.00

c) Beskouings volgens taalgroep.

Engelse respondente maak die grootste groep uit (75%) van diegene wat as rede vir hul steun van die stelling aanvoer dat die Afrikaanse pers die Regering onvoorwaardelik steun en (hieruit afgelei) dat dit dus die Engelse pers "verantwoordeliker" maak.

Tog is daar ŉ groterige Afrikaanse stem in dié groep -- 21.4% meen dat hul eie koerante se verantwoordelikheid in die wiele gery word weens bg. rede.

Afrikaanse verteenwoordiging is die grootste by die stelling: albei kante glo hulle is ewe verantwoordelik (66.60%). As dit saam met die Afrikanersteun op die siening: albei is soms verantwoordelik en soms nie, gevoeg word, blyk dit dat Afrikaners ŉ meerderheid van

hierdie neutrale siening vorm (56.52%).

Drie Afrikaanse respondente is te vinde vir die siening dat die Engelse pers meer objektief is, met 14 Engelse respondente (63.6% van die groep wat hierdie benadering aangee) wat slegs bereid is om aan te teken dat hulle nie weet wat om as rede vir hul (eweneens) onseker- antwoord aan te gee nie.

TOTAAL	WAAROM IS ENG. PERS MEER VERANTWOORDELIK	% UIT ALLE MOONT (330)	% UIT 110	TOTAAL	TAALGROEP	% VAN
28	Afr Pers steun	8.40	25.40	0	Geen taal	0.00
	Regering			6	Afrikaans	21.40
	onvoorwaardelik			21	Engels	75.00
				1	Ander	3.50
22	Weet nie	6.60	20.00	1	Geen taal	4.50
				6	Afrikaans	27.20
				14	Engels	63.30
				1	Ander	4.50
14	Eng pers meer	4.20	12.70	0	Geen taal	0.00
	objektief			3	Afrikaans	21.40
				10	Engels	71.40
				1	Ander	7.10
12	Albei kante glo	3.60	10.90	0	Geen taal	0.00
	hulle is ewe			8	Afrikaans	66.60
	verantwoordelik			3	Engels	25.00
				1	Ander	8.30
11	Albei kante is soms	3.30	10.00	2	Geen taal	18.10
	verantwoordelik			5	Afrikaans	45.40
	en soms			3	Engels	27.20
	onverantwoordelik			1	Ander	9.00

d) Beskouings volgens ervaringvlak.

Min konvergensie word gevind as die verskillende motiverings vir ŉ antwoord op Stelling 8 volgens jare ondervinding ontleed word. Al wat opmerklik is, is dat die ervaringsvlak 1-4 jaar dikwels ooreenstem met diegene met 14 jaar en langer koerantondervinding. Die afleiding word gemaak dat een rede moontlik kan wees omdat die jonger groep nie juis vaste menings oor sodanige aangeleenthede gevorm het nie -- hulle neem die menings van hul meerderes net so oor (konsonansie-gevaar wat deur Noelle-Neumann uitgewys is).

So stem die joernaliste met 1-4 jaar ondervinding in die groep wat meen die Engelse pers is meer verantwoordelik omdat die Afrikaanse pers sy steun onvoorwaardelik aan die Staat toesê, presies ooreen met die ervaringvlak 14 jaar en meer: albei word op 28.5% onder hierdie siening aangeteken. Die persentasies stem selfs ooreen, gemeet teen die getal respondente binne elke ervaringgroep (29.63% van alle joernaliste met 1-4 jaar ondervinding word hier gevind, terwyl 25.81% van alle joernaliste met 14 jaar en meer ondervinding ook hieronder aangeteken staan).

Gemeet teen kollegas met dieselfde jare ondervinding, teken die groepe die grootste persentasies aan by die volgende:

Weet nie	8-10 jaar	28.57%
	11-13 jaar	37.5 %
Engelse pers is meer objektief	5- 7 jaar	23.53%
Afrikaanse pers steun	-1 jaar	25 %
Regering onvoorwaardelik	1- 4 jaar	29.63%
	8-10 jaar	28.57%
	14+jaar	25.81%

Hoewel meerderheidsmeninge binne elke groep, is nie een soveel as ŉ derde van sy groep nie. Menings is dus wyduiteenlopend, en word nie in hoofsaak volgens ervaringvlak gevorm nie.

TOTAAL	WAAROM IS ENG. PERS MEER VERANTWOORDELIK	% UIT ALLE MOONT (330)	% UIT 110	TOTAAL	JARE ONDERVINDING	% VAN
28	Afr Pers steun Regering onvoorwaardelik	8.40	25.40	1	Geen	3.50
				2	- 1 jaar	7.10
				8	1- 4 jaar	28.50
				3	5- 7 jaar	10.70
				4	8-10 jaar	14.20
				2	11-13 jaar	7.10
				8	14+ jaar	28.50
22	Weet nie	6.60	20.00	1	Geen	4.50
				1	- 1 jaar	4.50
				6	1- 4 jaar	27.20
				3	5- 7 jaar	13.60
				4	8-10 jaar	18.10
				3	11-13 jaar	13.60
				4	14+ jaar	18.10
14	Eng pers meer objektief	4.20	12.70	1	Geen	7.10
				1	- 1 jaar	7.10
				4	1- 4 jaar	28.50
				4	5- 7 jaar	28.50
				1	8-10 jaar	7.10
				1	11-13 jaar	7.10
				2	14+ jaar	14.20
12	Albei kante glo hulle is ewe verantwoordelik	3.60	10.90	0	Geen	0.00
				1	- 1 jaar	8.30
				4	1- 4 jaar	33.30
				0	5- 7 jaar	0.00
				2	8-10 jaar	16.60
				0	11-13 jaar	0.00
				5	14+ jaar	41.60
11	Albei kante is soms verantwoordelik en soms onverantwoordelik	3.30	10.00	1	Geen	9.00
				0	- 1 jaar	0.00
				4	1- 4 jaar	36.30
				2	5- 7 jaar	18.10
				0	8-10 jaar	0.00
				0	11-13 jaar	0.00
				4	14+ jaar	36.30

e) Beskouings volgens koerant.

The Star (39.2%) en die Rand Daily Mail (21.4%) is die koerante met die sterkste verteenwoordiging in die groep wat onvoorwaardelike Afrikaanse steun aan die Regering as rede aanvoer waarom die Engelse pers meer verantwoordelik is. By die Rand Daily Mail glo 'n meerderheid van sy joernaliste wat aan die ondersoek deelgeneem het, hierdie siening: 54.55%. By The Star is dit 'n groot minderheid van 45.83%. Die Citizen teken hiernaas die hoogste persentasie van sy joernaliste aan - 27.27% van hulle stem met hierdie redenasie saam.

Afrikaanse stemme hieronder word by Rapport (7.1%) en die Transvaler (3.5%) gevind. By Beeld het niemand hierdie redenasie aangevoer nie.

Beeld, daarenteen, word ten beste verteenwoordig in die groep wat sê albei taalgroepe (d.i. Engels en Afrikaans) glo hulle is ewe verantwoordelik (41.6%). Gemeet teen eie kollegas, is dit steeds 'n groot minderheid (31.35%).

Lees 'n mens dit saam met die redenasie: albei kante is soms verantwoordelik en soms onverantwoordelik, blyk dit dat 43.75% van Beeld se joernaliste hierdie benadering inneem.

Sterk minderhede by koerante staan wel negatief teenoor kollegas van die ander taalgroep, maar met uitsondering van die Rand Daily Mail word geen meerderheid aangeteken nie.

10. Verantwoordelikheid en gemeenskapsbetrokkenheid.

a) Opvoeding en die pers.

Die media behoort meer in ag te neem dat die opvoedingspeil van hul lesers verskil. Die aanbieding van nuus moet hiervolgens aangepas word.

Dit is die stelling, en 60.91% van alle joernaliste wat op die vraelys gereageer het, meen dat hulle kan saamstem, of beslis kan saamstem. Trouens, in die saamstem-kategorie is die gevoelens eweredig verdeel. 30% meen "beslis" dat die nuus aangepas moet word, en 30.91% meen dat dit wel aangepas moet word. Hierteenoor stem 31.82% nie met die stelling saam nie. Ook hier is die verdeling tussen stem nie saam nie en "stem beslis nie saam nie" omtrent eweredig ("Beslis nie" kry 14.54% en "stem nie" kry 17.27%).

Soos verwag kan word uit hierdie resultate, is die positiewe én negatiewe stempersentasies onder die verskillende taalgroepe (die andertalige mening uitgesluit) baie na aan mekaar.

Afrikaanse joernaliste stem 31.81% nee op dié stelling.
Engelse joernaliste stem 32.14% nee op dié stelling.

Hulle stem 65.9% positief vír die stelling (Afrikaans) en 53.57% (Engels). Die Andertalige stempersentasie in die klein groepie is 80% (4 uit 5 het ja gestem).

Interessant hier is die feit dat joernaliste met hoër

opleidingskwalifikasies meer geneig was om saam te stem dat die aanbieding van nuus volgens die verskillende opvoedingspeile van die lesers aangepas moes word.

OPVOEDKUNDIGE VLAK	
Gedeeltelike Hoërskoolopleiding	
Hoërskoolopleiding voltooi	46.14%
Gedeeltelike Universiteitsopleiding	55.55%
Universiteitsopleiding voltooi (alle grade)	59.56%
Ander Hoër opleidingskwalifikasies	76.46%

DIE MEDIA BEHOORT MEER IN AG TE NEEM DAT DIE OPVOEDINGSPEIL VAN HUL LESERS VERSKIL. DIE AANBIEDING VAN NUUS MOET HIERVOLGENS AANGEPAS WORD.

	Nie geantwoord	%	Beslis nie	%	Nee	%	Onseker	%	Ja	%	Beslis Ja	%	Totaal
Taalgroep													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer					1	20.000			4	80.000			5
Afrikaans			8	18.180	6	13.630	1	2.270	14	31.810	15	34.090	44
Engels	1	1.780	7	12.500	11	19.640	7	12.500	14	25.000	16	28.570	56
Ander			1	20.000					2	40.000	2	40.000	5
Taalgroep													
% van totale ondersoekveld.													
Ongeïdentifiseer					1	0.909			4	3.636			
Afrikaans			8	7.272	6	5.454	1	0.909	14	12.727	15	13.636	
Engels	1	0.909	7	6.363	11	10.000	7	6.363	14	12.727	16	14.545	
Ander			1	0.909					2	1.818	2	1.818	
Opvoedkundige Vlak													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer					1	16.660			4	66.660	1	16.660	6
Gedeeltelike hoërskool													
Hoërskool voltooi			2	15.380	3	23.070	2	15.380	2	15.380	4	30.760	13
Gedeeltelike) universiteit)	1	3.700	2	7.400	4	14.810	5	18.510	6	22.220	9	33.330	27
Universiteit voltooi (alle grade)			11	23.400	8	17.020			14	29.780	14	29.780	47
Ander hoër kwalifikasies			1	5.880	2	11.760	1	5.880	8	47.050	5	29.410	17

b) Gehaltepublikasies.

ŉ Verfrissende getal joernaliste voel dat hulle nie kan saamstem nie met stelling "Daar is ongelukkig geen lewensvatbaarheid in SA vir ŉ publikasie wat net op gehalte gerig is nie". 47.27% het teen die stelling gestem, hoewel ŉ redelike groot minderheid van 28.18% hul instemming met die stelling betuig het.

Die persentasie onsekere stemme is groot -- 24.54% van alle respondente -- wat daarop dui dat baie joernaliste hulle nie bevoeg geag het om ŉ uitspraak hieroor te maak nie, of eenvoudig te kenne wou gee dat hulle nie weet of só ŉ gehalte-publikasie ŉ bestaan sou kon maak nie.

Ook wat taalverdeling betref, bly die onseker-persentasie ongeveer ewe groot, wat neig om bg. afleidings te staaf.

Afrikaans	22.72%
Engels	26.78%
Ander	20.00%

Engelssprekende joernaliste is effens meer positief oor die moontlikheid van ŉ gehalte-publikasie in Suid-Afrika (48.21%) as wat Afrikaanssprekendes is (45.44%). Die vraag is doelbewus vaag gestel sodat die emotiewe betekenis van "gehalte-publikasie" die respondente moes lei, nie ŉ spesifieke en konkrete voorbeeld van ŉ sg. publikasie van gehalte nie: om moontlike twyfel oor die strekking van die vraag te verminder. Die feit dat die onseker-persentasie egter so hoog was, dui daarop dat die vraag steeds vir respondente probleme opgelewer het.

DAAR IS ONGELUKKIG GEEN LEWENSVATBAARHEID IN S.A. VIR ŉ PUBLIKASIE WAT NET OP GEHALTE GERIG IS NIE.

	Nie geantwoord %	Beslis nie	%	Nee	%	Onseker	%	Ja	%	Beslis Ja	%	Totaal
Taalgroep % van vraag beantwoord.												
Ongeïdentifiseer		1	20.000	1	20.000	1	20.000	1	20.000	1	20.000	5
Afrikaans		7	15.900	13	29.540	10	22.720	8	18.180	6	13.630	44
Engels		9	16.070	18	32.140	15	26.780	7	12.500	7	12.500	56
Ander		1	20.000	2	40.000	1	20.000	1	20.000			5
Taalgroep % van totale ondersoekveld.												
Ongeïdentifiseer		1	0.909	1	0.909	1	0.909	1	0.909	1	0.909	
Afrikaans		7	6.363	13	11.818	10	9.090	8	7.272	6	5.454	
Engels		9	8.181	18	16.363	15	13.636	7	6.363	7	6.363	
Ander		1	0.909	2	1.818	1	0.909	1	0.909			

c) Positiewe nuus.

Joernaliste in die respondentegroep het beslis geen verlange na ŉ publikasie in Suid-Afrika wat net op positiewe nuus ingestel is nie. Net 20% van die totale responsgroep stem saam met ŉ stelling in dié verband. Gelees saam met ŉ groot onseker-persentasie (19.09%), is dit duidelik dat Johannesburgse joernaliste nie die noodsaak van ŉ publikasie vir positiewe nuus insien nie. Die term positiewe nuus is gebruik sodat die emosionele respons op die woord gemeet kon word, nie soseer enige konkrete uiting daarvoor nie. Daarom is ook verwag dat die onseker-persentasie redelik hoog sou wees -- en dit is inderdaad so. Tog is dit veral uit die swak ja-respons en die redelik sterk nee-respons duidelik dat die vraag nie soveel begripsprobleme opgelewer het as wat aanvanklik verwag is nie.

Die totale nee-stem op dié stelling is 55.45% van die totale responsgroep. Die "beslis nie"-groep (27.27%) maak feitlik net so ŉ groot groep uit as die nee-groep (28.18%).

Hieruit kan ŉ mens ekstrapoleer dat joernaliste inderdaad ook redelik sterk emotiewe konnotasies aan die woord "positief" heg.

Hulle sien dit ook ewe duidelik in 'n negatiewe verband (vandaar die groot "beslis nie"-stem) en dit lei tot interessante bespiegeling of "positiewe nuus" miskien te veel "propagandisties" of te "politiek-genuanseerd" vir hierdie responsgroep voel. Dit val egter buite die ondersoekveld van hierdie opname om in diepte daarop in te gaan.

Afrikaanssprekende joernaliste gun só 'n sogenaamde "positiewe publikasie" nog minder bestaansreg as hul Engelse kollegas -- wat ook kan dui op 'n groter emosionele reaksie op die begrip "positiewe nuus".

	Stem saam, of beslis saam	Stem nie saam nie, of beslis nie saam nie.
Afrikaans	15.9%	59.09%
Engels	19.63%	51.78%

Joernaliste in die ondervindingsgroep met 5 tot 7 jaar joernalistieke ervaring tree weer eens na vore as die kritiekgroep met die sterkste teenpoolreaksie. 29.4% van hierdie groep voel dat daar tog wel plek in Suid-Afrika is vir 'n publikasie wat op positiewe nuus gegrond is. Dit is inderdaad die enigste groep wat vir minder as 50% van sy getal uitgebragte stemme nee gestem het (41.47%). Hierdie selfde groep (tesame met die 8-10 groep) het ook die meeste (relatief gesproke) ontevredenheid uitgespreek met die Suid-Afrikaanse perskorps se hantering van sy verantwoordelikheid.

Aan posvlak gemeet is redakteurs en hoofredaksielede van koerante 100% teen die begrip "positiewe nuus" gekant. Dit word tog effens

getemper deur die menings van assistent-redakteurs -- 55.55% stem nee.

Hoofde van afdelings sien daarenteen vir 50% kans vir só 'n positiewe nuusinstelling.

Gemeet aan jare ervaring, kan 'n mens sê dat ouer joernaliste 'n effens groter afkeer aan die begrip het as hul jonger kollegas. Dit vergelyk egter nie met die verdeling op senior vlak nie: hier blyk dit dat hoofde van afdelings, finansiële redakteurs, kulturele redakteurs ens., groter kans sien vir die stelling as ander hoofredaksielede -- en hulle weeg in terme van senioriteit tog teen mekaar op.

DAAR IS WEL PLEK IN S.A. VIR 'n PUBLIKASIE WAT NET OP POSITIEWE NUUS INGESTEL IS.

	Nie geantwoord	%	Beslis nie	%	Nee	%	Onseker	%	Ja	%	Beslis Ja	%	Totaal
Jare Ondervinding													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer	1	20.000	3	60.000	1	20.000							5
Minder as 1	1	12.500	2	25.000	2	25.000	1	12.500	2	25.000			8
1 - 4			9	33.330	5	18.510	9	33.330	4	14.810			27
5 - 7			2	11.760	5	29.410	5	29.410	3	17.640	2	11.760	17
8 - 10			3	21.420	5	35.710	3	21.420	1	7.140	2	14.280	14
11 - 13	1	12.500	4	50.000	1	12.500			2	25.000			8
14+	3	9.670	7	22.580	12	38.700	3	9.670	5	16.120	1	3.220	31
Taalgroep													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer			1	20.000	2	40.000			2	40.000			5
Afrikaans	2	4.540	11	25.000	15	34.090	9	20.450	6	13.630	1	2.270	44
Engels	4	7.140	16	28.570	13	23.210	12	21.420	8	14.280	3	5.350	56
Ander			2	40.000	1	20.000			1	20.000	1	20.000	5
Taalgroep													
% van totale ondersoekveld.													
Ongeïdentifiseer			1	0.909	2	1.818			2	1.818			
Afrikaans	2	1.818	11	10.000	15	13.636	9	8.181	6	5.454	1	0.909	
Engels	4	3.636	16	14.545	13	11.818	12	10.909	8	7.272	3	2.727	
Ander			2	1.818	1	0.909			1	0.909	1	0.909	

Betrekking Tans
% van vraag beantwoord.

Ongeïdentifiseer			2	28.570	2	28.570			3	42.850			7
Verslaggewer	3	9.370	4	12.500	8	25.000	8	25.000	6	18.750	3	9.370	32
Politieke Verslaggewer)													
Hoofverslaggewer)			4	80.000	1	20.000							5
Hoofsubred/Asst.-)													
Hoofsub/Asst.-Hoof)			4	66.660			2	33.330					6
Senior Verslaggewer			2	18.180	6	54.540	2	18.180	1	9.090			11
Fotograaf			1	25.000	2	50.000			1	25.000			4
Asst.-redakteur	1	11.110	3	33.330	2	22.220	2	22.220	1	11.110			9
Dept.-hoof/Afd.-hoof/)													
Kunsred/Finansiële Red)			1	11.110	2	22.220	1	11.110	4	44.440	1	11.110	9
Redakteur			3	75.000	1	25.000							4
Hoofredaksielid			2	66.660	1	33.330							3
Subredakteur	1	7.690	2	15.380	3	23.070	6	46.150			1	7.690	13
Artikelskrywer					1	100.000							1
Finansiële)													
Verslaggewer)	1	50.000			1	50.000							2
Sportverslaggewer			2	50.000	1	25.000			1	25.000			4

d) Waghondfunksie.

'n Volle 81.82% van die joernaliste in die ondersoekgroep stem saam met die stelling dat die pers waghond is oor ander instellinge soos die Staat, Polisie ens. En presies 50% van die totale groep voel sterk daaroor -- hulle staan onder "stem beslis saam" aangeteken.

Engelssprekende joernaliste voel nie net sterk oor die kwessie nie, hulle maak ook 'n groter persentasie van die ja-stem uit as die Afrikaanse respondente wat op die vraag geantwoord het (Engels 85.7%; Afrikaans 74.99%). Al vyf andertaliges in die respondentegroep stem "beslis" saam met die stelling.

By die Rand Daily Mail, Sunday Times, Sowetan en Citizen stem 100% van die respondente saam dat die pers waghond oor ander instellinge is. By The Star het 2 stemme onseker aangeteken, om die persentasie daar 91.66% vir die waghond-benadering tot joernalistiek te gee.

Die syfers vir Afrikaanse koerante is almal laer as by die

Engelssprekendes (wat die spektrum van die Sowetan tot by die Citizen dek), en die slotsom waartoe 'n mens hier raak, is dat die hele gedagte van waghond speel oor ander instansies vir die Engelssprekende joernalis (maak min saak waar hy in die politieke spektrum pas) baie meer aanvaarbaar is as vir die Afrikaanse joernalis.

Afrikaans	Stem saam, of stem beslis saam.
Rapport	77.77%
Beeld	68.75%
Transvaler	71.42%

Daar moet nogtans op gewys word dat die syfers vir Afrikaans eweneens hoë instemming met die stelling beteken. Daar is egter 'n opmerklike graadverskil.

DIE PERS IS DIE PUBLIEK SE WAGHOND OOR ANDER INSTELLINGE SOOS DIE STAAT, POLISIE, ENS.

	Nie geantwoord %	Beslis nie %	Nee %	Onseker %	Ja %	Beslis Ja %	Totaal
Taalgroep							
% van vraag beantwoord.							
Ongeïdentifiseer			1 20.000		2 40.000	2 40.000	5
Afrikaans	1 2.270		8 18.180	2 4.540	14 31.810	19 43.180	44
Engels	1 1.780	3 5.350	1 1.780	3 5.350	19 33.920	29 51.780	56
Ander						5 100.000	5
Taalgroep							
% van totale ondersoekveld.							
Ongeïdentifiseer			1 0.909		2 1.818	2 1.818	
Afrikaans	1 0.909		8 7.272	2 1.818	14 12.727	19 17.272	
Engels	1 0.909	3 2.727	1 0.909	3 2.727	19 17.272	29 26.363	
Ander						5 4.545	
Koerant							
% van vraag beantwoord.							
Ongeïdentifiseer		2 20.000	1 10.000		2 20.000	5 50.000	10
Rapport			3 16.660	1 5.550	3 16.660	11 61.110	18
Beeld	1 6.250		3 18.750	1 6.250	6 37.500	5 31.250	16
Die Transvaler			2 28.570		3 42.850	2 28.570	7
The Star				2 8.330	11 45.830	11 45.830	24
Rand Daily Mail					3 27.270	8 72.720	11
Sunday Times					3 75.000	1 25.000	4
Sunday Express	1 14.280	1 14.280			2 28.570	3 42.850	7
Sowetan						7 100.000	7
Soweto News			1 100.000				1
Citizen						1 100.000	1
The Star (Control Group)				1 25.000	2 50.000	1 25.000	4

e) Belangrikste bron van inligting.

"Koerante is die publiek se belangrikste bron van inligting."

Op hierdie stelling reageer die respondentegroep 76.36% positief. As 'n mens dit vergelyk met die ja-persentasie op die verantwoordelikheidstellings 1, 2 en 3, wat heelwat laer was, ontstaan die vraag: Meen joernaliste dus dat die publiek grotendeels vir sy inligting van 'n bron afhanklik is wat volgens eie erkenning van die mense wat daar werk maar twyfelagtig handel oor kwessies van verantwoordelikheid? Bloot uit 'n vergelyking van syfers wil dit lyk asof dié vraag met 'n ja gestaaf kan word.

Op die stelling voel Afrikaanssprekende en Engelssprekende joernaliste feitlik dieselfde (Afrikaans 72.72% en Engels 78.56%). Selfs die minderheids-andertalige groep stem ooreen (80%).

Op posvlak heg joernaliste in senior poste oor die algemeen groter waarde aan die stelling as die mense in die meer junior poste. Koerantredakteurs stem soos een man saam met die stelling, so ook hoofredaksielede. Daarteenoor stem die verslaggewersgroep slegs 81.24% saam.

KOERANTE IS DIE PUBLIEK SE BELANGRIKSTE BRON VAN INLIGTING.

	Nie geantwoord		Beslis nie		Nee		Onseker		Ja		Beslis Ja		Totaal
		%		%		%		%		%		%	
Taalgroep													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer					1	20.000			3	60.000	1	20.000	5
Afrikaans			1	2.270	6	13.630	5	11.360	21	47.720	11	25.000	44
Engels	1	1.780	2	3.570	6	10.710	3	5.350	19	33.920	25	44.640	56
Ander					1	20.000			1	20.000	3	60.000	5
Taalgroep													
% van totale ondersoekveld.													
Ongeïdentifiseer					1	0.909			2	2.727	1	0.909	
Afrikaans			1	0.909	6	5.454	5	4.545	21	19.090	11	10.000	
Engels	1	0.909	2	1.818	6	5.454	3	2.727	19	17.272	25	22.727	
Ander					1	0.909			1	0.909	3	2.727	
Betrekking Tans													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer					2	28.570			4	57.140	1	14.280	7
Verslaggewer	1	3.120	1	3.120	2	6.250	2	6.250	13	40.620	13	40.620	32
Politieke Verslaggewer)													
Hoofverslaggewer)			1	20.000	1	20.000	1	20.000	1	20.000	1	20.000	5
Hoofsubred/Asst.-)													
Hoofsub/Asst.-Hoof)					3	50.000	1	16.660	1	16.660	1	16.660	6
Senior Verslaggewer					1	9.090	1	9.090	4	36.360	5	45.450	11
Fotograaf					1	25.000			1	25.000	2	50.000	4
Asst.-redakteur					2	22.220	1	11.110	5	55.550	1	11.110	9
Dept.-hoof/Afd.-hoof/)													
Kunsred/Finansiële Red)					1	11.110			3	33.330	5	55.550	9
Redakteur									1	25.000	3	75.000	4
Hoofredaksielid									3	100.000			3
Subredakteur							2	15.380	4	30.760	7	53.840	13
Artikelskrywer									1	100.000			1
Finansiële Verslaggewer					1	50.000			1	50.000			2
Sportverslaggewer			1	25.000					2	50.000	1	25.000	4

f) <u>Ook in tye van krisis en spanning</u>.

Op die stelling "Koerante bly die publiek se vernaamste bron van oorwoë en indringende inligting in tye van krisis en spanning", kom 'n interessante opflikkering van mening. Hier stem 'n volle 89.09% saam met die stelling, maar presies 12.73% meer as wat bereid was om in te stem op die stelling in 10.e., nl. Koerante is die publiek se vernaamste bron van inligting. Joernaliste is dus, hoewel in ieder geval positief oor die stelling, veel sekerder van hul saak as dit by stelling 10.f. kom.

Inderdaad stem die meerderheid dan ook onder "beslis" (52.73%).

Afrikaanse joernaliste voel nog sterker as hul Engelse kollegas oor die aangeleentheid: 93.17% stem saam teenoor 85.7% onder Engelssprekendes. Die andertalige minderheidsgroep stem hier 100% saam met die stelling.

Soos 'n mens dus te wagte kon wees, stem koerantredakteurs en hoofredaksielede 100% saam met die stelling dat die koerant die vernaamste bron van inligting in tye van krisis en spanning bly. Daarby gelees: die verslaggewerskorps teken 83.75% positief aan.

Op ervaringsvlak teken die juniors nee-stempersentasies aan van 12.5% (minder as 1 jaar); 7.4% (1-4 jaar), maar vanaf 5-jaarervaringsvlak tot 14 jaar en langer is niemand bereid om nee op dié stelling te sê nie.

Dit lyk dus veilig om te konstateer dat hoe langer die joernalis by die koerant werk, des te belangriker ag hy die werk wat die

koerant doen -- spesifiek wat betref oorwoë en indringende inligting in "tye van krisis en spanning."

KOERANTE BLY DIE PUBLIEK SE VERNAAMSTE BRON VAN OORWOË EN INDRINGENDE INLIGTING IN TYE VAN KRISIS EN SPANNING.

	Nie geantwoord		Beslis nie		Nee		Onseker		Ja		Beslis Ja		
		%		%		%		%		%		%	Totaal
Jare Ondervinding													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer							1	20.000	2	40.000	2	40.000	5
Minder as 1	1	12.500			1	12.500			2	25.000	4	50.000	8
1 - 4			1	3.700	1	3.700	1	3.700	13	48.140	11	40.740	27
5 - 7							1	5.880	6	35.290	10	58.820	17
8 - 10							1	7.140	4	28.570	9	64.280	14
11 - 13							1	12.500	1	12.500	6	75.000	8
14+					2	6.450	1	3.220	12	38.700	16	51.610	31
Taalgroep													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer					1	20.000			2	40.000	2	40.000	5
Afrikaans					1	2.270	2	4.540	17	38.630	24	54.540	44
Engels	1	1.780	1	1.780	2	3.570	4	7.140	19	33.920	29	51.780	56
Ander									2	40.000	3	60.000	5
Taalgroep													
% van totale ondersoekveld.													
Ongeïdentifiseer					1	0.909			2	1.818	2	1.818	
Afrikaans					1	0.909	2	1.818	17	15.454	24	21.818	
Engels	1	0.909	1	0.909	2	1.818	4	3.636	19	17.272	29	26.363	
Ander									2	1.818	3	2.727	
Betrekking Tans													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer					1	14.280	1	14.280	2	28.570	3	42.850	7
Verslaggewer	1	3.120					1	3.120	14	43.750	16	50.000	32
Politieke Verslaggewer)													
Hoofverslaggewer)			1	20.000			1	20.000	1	20.000	2	40.000	5
Hoofsubred/Asst.-)													
Hoofsub/Asst.-Hoof)							1	16.660	1	16.660	4	66.660	6
Senior Verslaggewer									4	36.360	7	63.630	11
Fotograaf					1	25.000					3	75.000	4
Asst.-redakteur									7	77.770	2	22.220	9
Dept.-hoof/Afd.-hoof/)													
Kunsred/Finansiële Red)									1	11.110	8	88.880	9
Redakteur											4	100.000	4
Hoofredaksielid									1	33.330	2	66.660	3
Subredakteur							2	15.380	5	38.460	6	46.150	13
Artikelskrywer									1	100.000			1
Finansiële Verslaggewer					1	50.000			1	50.000			2
Sportverslaggewer					1	25.000			2	50.000	1	25.000	4

g) Vermaaklikheidsfunksie.

Joernaliste meen beslis nie dat 'n koerant se vernaamste taak is om vermaaklik te wees nie: slegs 5.45% is vir hierdie stelling te vinde. Daarteenoor stem 86.36% van die totale groep nie saam, of beslis nie saam met die stelling nie. Op die stelling is nie besondere sterk emosionele reaksie opgemerk nie, want net minder as helfte, nl. 49.09%, het die "stem nie saam" blokkie gemerk. 37.27%, 'n groot minderheid, het nogtans die stem beslis nie saam-blokkie gemerk.

'n Mens wil hieruit aflei dat joernaliste beslis nie hulself in 'n ligsinnige, of vermaaklike lig takseer nie.

Engelssprekende joernaliste het net 2 uit 56 respondente opgelewer wat gesê het hulle stem met die stelling saam: dus 3.57% van die totaal wat die vraag beantwoord het en hulself as Engelssprekend aangemeld het. Afrikaans was hier 6.81%, maar stem nogtans effens heftiger nee op 88.62%, vergeleke met die Engelse 83.92%.

Uit die effens groter "beslis nie" persentasie by Engelssprekendes (42.85%) as by Afrikaanssprekendes (31.81%) wil 'n mens tog aflei dat joernaliste by Engelstalige koerante effens heftiger emosioneel teen die stelling reageer.

Op posvlak is daar 'n enkele stem wat sê "beslis ja" op die stelling -- en dit kom van een van die 4 fotograwe in die responsgroep. Dieselfde stem het 14 jaar of meer ervaring in die joernalistiek. Hy en sy kollegas stem seker oor min dinge saam.

KOERANT SE VERNAAMSTE TAAK IS OM VERMAAKLIK TE WEES.

	Nie geantwoord	%	Beslis nie	%	Nee	%	Onseker	%	Ja	%	Beslis Ja	%	Totaal
Jare Ondervinding													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer			3	60.000	2	40.000							5
Minder as 1	1	12.500	2	25.000	5	62.500							8
1 - 4			14	51.850	9	33.330	2	7.400	2	7.400			27
5 - 7			4	23.520	10	58.820	3	17.640					17
8 - 10			5	35.710	8	57.140			1	7.140			14
11 - 13			2	25.000	4	50.000	1	12.500	1	12.500			8
14+			11	35.480	16	51.610	2	6.450	1	3.220	1	3.220	31
Taalgroep													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer			1	20.000	4	80.000							5
Afrikaans			14	31.810	25	56.810	2	4.540	2	4.540	1	2.270	44
Engels	1	1.780	24	42.850	23	41.070	6	10.710	2	3.570			56
Ander			2	40.000	2	40.000			1	20.000			5
Taalgroep													
% van totale ondersoekveld.													
Ongeïdentifiseer			1	0.909	4	3.636							
Afrikaans			14	12.727	25	22.727	2	1.818	2	1.818	1	0.909	
Engels	1	0.909	24	21.818	23	20.909	6	5.454	2	1.818			
Ander			2	1.818	2	1.818			1	0.909			
Betrekking Tans													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer			1	14.280	5	71.420	1	14.280					7
Verslaggewer	1	3.120	10	31.250	16	50.000	3	9.370	2	6.250			32
Politieke Verslaggewer)													
Hoofverslaggewer)			3	60.000	2	40.000							5
Hoofsubred/Asst.-)													
Hoofsub/Asst.-Hoof)			2	33.330	4	66.660							6
Senior Verslaggewer			7	63.630	3	27.270			1	9.090			11
Fotograaf			3	75.000							1	25.000	4
Asst.-redakteur			2	22.220	7	77.770							9
Dept.-hoof/Afd.-hoof/)													
Kunsred/Finansiële Red)			2	22.220	4	44.440	2	22.220	1	11.110			9
Redakteur			2	50.000	2	50.000							4
Hoofredaksielid			2	66.660	1	33.330							3
Subredakteur			5	38.460	5	38.460	2	15.380	1	7.690			13
Artikelskrywer					1	100.000							1
Finansiële Verslaggewer					2	100.000							2
Sportverslaggewer			2	50.000	2	50.000							4

h) Abnormale gebeure.

Op die stelling "Abnormale en skokkende gebeure behoort met groot omsigtigheid deur die media aan die publiek oorgedra word en altyd deur die belanghebbende owerheid aan te haal" is vooraf verwag dat joernaliste verdeeld sou wees -- aan die een kant die aanhangers van die skool van joernalistiek wat meen die belanghebbende owerhede het bittermin sê met 'n "abnormale en skokkende" storie, en aan die ander kant die skool van joernalistiek wat dit as verantwoordelik ag om die owerheid in sodanige gebeure te ken.

Daardie verdeling is wel gevind, met heelwat kommentaar van respondente wat o.m. gesê het "Ek kon die vraag heelhartig gesteun het, as dit nie was vir die stertgedagte dat die belanghebbende owerheid altyd aangehaal moet word nie." (66).

Tog is die ja-steunpersentasie groter as wat verwag is (58.18%), met 'n stewige nee-stem (34.54%).

Vrese dat die vraag verwarring mag skep, is nie bewaarheid volgens die getal respondente wat op die vraag gereageer het nie. Slegs 6.36% het onseker aangeteken en slegs een respondent het die vraag nie beantwoord nie.

Taalgroepe stem min of meer ooreen oor die stelling:

Afrikaans	63.63%	ja
Engels	57.14%	ja
Ander	60%	ja

ɳ Mens sou verwag dat die stelling toenemend onderskryf sou word met die jare ervaring wat joernaliste agter die rug het. Daar is egter geen vaste patroon te bespeur nie. In die ervaringvlakke 1-4, 5-7 en 8-10 word egter die laagste persentasies aangeteken (40.73%, 58.81% en 49.99%). Juniors en heel seniors stem in groter persentasies met die stelling saam.

Minder as 1 jaar ervaring	75%	ja
11 - 13 jaar ervaring	75%	ja
Meer as 14 jaar ervaring	67.73%	ja

ABNORMALE EN SKOKKENDE GEBEURE BEHOORT MET GROOT OMSIGTIGHEID DEUR DIE MEDIA AAN DIE PUBLIEK OORGEDRA WORD, EN ALTYD DEUR DIE BELANGHEBBENDE OWERHEID AAN TE HAAL.

	Nie geantwoord		Beslis nie		Nee		Onseker		Ja		Beslis Ja		
		%		%		%		%		%		%	Totaal
Jare Ondervinding													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer			1	20.000	1	20.000			2	40.000	1	20.000	5
Minder as 1					2	25.000			1	12.500	5	62.500	8
1 - 4			3	11.110	8	29.620	5	18.510	8	29.620	3	11.110	27
5 - 7					6	35.290	1	5.880	7	41.170	3	17.640	17
8 - 10	1	7.140	2	14.280	4	28.570			5	35.710	2	14.280	14
11 - 13			1	12.500	1	12.500			3	37.500	3	37.500	8
14+			4	12.900	5	16.120	1	3.220	11	35.480	10	32.250	31
Taalgroep													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer					4	80.000			1	20.000			5
Afrikaans			2	4.540	10	22.720	4	9.090	16	36.360	12	27.270	44
Engels	1	1.780	7	12.500	13	23.210	3	5.350	18	32.140	14	25.000	56
Ander			2	40.000					2	40.000	1	20.000	5
Taalgroep													
% van totale ondersoekveld.													
Ongeïdentifiseer					4	3.636			1	0.909			
Afrikaans			2	1.818	10	9.090	4	3.636	16	14.545	12	10.909	
Engels	1	0.909	7	6.363	13	11.818	3	2.727	18	16.363	14	12.727	
Ander			2	1.818					2	1.818	1	0.909	

i) Emosionele manipulasie.

"Die publiek se emosionele reaksie op nuus word deur koerante beheer omdat hulle die nuus manipuleer (bv. deur nuus terug te hou, in minder belangrike posisies in die koerant te plaas en deur die soort opskrifte wat voorsien word)."

Snyman noem dit vormgewing van 'n berig (67), daardie besluit oor hoe en waar 'n berig aangebied word. Neutraal gestel, is dit "inkleding" van die nuus om dit interessant, relevant ens., te maak. Propagandisties gestel, is dit ook lesermanipulasie.

Op hierdie punt dui die 67.27% steun op die stelling van die kant van joernaliste daarop dat hulle wel bewus is van so 'n proses waardeur lesers gemanipuleer word. Wat die nee-stem betref, stem 27.27% nie saam met die stelling nie -- 'n redelik groot teenstem.

Afrikaanssprekendes maak 'n effens groter deel van hierdie "stem nie saam nie" -persentasie uit. Hulle stem 31.81% teen die stelling, en 61.36% daarvoor. Aan Engelssprekende kant is die persentasies 24.99% nee en 69.64% ja.

Die Andertalige stempersentasie, klein soos die responsgetal is, stem weer eens nader ooreen met die Afrikaanse as die Engelssprekende respons (60%).

Dit wil tog voorkom asof Engelssprekendes tot groter hoogte meen dat hul lesers "gemanipuleer" word as wat die geval is by die Afrikaanssprekende respondente. Hoe rym dit dan met die marginaal hoër eie aanprysing van hul produk wat wel by die

Engelssprekende joernaliste gevind is (vgl. Stellings 2.a., 2.b., 2.c., 2.d., 2.e.)?

Redakteurs stem hier 100% saam (4 uit 4) dat lesers gemanipuleer word, terwyl hul hoofredaksielede vir 66.66% ja sê. Dit stem amper ooreen met wat hul verslaggewers meen (65.64% ja).

Dit is moeilik om 'n gevolgtrekking gegrond op jare ondervinding te maak. Die hoog kritiese groep (5-7 en 8-10) verskil hier ingrypend (94.11% en 42.84%). Dit wil dus voorkom asof ervaring geen rol speel in die respons op hierdie stelling nie. Die bepaalde werk wat die joernalis doen, het tog miskien 'n bepalende invloed op sy mening hier: hoofsubredakteurs stem 83.33% en subredakteurs 69.22% met die stelling saam.

DIE PUBLIEK SE EMOSIONELE REAKSIE OP NUUS WORD DEUR KOERANTE BEHEER OMDAT HULLE DIE NUUS MANIPULEER (BV. DEUR NUUS TERUG TE HOU, IN MINDER BELANGRIKE POSISIES IN DIE KOERANT TE PLAAS EN DEUR DIE SOORT OPSKRIFTE WAT VOORSIEN WORD).

	Nie geantwoord %		Beslis nie %		Nee %		Onseker %		Ja %		Beslis Ja %		Totaal
Jare Ondervinding													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer			1	20.000	1	20.000			1	20.000	2	40.000	5
Minder as 1					1	12.500	1	12.500	3	37.500	3	37.500	8
1 - 4			2	7.400	4	14.810	1	3.700	13	48.140	7	25.920	27
5 - 7					1	5.880			11	64.700	5	29.410	17
8 - 10			3	21.420	1	7.140	2	14.280	5	35.710	3	21.420	14
11 - 13									4	50.000	4	50.000	8
14+	1	3.220	5	16.120	11	35.480	1	3.220	8	25.800	5	16.120	31
Taalgroep													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer									4	80.000	1	20.000	5
Afrikaans			5	11.360	9	20.450	3	6.810	15	34.090	12	27.270	44
Engels	1	1.780	5	8.920	9	16.070	2	3.570	25	44.640	14	25.000	56
Ander			1	20.000	1	20.000			1	20.000	2	40.000	5
Taalgroep													
% van totale ondersoekveld.													
Ongeïdentifiseer									4	3.636	1	0.909	
Afrikaans			5	4.545	9	8.181	3	2.727	15	13.636	12	10.909	
Engels	1	0.909	5	4.545	9	8.181	2	1.818	25	22.727	14	12.727	
Ander			1	0.909	1	0.909			1	0.909	2	1.818	

	Nie geantwoord		Beslis nie		Nee		Onseker		Ja		Beslis Ja		Totaal
		%		%		%		%		%		%	
Betrekking Tans													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer									4	57.140	3	42.850	7
Verslaggewer	1	3.120	1	3.120	6	18.750	3	9.370	15	46.870	6	18.750	32
Politieke Verslaggewer) Hoofverslaggewer)			1	20.000	1	20.000			2	40.000	1	20.000	5
Hoofsubred/Asst.-) Hoofsub/Asst.-Hoof)			1	16.660					2	33.330	3	50.000	6
Senior Verslaggewer			1	9.090	4	36.360			3	27.270	3	27.270	11
Fotograaf			1	25.000	1	25.000			1	25.000	1	25.000	4
Asst.-redakteur			2	22.220	2	22.220	1	11.110	2	22.220	2	22.220	9
Dept.-hoof/Afd.-hoof/) Kunsred/Finansiële Red)					2	22.220			5	55.550	2	22.220	9
Redakteur									3	75.000	1	25.000	4
Hoofredaksielid			1	33.330							2	66.660	3
Subredakteur			2	15.380	1	7.690	1	7.690	5	38.460	4	30.760	13
Artikelskrywer									1	100.000			1
Finansiële Verslaggewer					1	50.000			1	50.000			2
Sportverslaggewer			1	25.000	1	25.000			1	25.000	1	25.000	4

11. Verantwoordelike optrede en menseverhoudinge.

a) Afhanklik van koerante

73.63% van joernaliste in die responsgroep stem saam met die stelling dat Suid-Afrikaners baie afhanklik is van koerante om nuus oor rassebetrekkinge te bekom. Slegs 16.37% stem nie saam met die stelling nie. Wat emosionele respons betref, antwoord 34.55% "beslis ja" teenoor 39.09% "ja". Baie gelykop verdeling dus.

Engelssprekendes meen met 'n klein meerderheid (19.64%) teenoor Afrikaanssprekendes (13.63%) dat Suid-Afrikaners tog nie so afhanklik van die koerante m.b.t. rassebetrekkinge is nie. Dit word ook in die ja-stem gereflekteer (Afrikaans 74.99% teenoor Engels 69.63%).

Redakteurs meen vir 50% wel dat die stelling onderskryf kan word, terwyl 2 redakteurs die "onseker" blokkie merk. Daarteenoor teken alle hoofredaksielede 'n ja-stem aan. Die groot verslaggewersgroep stem 65.62% saam met die stelling, dus effens onder die norm vir die totale joernalistekorps.

SUID-AFRIKANERS IS BAIE AFHANKLIK VAN KOERANTE OM NUUS OOR RASSEBETREKKINGE TE BEKOM.

	Nie geantwoord		Beslis nie		Nee		Onseker		Ja		Beslis Ja		Totaal
		%		%		%		%		%		%	
Taalgroep % van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer									5	100.000			5
Afrikaans					6	13.630	5	11.360	19	43.180	14	31.810	44
Engels			4	7.140	7	12.500	6	10.710	17	30.350	22	39.280	56
Ander					1	20.000			2	40.000	2	40.000	5
Taalgroep % van totale ondersoekveld.													
Ongeïdentifiseer									5	4.545			
Afrikaans					6	5.454	5	4.545	19	17.272	14	12.727	
Engels			4	3.636	7	6.363	6	5.454	17	15.454	22	20.000	
Ander					1	0.909			2	1.818	2	1.818	

Betrekking Tans % van vraag beantwoord.	Nie geantwoord %	Beslis nie %	Nee %	Onseker %	Ja %	Beslis Ja %	Totaal
Ongeïdentifiseer				1 14.280	5 71.420	1 14.280	7
Verslaggewer		1 3.120	6 18.750	4 12.500	11 34.370	10 31.250	32
Politieke Verslaggewer) Hoofverslaggewer)		1 20.000		1 20.000	1 20.000	2 40.000	5
Hoofsubred/Asst.-) Hoofsub/Asst.-Hoof)			2 33.330		2 33.330	2 33.330	6
Senior Verslaggewer			2 18.180		2 18.180	7 63.630	11
Fotograaf		1 25.000			1 25.000	2 50.000	4
Asst.-redakteur			2 22.220		6 66.660	1 11.110	9
Dept.-hoof/Afd.-hoof/) Kunsred/Finansiële Red)			1 11.110	1 11.110	3 33.330	4 44.440	9
Redakteur				2 50.000		2 50.000	4
Hoofredaksielid					3 100.000		3
Subredakteur			1 7.690	1 7.690	6 46.150	5 38.460	13
Artikelskrywer					1 100.000		1
Finansiële Verslaggewer					1 50.000	1 50.000	2
Sportverslaggewer		1 25.000		1 25.000	1 25.000	1 25.000	4

b) Verantwoordelikheid en rassepolitieke konnotasies.

1. In Suid-Afrikaanse konteks.

In 'n poging om vas te stel of die begrip "verantwoordelike joernalistiek" vir Suid-Afrikaanse joernaliste bowe- en ondertone van politiek/rassepolitiek het, is die vraag gevra: Glo u dat die begrip "verantwoordelike joernalistiek" vir Suid-Afrikaners iets anders inhou as in die res van die wêreld?

Hierop het 54.54% van die joernaliste in die responsgroep bevestigend geantwoord. Tog is daar ook 'n sterk verteenwoordiging van diegene wat meen dat dit in Suid-Afrika nie ander betekenis het as elders ter wêreld nie: 30.91%.

Die groep wat meen dit het geen ander betekenis as elders ter wêreld nie, voel ook redelik heftig hieroor. Uit dié groep glo 18.18% teenoor 12.73% dat dit "beslis" nie anders is nie. Aan die ja-kant is die "beslis" ja-stemme ongeveer dieselfde as die "beslis"

nee: 19.09%. Die gewone ja-stem tel egter 35.45% aan ja-kant -- bykans dubbeld die gewone nee-stem.

Engelssprekende joernaliste verskil taamlik op dié punt van hul Afrikaanse kollegas. Om die waarheid te sê, 'n minderheid van hulle glo dat "verantwoordelike joernalistiek" hier iets anders beteken as in die res van die wêreld (48.2%), terwyl 'n meerderheid Afrikaanse joernaliste tog voel dat dit iets anders hier beteken (61.36%). Die minderheidstem van andertaliges is vierkant by "stem beslis saam" (80%).

Die Engelssprekende resultaat is heelwat beïnvloed deur die menings van joernaliste in hul geledere wat nie van Suid-Afrikaanse herkoms is nie. In die groep wat hul nasionaliteit anders as Suid-Afrikaans aangee, sê 87.5% dat hulle wel saamstem dat die begrip "verantwoordelike joernalistiek" iets anders in hierdie land beteken as elders. Sonder hul balanserende invloed beteken dit dat die verskil tussen die Engelse en Afrikaanse mening nog meer sou verskil het. Engelssprekende Suid-Afrikaanse joernaliste meen blykbaar in groot getalle dat die begrip orals dieselfde is.

Die interpretasie volg dus dat Afrikaanse, andertalige (m.a.w. hoofsaaklik swart) en buitelandse joernaliste moontlik bowe- of ondertone i.v.m. die begrip bespeur waaroor die Engelssprekende Suid-Afrikaner-joernaliste hulle nie uitlaat nie.

GLO U DAT DIE BEGRIP "VERANTWOORDELIKE JOERNALISTIEK" VIR SUID-AFRIKANERS IETS ANDERS INHOU AS IN DIE RES VAN DIE WêRELD?

	Nie geantwoord	%	Beslis nie	%	Nee	%	Onseker	%	Ja	%	Beslis Ja	%	Totaal
Nasionaliteit													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer	1	16.660	2	33.330	2	33.330					1	16.660	6
S. A.	2	2.270	16	18.180	12	13.630	13	14.770	30	34.090	15	17.040	88
Ander			2	12.500					9	56.250	5	31.250	16
Taalgroep													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer	1	20.000			2	40.000			1	20.000	1	20.000	5
Afrikaans			5	11.360	6	13.630	6	13.630	19	43.180	8	18.180	44
Engels	2	3.570	14	25.000	6	10.710	7	12.500	19	33.920	8	14.280	56
Ander			1	20.000							4	80.000	5
Taalgroep													
% van totale ondersoekveld.													
Ongeïdentifiseer	1	0.909			2	1.818			1	0.909	1	0.909	
Afrikaans			5	4.545	6	5.454	6	5.454	19	17.272	8	7.272	
Engels	2	1.818	14	12.727	6	5.454	7	6.363	19	17.272	8	7.272	
Ander			1	0.909							4	3.636	

2. Beskouing oor rassekonnotasies.

Verwagtinge dat die begrip verantwoordelike joernalistiek deur Johannesburgse joernaliste in politieke/rassepolitieke terme ontleed sou word, is bevestig. Tog is die vermoede dat interpretasie van die begrip veral rondom rassebetrekking sou wentel, nie in die oop vraag oor die stelling bevestig nie. Slegs 13.6% van die responsgroep meen dat verantwoordelike joernalistiek vir Suid-Afrikaners iets anders beteken as in die res van die wêreld omdat dit hier met rassebetrekkinge te doen het.

Die grootste groep joernaliste meen wel dat ons verantwoordelikheid anders begryp omdat dit in Suid-Afrika gehoorsaamheid aan die Staat beteken, omdat die belange van die Staat 'n ander soort verantwoordelikheid vereis (32.7% gee hierdie rede aan).

Tog voel 'n ewe groot groep (31.8%) dat verantwoordelike joernalistiek oral ter wêreld dieselfde beteken.

14.5% gee as rede vir 'n verskillende interpretasie aan dat ons "uitgangspunte basies verskil", wat in gees nie te ver van die politieke/rassepolitieke redenasie staan nie. Ook redes soos "Ons begryp vryheid anders", "want SA staan geïsoleerd in die wêreldpolitiek", "Ons Calvinistiese uitkyk maak ons anders" en "die joernalistiek in SA is bevooroordeeld en nie objektief nie", val in dieselfde kader. Wat 'n positiewe benadering teenoor die joernalistiek in Suid-Afrika betref, is daar slegs 1.8% (of 2 stemme) wat aanvoer dat ons wel verskil "omdat verantwoordelike joernalistiek hier objektiwiteit beteken" en "ons plaas 'n hoë premie op eerlikheid".

Die meerderheid joernaliste in die responsgroep (54.54%) wat tog meen dat die begrip vir Suid-Afrikaners iets anders beteken as in die res van die wêreld, verbind hul mening tot groot hoogte met die politiek, maar veel minder as wat verwag is met rassepolitiek as sodanig. Dit lyk nie asof joernaliste 'n grondliggende onderskeiding oor verantwoordelikheid kan maak nie, nl. dat die behorenseise wel oral ter wêreld dieselfde is, maar daarbenewens ook besondere situatiewe eise geld - die situasie in Suid-Afrika is anders en vereis 'n eiesoortige verantwoordelike benadering.

TOTAAL	WAAROM VERSKIL VERANTWOORDELIKHEID	% UIT ALLE MOONT (330)	% UIT 110	TOTAAL	VERANTW. VERSKIL	% VAN
36	In SA beteken dit gehoorsaamheid aan staat	10.90	32.70	1	Geen	2.70
				1	Beslis Nee	2.70
				0	Stem Nee	0.00
				2	Onseker	5.50
				17	Stem Ja	47.20
				15	Beslis Ja	41.60
35	Dit beteken orals dieselfde	10.60	31.80	0	Geen	0.00
				18	Beslis Nee	51.40
				12	Stem Nee	34.20
				4	Onseker	11.40
				1	Stem Ja	2.80
				0	Beslis Ja	0.00
15	Hier het dit met rassebetrekkinge te doen	4.50	13.60	0	Geen	0.00
				1	Beslis Nee	6.67
				1	Stem Nee	6.67
				0	Onseker	0.00
				8	Stem Ja	53.33
				5	Beslis Ja	33.33

3. Beskouings gemeet teen taalgroepe.

Engelssprekendes voer as hoofrede aan waarom verantwoordelikheid in SA anders gesien word: dat dit "gehoorsaamheid aan die Staat" behels (61.1%). By hierdie stelling skaar 27.7% van Afrikaanssprekendes hulle en drie uit die vyf andertaliges in die responsgroep.

Afrikaanssprekendes maak 'n groter persentasie van die mening uit wat sê verantwoordelikheid is orals ter wêreld dieselfde (37.1%), met die Engelse stem hier 57.1%.

Vir die mening dat verantwoordelikheid veral met rassebetrekkinge te doen het, is Engelssprekendes grotendeels verantwoordelik: 73.33%. Die Afrikaanse bydrae haal 20%.

Een Engelssprekende en een Afrikaanssprekende joernalis is van mening dat die begrip verantwoordelikheid in Suid-Afrika 'n positiewer en eerliker konnotasie as elders ter wêreld het.

TOTAAL	WAAROM VERSKIL VERANTWOORDELIKHEID	% UIT ALLE MOONT (330)	% UIT 110	TOTAAL	TAALGROEP	% VAN
36	In SA beteken dit gehoorsaam aan die staat	10.90	32.70	1	Geen taal	2.70
				10	Afrikaans	27.70
				22	Engels	61.10
				3	Ander	8.30
35	Dit beteken orals dieselfde	10.60	31.80	2	Geen taal	5.70
				13	Afrikaans	37.10
				20	Engels	57.10
				0	Ander	0.00
15	Hier het die met rassebetrekkinge te doen	4.50	13.60	0	Geen taal	0.00
				3	Afrikaans	20.00
				11	Engels	73.30
				1	Ander	6.70

4. Beskouings gemeet teen ervaringvlak.

Op ervaringvlak word geen korrelasie tussen bepaalde menings en jare ondervinding gevind nie. Trouens, daar bestaan byna 'n gelykop verdeling van menings, gemeet volgens die respons op die oop vraag.

30.5% van alle joernaliste in die responsgroep met 14 jaar en langer ondervinding meen dat die joernalistiek se gehoorsaamheid aan die Staat die begrip verantwoordelikheid in Suid-Afrika anders maak as in die res van die wêreld.

Maar 28.5% van joernaliste in dieselfde ervaringvlak meen ook dat dit orals ter wêreld dieselfde betekenis het. Ook opmerklik is die hoë persentasie (37.1%) van jonger joernaliste (met 1-4 jaar ondervinding) wat hulle by die mening skaar dat verantwoordelikheid orals dieselfde betekenis het.

Die hoë ervaringvlak 14+ is opvallend in die groep wat 'n konnotasie met rassebetrekkinge en verantwoordelikheid sien: 40% van daardie mening kom uit die groep.

TOTAAL	WAAROM VERSKIL VERANTWOORDELIKHEID	% UIT ALLE MOONT (330)	% UIT 110	TOTAAL	JARE ONDER-VINDING	% VAN
36	In SA beteken dit gehoorsaamheid aan die staat	10.90	32.70	2	Geen	5.50
				2	- 1 jaar	5.50
				7	1- 4 jaar	19.40
				5	5- 7 jaar	13.80
				5	8-10 jaar	13.80
				4	11-13 jaar	11.10
				11	14+ jaar	30.50

TOTAAL	WAAROM VERSKIL VERANTWOORDELIKHEID	% UIT ALLE MOONT (330)	% UIT 110	TOTAAL	JARE ONDERVINDING	% VAN
35	Dit beteken orals dieselfde	10.60	31.80	2	Geen	5.70
				2	- 1 jaar	5.70
				13	1- 4 jaar	37.10
				5	5- 7 jaar	14.20
				2	8-10 jaar	5.70
				1	11-13 jaar	2.80
				10	14+ jaar	28.50
15	Hier het dit met rassebetrekkinge te doen	4.50	13.60	0	Geen	0.00
				0	- 1 jaar	0.00
				3	1- 4 jaar	20.00
				2	5- 7 jaar	13.30
				2	8-10 jaar	13.30
				2	11-13 jaar	13.30
				6	14+ jaar	40.00

5. <u>Beskouings gemeet teen koerante.</u>

11 uit die 24 joernaliste van The Star wat die vraelyste voltooi het, meen dat verantwoordelikheid orals ter wêreld dieselfde beteken. Voeg daarby 2 uit die 5 Star-kontrolegroepmense en 'n beduidende minderheid (44.83%) by dié koerant glo in hierdie uitgangspunt.

By die Sowetan sê op een na (6 uit 7 wat aan die responsgroep deelgeneem het) alle joernaliste dat verantwoordelikheid in SA anders is omdat dit hier as gehoorsaamheid aan die Staat beskou word. Die verrassende aan die mening is dat dit nie selfs duideliker aan "rassebetrekkinge" gekoppel is nie - die oorblywende lid van die Sowetan se stem word hier gevind.

The Star het ook 'n stewige verteenwoordiging by die groepmening dat verantwoordelikheid en rassebetrekkinge in Suid-Afrika sterk met mekaar in verband staan (33.30%).

Joernaliste by Afrikaanse koerante vorm geen beduidende meningsgroepe by enige bepaalde redenasie nie.

TOTAAL	WAAROM VERSKIL VERANTWOORDELIKHEID	% UIT ALLE MOONT (330)	% UIT 110	TOTAAL	KOERANT	% VAN
36	In SA beteken dit gehoorsaamheid aan die staat	10.90	32.70	0	Geen	0.00
				1	Star Contr	2.70
				6	Citizen	16.60
				5	Rapport	13.80
				3	Beeld	8.30
				1	Transvaler	2.70
				6	The Star	16.60
				3	Daily Mail	8.30
				0	Sun Times	0.00
				5	Sun Express	13.80
				6	Sowetan	16.60
				0	Soweto News	0.00
35	Dit beteken orals dieselfde	10.60	31.80	0	Geen	0.00
				2	Star Contr	5.70
				0	Citizen	0.00
				4	Rapport	11.40
				4	Beeld	11.40
				3	Transvaler	8.50
				11	The Star	31.40
				7	Daily Mail	20.00
				1	Sun Times	2.80
				3	Sun Express	8.50
				0	Sowetan	0.00
				0	Soweto News	0.00
15	Hier het dit met rassebetrekkinge te doen	4.50	13.60	0	Geen	0.00
				0	Star Contr	0.00
				4	Citizen	26.70
				2	Rapport	13.30
				2	Beeld	13.30
				0	Transvaler	0.00
				5	The Star	33.30
				0	Daily Mail	0.00
				0	Sun Times	0.00
				1	Sun Express	6.70
				1	Sowetan	6.70
				0	Soweto News	0.00

c) Verantwoordelikheid en rasseverhoudinge.

Die responsgroep is feitlik om die helfte verdeel oor die stelling: In Suid-Afrika wentel die begrip "verantwoordelike joernalistiek" veral om rasseverhoudinge. Diegene wat met die stelling saamstem, is egter effens meer.

Stem saam, of stem beslis saam	45.45%
Stem nie saam nie, of stem beslis nie saam nie	43.64%
Onseker	7.27%

Dubbeld soveel respondente voel sterk ja oor die saak as wat dit sterk teenstaan.

Beslis ja	13.64%
Beslis nee	7.27%

Uit Stelling 11.b. se ja-respons (54.54%) op die stelling dat verantwoordelike joernalistiek in Suid-Afrika iets anders beteken as in die res van die wêreld, sou ŉ mens ŉ sterker korrelasie met die respons op Stelling 11.c. verwag het. Tog is daar ŉ verskil van 9.09% tussen die twee. Die redes moet in die respons op Stelling 11.b.1. gesoek word.

Die rasverdeling reflekteer ook hierdie gelykop-meningsverdeling.

Die Blanke groep stem 46.46% saam met die stelling en 42.42% nie saam nie. Van die 6 anderkleuriges (1 Kleurling en 5 Swartmense) stem 3 saam met die stelling en 3 nie saam nie.

Suid-Afrikaners voel marginaal sterker oor die stelling as respondente van ander nasionaliteite: waar 47.72% ja stem teenoor 40.9% nee, stem respondente van ander nasionaliteite inderdaad marginaal meer nee: 50% teenoor 43.75%. Dit is dus duidelik dat hierdie groep geen beduidende invloed op die resultaat van hierdie stelling het nie en eintlik baie mooi in die patroon van verdeelde mening inpas.

Redakteurs van-koerante is dan ook om die helfte verdeel oor hierdie saak: 50% ja en 50% nee, met hul hoofredaksielede 66.66% nee en 33.33% ja.

Die groot verslaggewerskorps stem 46.87% saam met die stelling en 43.74% nie saam nie.

ŉ Meerderheid Engelssprekendes stem nie met die stelling saam nie (48.2%) teenoor 41.07% wat wel saamstem. Onder Afrikaanssprekendes is dit presies andersom: ŉ meerderheid stem met die stelling saam (50%) teenoor 38.62% wat nie saamstem nie. Die andertalige groep stem 4 teen 1 (80% teen 20%) saam met die stelling.

Hoewel menings feitlik gelykop verdeel is oor die stelling, word dit nie gereflekteer in ŉ Engels-Afrikaanse verspreiding onder koerante nie. By Rapport (72.21%) en die Sowetan (71.42%) stem die ja-persentasie baie ooreen. By die Rand Daily Mail stem 54.54% met die stelling saam.

By Beeld is ŉ minderheid ja-stemme: 43.75%, soos ook by die Sunday Express: 42%. The Star (29.16%) en die Sunday Times

(25%) val in hierdie groep, met die grootste nee-stem by die Transvaler (71.42%) -- sy ja-stem is dus 'n klein 14.25%.

IN SUID-AFRIKA WENTEL DIE BEGRIP "VERANTWOORDELIKE JOERNALISTIEK" VERAL OM RASSEVERHOUDINGE.

	Nie geantwoord		Beslis nie		Nee		Onseker		Ja		Beslis Ja		
		%		%		%		%		%		%	Totaal
Nasionaliteit													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer	1	16.660			4	66.660			1	16.660			6
S. A.	3	3.400	5	5.680	31	35.220	7	7.950	29	32.950	13	14.770	88
Ander			3	18.750	5	31.250	1	6.250	5	31.250	2	12.500	16
Ras													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer					3	60.000	1	20.000	1	20.000			5
Asiaat													
Blank	4	4.040	8	8.080	34	34.340	7	7.070	32	32.320	14	14.140	99
Kleurling					1	100.000							1
Swart					2	40.000			2	40.000	1	20.000	5
Ander													
Taalgroep													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer					3	60.000	1	20.000	1	20.000			5
Afrikaans	2	4.540	3	6.810	14	31.810	3	6.810	11	25.000	11	25.000	44
Engels	2	3.570	5	8.920	22	39.280	4	7.140	21	37.500	2	3.570	56
Ander					1	20.000			2	40.000	2	40.000	5
Taalgroep													
% van totale ondersoekveld.													
Ongeïdentifiseer					3	2.727	1	0.909	1	0.909			
Afrikaans	2	1.818	3	2.727	14	12.727	3	2.727	11	10.000	11	10.000	
Engels	2	1.818	5	4.545	22	20.000	4	3.636	21	19.090	2	1.818	
Ander					1	0.909			2	1.818	2	1.818	
Betrekking Tans													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer					4	57.140	1	14.280	2	28.570			7
Verslaggewer	1	3.120	3	9.370	11	34.370	2	6.250	10	31.250	5	15.620	32
Politieke Verslaggewer) Hoofverslaggewer)			1	20.000	2	40.000			2	40.000			5
Hoofsubred/Asst.-) Hoofsub/Asst.-Hoof)			2	33.330	2	33.330			2	33.330			6
Senior Verslaggewer	1	9.090			3	27.270	1	9.090	3	27.270	3	27.270	11
Fotograaf							1	25.000	2	50.000	1	25.000	4
Asst.-redakteur	1	11.110			5	55.550	2	22.220	1	11.110			9
Dept.-hoof/) Afd.-hoof/Kunsred/) Finansiële Red)	1	11.110	1	11.110	2	22.220	1	11.110	3	33.330	1	11.110	9
Redakteur					2	50.000			2	50.000			4
Hoofredaksielid					2	66.660			1	33.330			3
Subredakteur			1	7.690	5	38.460			4	30.760	3	23.070	13
Artikelskrywer					1	100.000							1
Finansiële Verslaggewer					1	50.000					1	50.000	2
Sportverslaggewer									3	75.000	1	25.000	4

Koerant % van vraag beantwoord.	Nie geantwoord %	Beslis nie %	Nee %	Onseker %	Ja %	Beslis Ja %	Totaal
Ongeïdentifiseer		1 10.000	2 20.000	2 20.000	4 40.000	1 10.000	10
Rapport	1 5.550		3 16.660	1 5.550	8 44.440	5 27.770	18
Beeld		1 6.250	7 43.750	1 6.250	1 6.250	6 37.500	16
Die Transvaler	1 14.280		5 71.420		1 14.280		7
The Star	1 4.160	2 8.330	12 50.000	2 8.330	7 29.160		24
Rand Daily Mail		1 9.090	4 36.360		4 36.360	2 18.180	11
Sunday Times	1 25.000	1 25.000	1 25.000		1 25.000		4
Sunday Express		2 28.570	2 28.570		3 42.850		7
Sowetan			2 28.570		4 57.140	1 14.280	7
Soweto News				1 100.000			1
Citizen					1 100.000		1
The Star (Control Group)				2 50.000	1 25.000	1 25.000	4

d) Onverantwoordelike optrede.

Daar is geen sterk gevoel in die respondentegroep dat die Suid-Afrikaanse joernalistiek onverantwoordelik optree met betrekking tot rasseverhoudinge in dié land nie. Tog, gelees saam met die taamlik groot onseker groep (17.27%), dui die 20% van respondente wat met die stelling saamstem, daarop dat daar 'n groot mate van vertwyfeling oor die kwessie in die joernalistekorps bestaan.

'n Veilige meerderheid van 59.09% stem dus nie saam, of glad nie saam met die stelling nie. Onder hulle is die groep wat sterk teen die stelling stem heelwat groter (14.55%) as die sterk ja-stem (3.64%).

Ander nasionaliteite meen vir 37.5% dat Suid-Afrikaanse joernalistiek onverantwoordelik optree, terwyl dieselfde groep 'n nee-stem van 43.75% aanteken. Daarteenoor stem Suid-Afrikaners 64.76% teen die stelling en slegs 15.9% daarvoor. Die rasverdeling op die kwessie stem ooreen: Blankes meen 59.59% die stelling is verkeerd, met 60% swart teenstemme.

Interessant genoeg stem 24.99% van Afrikaanssprekende joernaliste saam dat onverantwoordelik opgetree word mbt. rasseverhoudinge, teenoor 'n kleiner Engelssprekende ja van 14.27%.

Die nee-meerderheid verskil egter marginaal: Afrikaans 56.81%, met Engels 60.7%, en Andertalig 60%.

Meer Engelssprekendes voel onseker oor dié vraag: 21.42%, hoewel die Afrikaanssprekende onseker-persentasie nie ver minder is nie: 15.9%.

Net 8.33% van die joernaliste by The Star stem met die stelling saam, teenoor 27.27% by die Rand Daily Mail wat saamstem. By die Sunday Times meen helfte van die joernaliste tog dat SA joernalistiek onverantwoordelik optree. By Rapport word die grootste ja-persentasie op die stelling aangeteken: 33.32% sê so. Daarteenoor is geen enkele joernalis by Die Transvaler bereid om dieselfde te sê nie. Beeld stem 18.75% ja.

SUID-AFRIKAANSE JOERNALISTIEK TREE ONVERANTWOORDELIK OP MET BETREKKING TOT RASSEVERHOUDINGE IN DIE LAND.

	Nie geantwoord		Beslis nie		Nee		Onseker		Ja		Beslis Ja		
		%		%		%		%		%		%	Totaal
Nasionaliteit													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer	2	33.330			1	16.660	1	16.660	2	33.330			6
S. A.	1	1.130	14	15.900	43	48.860	16	18.180	13	14.770	1	1.130	88
Ander	1	6.250	2	12.500	5	31.250	2	12.500	3	18.750	3	18.750	16
Ras													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer	1	20.000	1	20.000	2	40.000			1	20.000			5
Asiaat													
Blank	3	3.030	14	14.140	45	45.450	18	18.180	15	15.150	4	4.040	99
Kleurling							1	100.000					1
Swart			1	20.000	2	40.000			2	40.000			5
Ander													
Taalgroep													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer	1	20.000	1	20.000	2	40.000			1	20.000			5
Afrikaans	1	2.270	2	4.540	23	52.270	7	15.900	10	22.720	1	2.270	44
Engels	2	3.570	12	21.420	22	39.280	12	21.420	5	8.920	3	5.350	56
Ander			1	20.000	2	40.000			2	40.000			5
Taalgroep													
% van totale ondersoekveld.													
Ongeïdentifiseer	1	0.909	1	0.909	2	1.818			1	0.909			
Afrikaans	1	0.909	2	1.818	23	20.909	7	6.363	10	9.090	1	0.909	
Engels	2	1.818	12	10.909	22	20.000	12	10.909	5	4.545	3	2.727	
Ander			1	0.909	2	1.818			2	1.818			
Koerant													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer	1	10.000	1	10.000	6	60.000	1	10.000			1	10.000	10
Rapport			1	5.550	7	38.880	4	22.220	5	27.770	1	5.550	18
Beeld			1	6.250	11	68.750	1	6.250	3	18.750			16
Die Transvaler	1	14.280			4	57.140	2	28.570					7
The Star			4	16.660	12	50.000	6	25.000	2	8.330			24
Rand Daily Mail			3	27.270	2	18.180	3	27.270	2	18.180	1	9.090	11
Sunday Times	1	25.000	1	25.000					1	25.000	1	25.000	4
Sunday Express			3	42.850	4	57.140							7
Sowetan			1	14.280	2	28.570	1	14.280	3	42.850			7
Soweto News							1	100.000					1
Citizen									1	100.000			1
The Star (Control Group)	1	25.000	1	25.000	1	25.000			1	25.000			4

e) Verantwoordelikheid teenoor eie groep, of alle groepe.

Die stelling: Suid-Afrikaanse joernaliste is so skrikkerig vir rasse-aangeleenthede dat hul verantwoordelikheid teenoor die gemeenskap vir wie hulle skryf, aangetas word, wou 'n houdingsrespons verkry oor politieke grense heen, suiwer óm die begrip "verantwoordelikheid teenoor eie gemeenskap m.b.t. rasse-aangeleenthede".

Daarom is verwag dat die stelling probleme vir sommige respondente kon oplewer, vandaar die relatief hoë "onseker"-persentasie van 18.18%. Tog is die verwagte respons verkry.

'n Verbasende 34.54% van die responsgroep het met die stelling saamgestem, hoewel die teenstempersentasie van 44.54% steeds die meerderheid in die groep vorm. Heftige teenreaksie (14.54%) was meer as dubbeld die heftige pro-reaksie (6.36%).

75% van die respondente met nasionaliteite anders as Suid-Afrikaans meen dat die stelling waarheid inhou, 28.4% van Suid-Afrikaners sê ook so. Die onseker-stem by Suid-Afrikaners is redelik groot: 19.31% en die teenstem onder SA burgers gevolglik 49.99% vergeleke by die Ander Nasionaliteite-stem hier: 12.5%.

Rassegroepe is taamlik eweredig verdeel oor die kwessie:

Blank	nee	43.43%	ja	34.34%
Swart	nee	40%	ja	40%

Afrikaanssprekende joernaliste stem 29.53% saam en 49.99% nie saam

nie. Die Engelse respons is hier groter ja: 39.28% en 37.49% nee. Die andertalige minderheidsgroep stem met die Engelse respons ooreen: 40% ja en 40% nee. Dit blyk dus dat die Engelssprekende gemeenskap feitlik eweredig verdeel is in hul mening oor dié stelling.

Die onseker-persentasie vir al drie groepe stem baie ooreen, wat die vermoede versterk dat die rede vir die invul van dié kategorie grootliks aan verwarring i.v.m. die stelling te wyte is (dit is ook bevestig in opvolg-gesprekke met van die respondente daarna).

Afrikaans 18.18%, Engels 19.64%, Ander 20%.

SUID-AFRIKAANSE JOERNALISTE IS SO SKRIKKERIG VIR RASSE AANGELEENTHEDE DAT HUL VERANTWOORDELIKHEID TEENOOR DIE GEMEENSKAP VIR WIE HULLE SKRYF, AANGETAS WORD.

	Nie geantwoord		Beslis nie		Nee		Onseker		Ja		Beslis Ja		
		%		%		%		%		%		%	Totaal
Nasionaliteit													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer	1	16.660	2	33.330	1	16.660	1	16.660	1	16.660			6
S. A.	2	2.270	14	15.900	30	34.090	17	19.310	21	23.860	4	4.540	88
Ander					2	12.500	2	12.500	9	56.250	3	18.750	16
Ras													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer			1	20.000	3	60.000			1	20.000			5
Asiaat													
Blank	3	3.030	14	14.140	29	29.290	19	19.190	27	27.270	7	7.070	99
Kleurling									1	100.000			1
Swart			1	20.000	1	20.000	1	20.000	2	40.000			5
Ander													
Taalgroep													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer			1	20.000	3	60.000			1	20.000			5
Afrikaans	1	2.270	6	13.630	16	36.360	8	18.180	10	22.720	3	6.810	44
Engels	2	3.570	9	16.070	12	21.420	11	19.640	18	32.140	4	7.140	56
Ander					2	40.000	1	20.000	2	40.000			5
Taalgroep													
% van totale ondersoekveld.													
Ongeïdentifiseer			1	0.909	3	2.727			1	0.909			
Afrikaans	1	0.909	6	5.454	16	14.545	8	7.272	10	9.090	3	2.727	
Engels	2	1.818	9	8.181	12	10.909	11	10.000	18	16.363	4	3.636	
Ander					2	1.818	1	0.909	2	1.818			

f) ŉ Sensitiewe saak.

ŉ Meerderheid joernaliste meen tog dat die hantering van rassebetrekkinge ŉ sensitiewe saak vir Johannesburgse joernaliste is: 53.64% teken ŉ nee-stem aan by ŉ stelling wat sê dit is nie so ŉ sensitiewe saak vir Johannesburgse joernaliste nie. Tog sê ŉ sterk persentasie hulle stem met die stelling saam:- 28.09%.

Omdat die onseker-syfer redelik laag is, 11.82%, kan met redelike sekerheid aangeneem word die stelling het nie dieselfde begripsprobleme opgelewer as Stelling 11.e. nie.

Sterk gevoelens oor die stelling loop hoog: 19.09% sê hulle stem beslis nie met die stelling saam nie, terwyl slegs 1.73% sê hulle stem beslis met die stelling saam.

Helfte van die redakteurs (50%) en al hul hoofredaksielede (100%) wat die vraelys voltooi het, meen dat hulle met die stelling kan saamstem. Sou ŉ mens hierin kon lees dat senior redaksielede meen Johannesburgse joernaliste is meer gesofistikeerd in hul hantering van rasse-beriggewing as elders in Suid-Afrika? Hul verslaggewers meen 50% dat die stelling weer nie onderskryf kan word nie en slegs 25% meen dat dit wel onderskryf kan word.

Engelssprekende joernaliste wat die vraelys voltooi het, stem 60.71% teen die stelling. Afrikaanssprekendes stem 43.18% teen die stelling en 34.08% daarvoor. Saam met die groterige onseker-persentasie in Afrikanergeledere (18.18%), wil dit dus voorkom asof die Afrikaanse joernaliste taamlik verdeeld is oor die kwessie of Johannesburgse joernaliste beriggewing oor rassebetrekkinge sensitief moet hanteer.

VIR JOHANNESBURGSE JOERNALISTE IS DIE HANTERING VAN RASSEBETREKKINGE NIE SO 'n SENSITIEWE SAAK NIE.

	Nie geantwoord		Beslis nie		Nee		Onseker		Ja		Beslis Ja		
		%		%		%		%		%		%	Totaal
<u>Taalgroep</u>													
<u>% van vraag beantwoord.</u>													
Ongeïdentifiseer			1	20.000	2	40.000			1	20.000	1	20.000	5
Afrikaans	2	4.540	8	18.180	11	25.000	8	18.180	13	29.540	2	4.540	44
Engels	4	7.140	11	19.640	23	41.070	4	7.140	14	25.000			56
Ander			1	20.000	2	40.000	1	20.000	1	20.000			5
<u>Taalgroep</u>													
<u>% van totale ondersoekveld.</u>													
Ongeïdentifiseer			1	0.909	2	1.818			1	0.909	1	0.909	
Afrikaans	2	1.818	8	7.272	11	10.000	8	7.272	13	11.818	2	1.818	
Engels	4	3.636	11	10.000	23	20.909	4	3.636	14	12.727			
Ander			1	0.909	2	1.818	1	0.909	1	0.909			
<u>Betrekking Tans</u>													
<u>% van vraag beantwoord.</u>													
Ongeïdentifiseer			1	14.280	2	28.570	1	14.280	2	28.570	1	14.280	7
Verslaggewer	3	9.370	4	12.500	12	37.500	5	15.620	8	25.000			32
Politieke Verslaggewer)													
Hoofverslaggewer)			3	60.000	2	40.000							5
Hoofsubred/Asst.-)													
Hoofsub/Asst.-Hoof)			2	33.330	2	33.330			2	33.330			6
Senior Verslaggewer			4	36.360	5	45.450			2	18.180			11
Fotograaf			2	50.000	1	25.000	1	25.000					4
Asst.-redakteur	1	11.110	1	11.110	4	44.440			3	33.330			9
Dept.-hoof/)													
Afd.-hoof/Kunsred/)													
Finansiële Red)	2	22.220			2	22.220	1	11.110	4	44.440			9
Redakteur			1	25.000			1	25.000	2	50.000			4
Hoofredaksielid									2	66.660	1	33.330	3
Subredakteur			2	15.380	6	46.150	3	23.070	1	7.690	1	7.690	13
Artikelskrywer					1	100.000							1
Finansiële Verslaggewer			1	50.000					1	50.000			2
Sportverslaggewer					1	25.000	1	25.000	2	50.000			4

g) <u>Landswette beperk verantwoordelikheid</u>.

'n Sterk meerderheid van joernaliste stem saam met die stelling: Die verantwoordelike optrede van Johannesburgse joernaliste word deur sekere landswette aan bande gelê as dit by menseverhoudinge kom. 74.54% van die respondente het gesê hulle stem saam, of stem beslis saam. Die persentasie wat gesê het hulle stem beslis saam met die stelling is dan ook besonder hoog: 51.22% van diegene wat ja gestem het, staan onder beslis ja aangeteken.

Die onseker-persentasie is laag: 5.45%

Diegene wat nie met die stelling saamstem nie, maak 16.36% van die responsgroep uit.

Engelssprekende joernaliste voel veel sterker oor die aangeleentheid as hul Afrikaanse kollegas. Waar 82.14% Engelssprekendes met die stelling saamstem, stem 61.36% van Afrikaanssprekendes saam. Die andertalige minderheidsgroep stem ook 80% saam met die stelling.

Joernaliste by Beeld vorm die grootste persentasie van respondente wat die stelling nie ondersteun nie, gemeet teen die getal by dieselfde koerant wat ja gestem het. Die nee-stem hier is 37.5%, terwyl The Star 'n groot steunpersentasie van 79.16% en die Rand Daily Mail 81.81% aanteken.

DIE VERANTWOORDELIKE OPTREDE VAN JOHANNESBURGSE JOERNALISTE WORD DEUR SEKERE LANDSWETTE AAN BANDE GELê AS DIT BY MENSEVERHOUDINGE KOM.

	Nie geantwoord		Beslis nie		Nee		Onseker		Ja		Beslis Ja		Totaal
		%		%		%		%		%		%	
Taalgroep													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer									2	40.000	3	60.000	5
Afrikaans	2	4.540	4	9.090	8	18.180	3	6.810	16	36.360	11	25.000	44
Engels	2	3.570	2	3.570	3	5.350	3	5.350	21	37.500	25	44.640	56
Ander					1	20.000			1	20.000	3	60.000	5
Taalgroep - van totale ondersoekveld.													
Ongeïdentifiseer									2	1.818	3	2.727	
Afrikaans	2	1.818	4	3.636	8	7.272	3	2.727	16	14.545	11	10.000	
Engels	2	1.818	2	1.818	3	2.727	3	2.727	21	19.090	25	22.727	
Ander					1	0.909			1	0.909	3	2.727	
Koerant													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer					1	10.000			3	30.000	6	60.000	10
Rapport	1	5.550	1	5.550	3	16.660	2	11.110	5	27.770	6	33.330	18
Beeld			2	12.500	4	25.000	1	6.250	7	43.750	2	12.500	16
Die Transvaler	1	14.280			1	14.280			4	57.140	1	14.280	7
The Star			1	4.160	2	8.330	2	8.330	10	41.660	9	37.500	24
Rand Daily Mail	1	9.090	1	9.090					3	27.270	6	54.540	11
Sunday Times	1	25.000					1	25.000	1	25.000	1	25.000	4
Sunday Express			1	14.280					3	42.850	3	42.850	7
Sowetan					1	14.280			1	14.280	5	71.420	7
Soweto News									1	100.000			1
Citizen									1	100.000			1
The Star (Control Group)									1	25.000	3	75.000	4

12. Drie verantwoordelikheidsbeskouings.

a) Ordeskaal.

Respondente is gevra om drie stellings in orde van belangrikheid te rangskik:

1. Dit is nie die taak van koerante om "verantwoordelik" te wees nie, maar om die belangrikste nuus en die feite korrek weer te gee.

2. Die verantwoordelikheid van koerante is niks meer en niks minder nie as die gewone ordentlikheid wat een mens bv. 'n ander skuld.

3. Koerante moet baie versigtig wees, want hulle praat gereeld met 'n openbare gehoor en koerante se invloed is dus baie groter as die gewone man s'n. Daarom is strenger beheer oor koerante as oor gewone mense geregverdig.

Die grootste groep (33.64%) vind stelling 2 die belangrikste, dan stelling 1, en daarna stelling 3.

Daarna stem 26.36% vir die volgorde 1, 2, 3; en 12.73% vir die volgorde 3, 1, 2.

ORDE	GETAL	% VAN VELD
Geen	7	6.36
1	1	.91
1, 2, 3	29	26.36
1, 3, 2	6	5.45
2, 1, 3	37	33.64
2, 3, 1	9	8.18
3, 1, 2	14	12.73
3, 2, 1	7	6.36

b) Houdingsmeting van drie verantwoordelikheidsbeskouings.

Die meerderheidsgroep wat met die stelling saamstem dat die taak van koerante is om die belangrikste nuus en die feite korrek weer te gee, is 'n skrale 52.73%. Die persentasie wat nie saamstem nie, is 'n stewige 35.45% van die totale getal respondente.

Hierdie resultate werp 'n betekenisvolle lig op die respondente se reaksie op die oop vraag waarin gevra is "wat beteken die begrip verantwoordelike joernalistiek vir u?". Daar het hulle op een na die hoogste persentasie (42.7%) aangeteken by die motivering dat die begrip "feitelikheid, eerlikheid" beteken.

'n Verstommende 34% van die respondente wat hierdie opsomming van verantwoordelike joernalistiek aangee, stem inderdaad teen die stelling met dieselfde strekking -- en 10.6% stem beslis nee. Selfs al word daar in ag geneem dat die respondente moontlik op die eerste deel van die stelling reageer: Dit is nie die taak van koerante om "verantwoordelik" te wees nie, bly die reaksie in wese 'n weerspreking van 'n verantwoordelikheidsdefinisie wat deur die joernaliste self aangegee word. M.i. dui dit op 'n hoë mate van die weergee van gangbare definisies vir die joernalistiek sonder inagneming van die werklike inhoud daarvan.

Hou 'n mens in gedagte dat die joernaliste moontlik deur hierdie nee-stem te kenne wou gee dat verantwoordelike joernalistiek nie net feitelik en korrek moet wees nie, maar ook ander eienskappe aan die dag moet lê, dui dit op 'n eweneens hoë mate van ongenuanseerdheid wat hul eie definiëring van verantwoordelike joernalistiek betref (dan moes hulle tog feitelikheid, eerlikheid gekwalifiseer het in hul respons op die oop vraag in dié verband).

Hoewel die saamstem-persentasie by mense wat hierdie bepaalde eienskappe aandui, in die meerderheid is, vorm dit nie eers 'n besliste meerderheidsgroep nie: 48.8% stem ja, van wie 10.6% beslis ja sê.

Die hoogste persentasie het aan 'n siening van joernalistiek as gebalanseerd, objektief, gegaan (47.2%). Uit 20 moontlikhede wat deur die respondente in antwoord op die oop vraag genoem is, was feitelikheid dus besonder hoog aangeskryf deur joernaliste self.

Afrikaanssprekende respondente stem vir 49.99% van hul groep met die stelling saam, terwyl Engelssprekendes 53.57% saamstem.

Afrikaanssprekendes stem nie met die stelling saam nie 38.63%
Engelssprekendes stem nie met die stelling saam nie 33.92%

Redakteurs stem 3 teen 1 met die stelling saam, maar hul hoofredaksielede stem 66.66% teen die stelling -- terwyl afdelingshoofde / redaksiehoofde / kunsredakteurs / Finansiële redakteurs 44.44% vír en 44.44% téén die stelling stem (een in dié groep het nie op die vraag gereageer nie).

Die verslaggewersgroep stem vir 57.33% met die stelling saam en 28.12% daarteen.

DIT IS NIE DIE TAAK VAN KOERANTE OM "VERANTWOORDELIK" TE WEES NIE, MAAR OM DIE BELANGRIKSTE NUUS EN FEITE KORREK WEER TE GEE.

	Nie geantwoord	%	Beslis nie	%	Nee	%	Onseker	%	Ja	%	Beslis Ja	%	Totaal
Taalgroep													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer	1	20.000			1	20.000			3	60.000			5
Afrikaans	1	2.270	5	11.360	12	27.270	4	9.090	16	36.360	6	13.630	44
Engels	4	7.140	8	14.280	11	19.640	3	5.350	23	41.070	7	12.500	56
Ander			1	20.000	1	20.000			1	20.000	2	40.000	5
Betrekking Tans													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer	1	14.280	1	14.280	1	14.280			3	42.850	1	14.280	7
Verslaggewer	2	6.250	3	9.370	6	18.750	2	6.250	16	50.000	3	9.370	32
Politieke Verslaggewer/ Hoofverslaggewer			1	20.000	2	40.000	1	20.000	1	20.000			5
Hoofsubred/Asst.- Hoofsub/Asst.-Hoof			1	16.660	1	16.660			3	50.000	1	16.660	6
Senior Verslaggewer			2	18.180	1	9.090	1	9.090	6	54.540	1	9.090	11
Fotograaf			1	25.000					1	25.000	2	50.000	4
Asst.-redakteur	1	11.110	2	22.220	3	33.330			3	33.330			9
Dept.-hoof/Afd.-hoof/Kunsred/ Finansiële Red	1	11.110	1	11.110	3	33.330			3	33.330	1	11.110	9
Redakteur					1	25.000			2	50.000	1	25.000	4
Hoofredaksielid					2	66.660					1	33.330	3
Subredakteur	1	7.690	2	15.380	3	23.070	1	7.690	4	30.760	2	15.380	13
Artikelskrywer							1	100.000					1
Finansiële Verslaggewer					1	50.000	1	50.000					2
Sportverslaggewer					1	25.000			1	25.000	2	50.000	4

TOTAAL	VERANTWOORDELIKE JOERNALISTIEK	% UIT ALLE MOONT (330)	% UIT 110	TOTAAL	GEE DIE KORREKTE FEITE	% VAN
47	Feitelik/eerlik	14.20	42.70	4	Geen	8.50
				5	Beslis Nee	10.60
				11	Stem Nee	23.40
				4	Onseker	8.50
				18	Stem Ja	38.20
				5	Beslis Ja	10.60

c) <u>Beheer net soos individu.</u>

Die stelling "Die verantwoordelikheid van koerante is niks meer en niks minder nie as die gewone ordentlikheid wat een mens bv. 'n ander skuld" is gegrond op die sentiment wat in die aanhef van die Suid-Afrikaanse Persraad se "Gedragskode" gebesig word: "Die vryheid van die Pers is onafskeibaar van, en onderhewig aan dieselfde regs- en morele beperkings as dié van die individu, en berus op die publiek se fundamentele reg om ingelig te word. Vanweë daardie reg is alle koerante verplig om alle nuus getrou, korrek en objektief te rapporteer en om kommentaar of kritiek billik en eerlik te lewer." (68).

In die lig van die feit dat die "Gedragskode" hierdie gedagte bevat, is dit miskien vreemd dat joernaliste nie self hoër instemming as 72.73% met die stelling betoon nie. Die getal stemme wat nie met die stelling saamstem nie, is 15.45%. Tesame met die onseker-persentasie (6.36%) en die persentasie wat verkies het om nie op die stelling te antwoord nie (5.45%), ontstaan die vraag of 'n minderheidsgroep dus ook nie eens is met die "Gedragskode" vir hul eie beroep nie.

Afrikaanse joernaliste wat die vraag beantwoord het, stem 68.17% saam met die stelling teenoor 'n hoër Engelse persentasie van 76.77%, met die andertaliges 80% ja.

Helfte van die redakteurs stem inderdaad nie met die vraag saam nie, en 33.33% van die hoofredaksielede ook nie. Daarteenoor stem slegs 3.12% uit die verslaggewerskorps nie met die stelling saam nie. Een van die redakteurs het verkies om op diè stelling buite stemming te bly.

DIE VERANTWOORDELIKHEID VAN KOERANTE IS NIKS MEER EN NIKS MINDER NIE AS DIE GEWONE ORDENTLIKHEID WAT EEN MENS BV. 'n ANDER SKULD.

	Nie geantwoord		Beslis nie		Nee		Onseker		Ja		Beslis Ja		
		%		%		%		%		%		%	Totaal
Taalgroep													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer	1	20.000			1	20.000			3	60.000			5
Afrikaans	1	2.270	1	2.270	7	15.900	5	11.360	17	38.630	13	29.540	44
Engels	4	7.140	3	5.350	4	7.140	2	3.570	24	42.850	19	33.920	56
Ander			1	20.000					1	20.000	3	60.000	5
Taalgroep													
% van totale ondersoekveld.													
Ongeïdentifiseer	1	0.909			1	0.909			3	2.727			
Afrikaans	1	0.909	1	0.909	7	6.363	5	4.545	17	15.454	13	11.818	
Engels	4	3.636	3	2.727	4	3.636	2	1.818	24	21.818	19	17.272	
Ander			1	0.909					1	0.909	3	2.727	
Betrekking Tans													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer	1	14.280			1	14.280	1	14.280	4	57.140			7
Verslaggewer	2	6.250			1	3.120			17	53.120	12	37.500	32
Politieke Verslaggewer) Hoofverslaggewer)			1	20.000	1	20.000			2	40.000	1	20.000	5
Hoofsubred/Asst.-) Hoofsub/Asst.-Hoof)									2	33.330	4	66.660	6
Senior Verslaggewer			1	9.090	2	18.180	2	18.180	3	27.270	3	27.270	11
Fotograaf			1	25.000					3	75.000			4
Asst.-redakteur			1	11.110	1	11.110	2	22.220	2	22.220	3	33.330	9
Dept.-hoof/) Afd.-hoof/Kunsred/) Finansiële Red)	1	11.110					1	11.110	3	33.330	4	44.440	9
Redakteur	1	25.000			2	50.000			1	25.000			4
Hoofredaksielid					1	33.330			2	66.660			3
Subredakteur	1	7.690			3	23.070	1	7.690	2	15.380	6	46.150	13
Artikelskrywer									1	100.000			1
Finansiële Verslaggewer									1	50.000	1	50.000	2
Sportverslaggewer			1	25.000					2	50.000	1	25.000	4

d) Beheer strenger as individu.

Dit is nogal 'n groot persentasie wat die stelling aanvaar (30%): Koerante moet baie versigtig wees, want hulle praat gereeld met 'n openbare gehoor en koerante se invloed is dus baie groter as die gewone man s'n. Daarom is strenger beheer oor koerante as oor gewone mense geregverdig.

Daar is verwag dat Stelling 12.c. en Stelling 12.d. in groter mate teenoorgesteldes sou wees as wat werklik die geval is. Dit verteenwoordig basies twee uitgangspunte: koerante moet net so streng soos individue beheer word, en koerante moet strenger as gewone individue beheer word. Tog is net 58.18% in die geval van stelling 39 bereid om nee, of beslis nee te stem -- teenoor die groot ja-persentasie van 72.73% op stelling 38.

Onder diegene wat meen strenger beheer oor koerante as gewone mense kan nie ondersteun word nie, vorm die "besliste nee"-stem 'n meerderheid van 56.25%. Gevoelens hieroor, hoewel nie uitgedruk as 'n sterk meerderheid nee-stem nie, loop dus tog redelik hoog. Uitgedruk as 'n persentasie van die getal respondente is die besliste nee-stem steeds hoog: 32.73%.

Die Engelse teenkanting teen die stelling is 64.27%, vergeleke met die Afrikaanse nee van 49.99%. Die Engelse steun vir die stelling is 24.99%, met die Afrikaanse steun redelik hoog op 36.36%. Die andertalige minderheidstem is 80% aan die nee-kant geskaar.

Redakteurs is gelykop verdeel oor die stelling: 50% vir en 50% teen, met hoofredaksielede 66.66% aan die ja-kant. Die

verslaggewersgroep stem soos volg: 53.12% sê nee, maar 37.5% sê ja.

Koerante wat om strenger beheer vra, is Die Transvaler: 57.13% meen dat dit geregverdig is. Beeld het wel 'n meerderheid wat teen strenger beheer stem: 50%, maar teken ook 'n groot ja-stem aan: 43.75%.

Daarteenoor stem The Star 62.5% teen strenger beheer, die Rand Daily Mail 81.81%, Sunday Express 85.77%. In die lig van die feit dat swart koerante feller in die brandpunt staan wat die kwessie van beheer betref, is dit nogal opmerklik dat die Sowetan 57.7% teen groter beheer stem en 'n groot persentasie van 42.85% aanteken wat die stelling aanneemlik vind.

KOERANTE MOET BAIE VERSIGTIG WEES, WANT HULLE PRAAT GEREELD MET 'n OPENBARE GEHOOR EN KOERANTE SE INVLOED IS DUS BAIE GROTER AS DIE GEWONE MAN S'N. DAAROM IS STRENGER BEHEER OOR KOERANTE AS OOR GEWONE MENSE GEREGVERDIG.

	Nie geantwoord %		Beslis nie %		Nee %		Onseker %		Ja %		Beslis Ja %		Totaal
Taalgroep													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer	1	20.000			2	40.000			2	40.000			5
Afrikaans	1	2.270	14	31.810	8	18.180	5	11.360	12	27.270	4	9.090	44
Engels	3	5.350	19	33.920	17	30.350	3	5.350	11	19.640	3	5.350	56
Ander			3	60.000	1	20.000					1	20.000	5
Taalgroep													
% van totale ondersoekveld.													
Ongeïdentifiseer	1	0.909			2	1.818			2	1.818			
Afrikaans	1	0.909	14	12.727	8	7.272	5	4.545	12	10.909	4	3.636	
Engels	3	2.727	19	17.272	17	15.454	3	2.727	11	10.000	3	2.727	
Ander			3	2.727	1	0.909					1	0.909	

	Nie geantwoord	%	Beslis nie	%	Nee	%	Onseker	%	Ja	%	Beslis Ja	%	Totaal
Betrekking Tans													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer	1	14.280	1	14.280	3	42.850			2	28.570			7
Verslaggewer	2	6.250	8	25.000	9	28.120	1	3.120	10	31.250	2	6.250	32
Politieke Verslaggewer) Hoofverslaggewer)			2	40.000			3	60.000					5
Hoofsubred/Asst.-) Hoofsub/Asst.-Hoof)			3	50.000	2	33.330			1	16.660			6
Senior Verslaggewer			4	36.360	3	27.270	2	18.180	2	18.180			11
Fotograaf			2	50.000	2	50.000			-				4
Asst.-redakteur			3	33.330	2	22.220	1	11.110	1	11.110	2	22.220	9
Dept.-hoof/) Afd.-hoof/Kunsred/) Finansiële Red)	1	11.110	2	22.220	1	11.110			3	33.330	2	22.220	9
Redakteur			2	50.000					2	50.000			4
Hoofredaksielid			1	33.330					2	66.660			3
Subredakteur	1	7.690	5	38.460	3	23.070	1	7.690	2	15.380	1	7.690	13
Artikelskrywer					1	100.000							1
Finansiële Verslaggewer			1	50.000	1	50.000							2
Sportverslaggewer			2	50.000	1	25.000					1	25.000	4
Koerant													
% van vraag beantwoord.													
Ongeïdentifiseer			3	30.000	5	50.000			1	10.000	1	10.000	10
Rapport	1	5.550	5	27.770	3	16.660	3	16.660	4	22.220	2	11.110	18
Beeld			6	37.500	2	12.500	1	6.250	6	37.500	1	6.250	16
Die Transvaler	1	14.280			1	14.280	1	14.280	3	42.850	1	14.280	7
The Star	1	4.160	9	37.500	6	25.000	3	12.500	5	20.830			24
Rand Daily Mail			5	45.450	4	36.360			2	18.180			11
Sunday Times	1	25.000			2	50.000					1	25.000	4
Sunday Express			5	71.420	1	14.280					1	14.280	7
Sowetan			3	42.850	1	14.280			2	28.570	1	14.280	7
Soweto News					1	100.000							1
Citizen									1	100.000			1
The Star (Control Group)	1	25.000			2	50.000			1	25.000			4

F. DEMOGRAFIESE ONTLEDING.

1. Woongebied

Joernaliste in die responsgroep woon verspreid in 52 voorstede rondom Johannesburg, met die grootste konsentrasie naby die middestad (Mayfair / Middestad / Yeoville / Hillbrow / Braamfontein - 32.73%).

Hierdie groep is ook oorwegend Engels -- in die gebiede Middestad / Yeoville / Bellevue / Hillbrow / Berea / Joubert Park / Bezuidenhoutvallei woon 26.36% van die respondente, en daarvan is 65.52% Engelssprekend.

Die volgende grootste konsentrasie is in Randburg en omgewing (10% van die respondentegroep, met Afrikaanssprekendes oorwegend: 72.73% van dié groepie).

Daar is geen bepaalde sfeer waarbinne joernaliste hoofsaaklik beweeg nie -- meeste voorstede rondom Johannesburg word verteenwoordig.

Volgens dorpe of stede word hierdie verspreiding bevestig: van Pretoria (3.64%) in die noorde en Heidelberg (.909%) in die suidooste. Joernaliste woon in 'n wye radius óm Johannesburg.

In Johannesburg self vorm Engelssprekendes egter die meerderheid: 55.88%.

TOTAAL	WOONGEBIED	GETAL	TAAL
6	Nie geïdentifiseer	1	Geen Taal
		2	Afrikaans
		3	Engels
		0	Ander
1	Saulsville	0	Geen Taal
		1	Afrikaans
		0	Engels
		0	Ander
3	Melville	1	Geen Taal
		0	Afrikaans
		2	Engels
		0	Ander
2	Atteridgeville	0	Geen Taal
		0	Afrikaans
		1	Engels
		1	Ander
8	Westdene/Crosby/Albertville/Brixton	0	Geen Taal
		6	Afrikaans
		2	Engels
		0	Ander
2	Auckland Park	0	Geen Taal
		1	Afrikaans
		1	Engels
		0	Ander
3	Pimville	0	Geen Taal
		0	Afrikaans
		2	Engels
		1	Ander
1	Blairgowrie	0	Geen Taal
		0	Afrikaans
		1	Engels
		0	Ander
2	Forest Hill	0	Geen Taal
		0	Afrikaans
		1	Engels
		1	Ander
2	Craighall Park	0	Geen Taal
		1	Afrikaans
		1	Engels
		0	Ander
3	Judith's Paarl	0	Geen Taal
		0	Afrikaans
		2	Engels
		1	Ander
29	Middestad/Yeoville/Bellevue/Hillbrow/Berea/Joubert Park/ Bezuidenhoutvallei	2	Geen Taal
		7	Afrikaans
		19	Engels
		1	Ander

TOTAAL	WOONGEBIED	GETAL	TAAL
5	Bryanston/Sandown/Parkmore/Morningside	0	Geen Taal
		3	Afrikaans
		2	Engels
		0	Ander
1	Braamfontein	0	Geen Taal
		0	Afrikaans
		1	Engels
		0	Ander
3	Highlands North	0	Geen Taal
		0	Afrikaans
		3	Engels
		0	Ander
1	Rosebank	0	Geen Taal
		1	Afrikaans
		0	Engels
		0	Ander
2	Birchacres	0	Geen Taal
		0	Afrikaans
		2	Engels
		0	Ander
11	Ferndale/Cresta/Randparkrif/Presidentrif/Windsor Park	0	Geen Taal
		8	Afrikaans
		3	Engels
		0	Ander
2	Parkview	0	Geen Taal
		0	Afrikaans
		2	Engels
		0	Ander
2	Weltevreden Park	0	Geen Taal
		1	Afrikaans
		1	Engels
		0	Ander
1	Heidelberg	0	Geen Taal
		1	Afrikaans
		0	Engels
		0	Ander
1	Elsburg	0	Geen Taal
		1	Afrikaans
		0	Engels
		0	Ander
5	Quellerina/Helderkruin/Florida	0	Geen Taal
		3	Afrikaans
		2	Engels
		0	Ander
3	Northcliff	1	Geen Taal
		2	Afrikaans
		0	Engels
		0	Ander

TOTAAL	WOONGEBIED	GETAL	TAAL
2	Orange Grove	0	Geen Taal
		0	Afrikaans
		2	Engels
		0	Ander
1	Pardene/Germiston	0	Geen Taal
		0	Afrikaans
		1	Engels
		0	Ander
1	Brackenhurst	0	Geen Taal
		0	Afrikaans
		1	Engels
		0	Ander
2	Mayfair	0	Geen Taal
		1	Afrikaans
		1	Engels
		0	Ander
1	Arcadia	0	Geen Taal
		1	Afrikaans
		0	Engels
		0	Ander
1	Kensington	0	Geen Taal
		1	Afrikaans
		0	Engels
		0	Ander
1	Malvern	0	Geen Taal
		1	Afrikaans
		0	Engels
		0	Ander
1	Haddon	0	Geen Taal
		1	Afrikaans
		0	Engels
		0	Ander
1	Queenswood	0	Geen Taal
		1	Afrikaans
		0	Engels
		0	Ander

TOTAAL	DORP	GETAL	TAAL
5	Nie geïdentifiseer	1	Geen Taal
		1	Afrikaans
		3	Engels
		0	Ander
4	Pretoria	0	Geen Taal
		3	Afrikaans
		0	Engels
		1	Ander

TOTAAL	DORP	GETAL	TAAL
68	Johannesburg	4	Geen Taal
		23	Afrikaans
		38	Engels
		3	Ander
3	Soweto	0	Geen Taal
		0	Afrikaans
		2	Engels
		1	Ander
12	Randburg	0	Geen Taal
		8	Afrikaans
		4	Engels
		0	Ander
5	Sandton	0	Geen Taal
		3	Afrikaans
		2	Engels
		0	Ander
2	Kempton Park	0	Geen Taal
		0	Afrikaans
		2	Engels
		0	Ander
6	Roodepoort	0	Geen Taal
		3	Afrikaans
		3	Engels
		0	Ander
1	Heidelberg	0	Geen Taal
		1	Afrikaans
		0	Engels
		0	Ander
1	Germiston	0	Geen Taal
		1	Afrikaans
		0	Engels
		0	Ander
1	Boksburg	0	Geen Taal
		0	Afrikaans
		1	Engels
		0	Ander
1	Alberton	0	Geen Taal
		0	Afrikaans
		1	Engels
		0	Ander
1	Edenvale	0	Geen Taal
		1	Afrikaans
		0	Engels
		0	Ander

2. Ouderdom

Die verskillende ouderdomsgroepe word goed verteenwoordig in die responsgroep, met 'n effense oorwig aan die groep onder 34 jaar: 52.73% van die responsgroep behoort aan die twee jonger ouderdomskategorieë.

Engelssprekendes vorm die meerderheid binne hierdie jonger groepe: 55.17% deelnemers is jonger as 34 jaar. Nogtans is dit duidelik dat die ouderdomsverspreiding baie eweredig in die verskillende ouderdomskategorieë is. In die ouderdomsgroep 11-13 jaar is 50% Afrikaanssprekend en 44.44% Engelssprekend. In die groep met 14 jaar en meer ervaring is 54.66% Afrikaans en 45.45% Engels.

TOTAAL	OUDERDOM	GETAL	TAAL
5	Nie geïdentifiseer	1	Geen Taal
		1	Afrikaans
		3	Engels
		0	Ander
21	18-24	2	Geen Taal
		7	Afrikaans
		11	Engels
		1	Ander
37	25-34	2	Geen Taal
		12	Afrikaans
		21	Engels
		2	Ander
36	35-49	0	Geen Taal
		18	Afrikaans
		16	Engels
		2	Ander
11	50+	0	Geen Taal
		6	Afrikaans
		5	Engels
		0	Ander

3. Geslag

62.73% van die responsgroep is manlik, met 6.36% wat nie in hierdie kategorie hulself wou identifiseer nie. Hoewel die oorwig aan manlike deelnemers dus groot is, is daar nogtans 'n stewige verteenwoordiging deur vroulike geslag. Vroue-respondente is oorwegend Engels: 50%, Afrikaans: 38.24% en die mans baie eweredig tussen taalgroepe verdeel: Afrikaans 43.48%, Engels 50.72%.

TOTAAL	GESLAG	GETAL	TAAL
7	Nie geïdentifiseer	1	Geen Taal
		1	Afrikaans
		4	Engels
		1	Ander
69	Manlik	1	Geen Taal
		30	Afrikaans
		35	Engels
		3	Ander
34	Vroulik	3	Geen Taal
		13	Afrikaans
		17	Engels
		1	Ander

4. Jare Ondervinding

Die grootste groep joernaliste het 14 en langer jare ondervinding (28.18%), gevolg deur die jonger groep (1-4 jaar: 24.55%). 15.45% het 5-7 jaar ondervinding, en 12.73% het 8-10 jaar ondervinding. Swak verteenwoordig is die groep met 11-13 jaar ondervinding: 7.27%.

Tog is die groep net mooi om die helfte verdeel tussen senior joernaliste (vir die doeleindes van bespreking diegene met minstens 8-10 jaar ondervinding en meer) en juniors (-1, 1-4 en 5-7 jaar).

Seniors	48.18%
Juniors	47.27%
Ongeïdentifiseer	4.55%

Op senior vlak is die verdeling tussen Engelssprekendes en Afrikaanssprekendes feitlik om die helfte (49.06% Afrikaans, 45.28% Engels), maar Engelssprekendes is in die meerderheid in die junior groep (55.77%).

TOTAAL	JARE ONDERVINDING IN DIE JOERNALISTIEK	GETAL	TAAL
5	Nie geïdentifiseer	1	Geen Taal
		1	Afrikaans
		3	Engels
		0	Ander
8	-1	1	Geen Taal
		2	Afrikaans
		5	Engels
		0	Ander
27	1-4	2	Geen Taal
		8	Afrikaans
		16	Engels
		1	Ander
17	5-7	1	Geen Taal
		7	Afrikaans
		8	Engels
		1	Ander
14	8-10	0	Geen Taal
		5	Afrikaans
		8	Engels
		1	Ander
8	11-13	0	Geen Taal
		3	Afrikaans
		4	Engels
		1	Ander
31	14+	0	Geen Taal
		18	Afrikaans
		12	Engels
		1	Ander

5. Jare ondervinding in ander beroepe

33.64% het nooit enigiets anders as 'n joernalistieke beroep gevolg nie, met 'n beduidende groepie van 16.36% wat vir minder as 'n jaar lank iets anders gedoen het.

Weer eens is die verdeling volgens taal baie gelykop.

As 'n mens kyk na die ander beroepe wat gevolg is, is dit taamlik uiteenlopend (van 'n bestuurder van 'n kunsgalery tot 'n matroos), maar met die uitsondering van die beroep skakelbeampte (12.73%) tree geen beduidende soort werk na vore as een waaruit die joernalistiek sy talent trek nie. Dit kan dus nie bevestig word of daar 'n bepaalde belangstellingsveld is waaruit joernaliste te voorskyn kom nie.

TOTAAL	JARE ONDERVINDING IN ANDER BEROEPE	GETAL	TAAL
35	Nie geïdentifiseer	2	Geen Taal
		10	Afrikaans
		21	Engels
		2	Ander
18	-1	1	Geen Taal
		10	Afrikaans
		6	Engels
		1	Ander
37	1-4	1	Geen Taal
		17	Afrikaans
		18	Engels
		1	Ander
8	5-7	1	Geen Taal
		4	Afrikaans
		3	Engels
		0	Ander
7	8-10	0	Geen Taal
		2	Afrikaans
		4	Engels
		1	Ander
2	11-13	0	Geen Taal
		1	Afrikaans
		1	Engels
		0	Ander
3	14+	0	Geen Taal
		0	Afrikaans
		3	Engels
		0	Ander

TOTAAL	ANDER BEROEPE	GETAL	TAAL
6	Nie geïdentifiseer	1	Geen Taal
		1	Afrikaans
		4	Engels
		0	Ander
2	Bibliotekaris	0	Geen Taal
		1	Afrikaans
		1	Engels
		0	Ander
42	Geen	1	Geen Taal
		15	Afrikaans
		23	Engels
		3	Ander
14	Skakelbeampte	0	Geen Taal
		8	Afrikaans
		6	Engels
		0	Ander
2	Gemeenskapswerker	0	Geen Taal
		0	Afrikaans
		1	Engels
		1	Ander
5	Klerk	1	Geen Taal
		1	Afrikaans
		3	Engels
		0	Ander
3	Akademikus	0	Geen Taal
		1	Afrikaans
		2	Engels
		0	Ander
2	Aandelebeursklerk	0	Geen Taal
		1	Afrikaans
		1	Engels
		0	Ander
2	Wetenskaplike	0	Geen Taal
		0	Afrikaans
		1	Engels
		1	Ander
2	Ekonoom	0	Geen Taal
		0	Afrikaans
		2	Engels
		0	Ander
1	Seeman	0	Geen Taal
		0	Afrikaans
		1	Engels
		0	Ander
1	Handelspublikasie	0	Geen Taal
		1	Afrikaans
		0	Engels
		0	Ander

TOTAAL	ANDER BEROEPE	GETAL	TAAL
1	Bestuurder kunsgalery	0	Geen Taal
		0	Afrikaans
		1	Engels
		0	Ander
7	Onderwys	1	Geen Taal
		4	Afrikaans
		2	Engels
		0	Ander
4	Rekenmeester	0	Geen Taal
		1	Afrikaans
		3	Engels
		0	Ander
4	Reklame	0	Geen Taal
		2	Afrikaans
		2	Engels
		0	Ander
1	Balletonderwys	0	Geen Taal
		1	Afrikaans
		0	Engels
		0	Ander
1	Argitek	1	Geen Taal
		0	Afrikaans
		0	Engels
		0	Ander
2	Vertaler	0	Geen Taal
		2	Afrikaans
		0	Engels
		0	Ander
5	Staatsamptenaar	0	Geen Taal
		3	Afrikaans
		2	Engels
		0	Ander
1	Prokureur	0	Geen Taal
		1	Afrikaans
		0	Engels
		0	Ander
1	Tegnikus	0	Geen Taal
		1	Afrikaans
		0	Engels
		0	Ander
1	SAUK	0	Geen Taal
		0	Afrikaans
		1	Engels
		0	Ander

6. Nasionaliteit

80% van die responsgroep gee hul nasionaliteit as Suid-Afrikaans aan, met 14.55% wat buitelandse paspoorte dra. 5.45% het verkies om nie op hierdie vraag te reageer nie.

TOTAAL	NASIONALITEIT	GETAL	TAAL
6	Nie geïdentifiseer	1	Geen Taal
		1	Afrikaans
		4	Engels
		0	Ander
88	Suid-Afrikaans	4	Geen Taal
		39	Afrikaans
		40	Engels
		5	Ander
16	Ander	0	Geen Taal
		4	Afrikaans
		12	Engels
		0	Ander

7. Ras

90% van die responsgroep is Blank, met 4.55% Swart, .909% Kleurlinge (m.a.w. 1 respondent) en 4.55% wat nie geïdentifiseer word nie.

TOTAAL	RAS	GETAL	TAAL
5	Nie geïdentifiseer	5	Geen Taal
		0	Afrikaans
		0	Engels
		0	Ander
99	Blank	0	Geen Taal
		44	Afrikaans
		54	Engels
		1	Ander
1	Kleurling	0	Geen Taal
		0	Afrikaans
		1	Engels
		0	Ander
5	Swart	0	Geen Taal
		0	Afrikaans
		1	Engels
		4	Ander

8. Taalgroepe

40% van die responsgroep is Afrikaanssprekend, en 50.91% is Engelssprekend. 4.55% dui hul taalverband onder Ander aan, en 4.55% het nie geantwoord nie.

TOTAAL	TAALGROEP	GETAL	TAAL
5	Nie geïdentifiseer	5	Geen Taal
		0	Afrikaans
		0	Engels
		0	Ander
44	Afrikaans	0	Geen Taal
		44	Afrikaans
		0	Engels
		0	Ander
56	Engels	0	Geen Taal
		0	Afrikaans
		56	Engels
		0	Ander
5	Ander	0	Geen Taal
		0	Afrikaans
		0	Engels
		5	Ander

9. Huwelik

59.09% van die responsgroep is getroud, of was voorheen getroud. Ongetroudes vorm 36.36% van die groep, en 4.55% het geen huweliksverband aangedui nie.

TOTAAL	HUWELIK	GETAL	TAAL
5	Nie geïdentifiseer	5	Geen Taal
		0	Afrikaans
		0	Engels
		0	Ander
53	Getroud	0	Geen Taal
		26	Afrikaans
		24	Engels
		3	Ander
40	Ongetroud	0	Geen Taal
		13	Afrikaans
		25	Engels
		2	Ander
12	Voorheen getroud	0	Geen Taal
		5	Afrikaans
		7	Engels
		0	Ander

10. Betrekking tans

Die grootste groep dui hul huidige pos as verslaggewer aan (29.09%). Senior poste (redakteurs, assistent-redakteurs en afdelingshoofde) word 22.73% verteenwoordig, met 'n Afrikaanssprekende meerderheid van 56% op senior vlak.

TOTAAL	BETREKKING TANS	GETAL	TAAL
7	Nie geïdentifiseer	5	Geen Taal
		1	Afrikaans
		1	Engels
		0	Ander
32	Verslaggewer	0	Geen Taal
		10	Afrikaans
		21	Engels
		1	Ander
5	Politieke verslaggewer/Hoofverslaggewer	0	Geen Taal
		2	Afrikaans
		3	Engels
		0	Ander
6	Asst.-hoofsub/Hoofsub/Asst.-hoof	0	Geen Taal
		1	Afrikaans
		5	Engels
		0	Ander
11	Senior verslaggewer	0	Geen Taal
		6	Afrikaans
		4	Engels
		1	Ander
4	Fotograaf	0	Geen Taal
		1	Afrikaans
		3	Engels
		0	Ander
9	Asst.-redakteur	0	Geen Taal
		5	Afrikaans
		3	Engels
		1	Ander
9	Afd.-hoof/Redaksie-hoof/Kunsred./Fin. Red	0	Geen Taal
		4	Afrikaans
		4	Engels
		1	Ander
4	Redakteur	0	Geen Taal
		2	Afrikaans
		2	Engels
		0	Ander

TOTAAL	BETREKKING TANS	GETAL	TAAL
3	Hoofredaksielid	0	Geen Taal
		3	Afrikaans
		0	Engels
		0	Ander
13	Subredakteur	0	Geen Taal
		7	Afrikaans
		6	Engels
		0	Ander
1	Artikelskrywer	0	Geen Taal
		0	Afrikaans
		1	Engels
		0	Ander
2	Finansiële verslaggewer	0	Geen Taal
		1	Afrikaans
		1	Engels
		0	Ander
4	Sportverslaggewer	0	Geen Taal
		1	Afrikaans
		2	Engels
		1	Ander

11. <u>Inkomste</u>

Inkomstevlakke word mooi eweredig verteenwoordig. Die hoër inkomstegroep van R1 800 per maand en meer is 33.64%; die groep daarna 30%; 27.27%. Een respondent in die groep verdien minder as R400 per maand aan huishoudelike inkomste.

Dit is duidelik dat die Afrikaanssprekende joernaliste in die groep beter besoldig word, maar dit kan miskien gedeeltelik verklaar word uit die feit dat hulle 'n effense meerderheid op senior vlak uitmaak. Nogtans is die inkomsteverskil taamlik groot: 13.51% meer Afrikaanse respondente as hul Engelssprekende kollegas verdien R1 800 per maand en hoër.

In die inkomstegroep R400 - R1 099, is Engelssprekendes weer 26.67% meer as hul Afrikaanse kollegas.

Uit hierdie vergelyking is dit duidelik dat Afrikaanssprekende joernaliste oor die algemeen hoër salarisse as hul eweknieë in die ander taalgroep verdien.

TOTAAL	INKOMSTE (Huisgesin se maandelikse inkomste)	GETAL	TAAL
9	Nie geïdentifiseer	5	Geen Taal
		0	Afrikaans
		3	Engels
		1	Ander
37	R1 800+	0	Geen Taal
		21	Afrikaans
		16	Engels
		0	Ander
33	R1 100 - R1 799	0	Geen Taal
		14	Afrikaans
		19	Engels
		0	Ander
30	R400 - R1 099	0	Geen Taal
		9	Afrikaans
		17	Engels
		4	Ander
1	-R400	0	Geen Taal
		0	Afrikaans
		1	Engels
		0	Ander

12. Opvoedkundige vlak

'n Verdere verklaring vir die feit dat Afrikaanssprekendes beter besoldig word, kan gesoek word by die feit dat Afrikaanssprekendes hoër akademiese kwalifikasies as hul Engelse kollegas by koerante het.

61.7% van die groep wat hul universiteitsopleiding voltooi het, is Afrikaans. Die hele responsgroep het 42.73% voltooide universiteitsopleiding.

Heelwat Engelssprekendes het nie hul universiteitsopleiding voltooi nie: 66.67% van daardie groep. 'n Goeie klompie (64.71% van die kategorie) het weer ander hoër opleidingskwalifikasies, teenoor 29.41% Afrikaanssprekendes wat hierdie kategorie ingevul het.

TOTAAL	OPVOEDKUNDIGE VLAK	GETAL	TAAL
6	Nie geïdentifiseer	5	Geen Taal
		0	Afrikaans
		0	Engels
		1	Ander
13	Hoërskool voltooi	0	Geen Taal
		1	Afrikaans
		12	Engels
		0	Ander
27	Gedeeltelike Hoërskool	0	Geen Taal
		9	Afrikaans
		18	Engels
		0	Ander
47	Universiteitsopleiding voltooi (alle grade)	0	Geen Taal
		29	Afrikaans
		15	Engels
		3	Ander
17	Ander hoër opleidingskwalifikasies	0	Geen Taal
		5	Afrikaans
		11	Engels
		1	Ander

13. Opsommend

Die responsgroep is nie bewustelik ewekansig gestruktureer nie (die vraelyste is aan alle Johannesburgse joernaliste wat bereik kon word - 369 - uitgedeel en die voltooides vir die responsgroep gebruik) maar volgens die voorafgaande ontleding is dit duidelik dat die groep besonder verteenwoordigend is wat meeste demografiese aspekte betref. Dit kan bydra om hierdie redelik klein basis waarvolgens gevolgtrekkings gemaak en voorspellings gedoen word, meer betroubaar te maak. Alle pogings is aangewend om kodifiseringsfoute en/of rekenaarfoute tot 'n absolute minimum te beperk (selfs minder as die aanvaarde 3-5% standaardfout-persentasie) sodat dié klein responsgroep so verteenwoordigend as moontlik gemaak kon word.

G. <u>OPSOMMING</u>.

'n Kern-hipotese van hierdie houdingsopname oor die verantwoordelikheidsbeskouing van Johannesburgse joernaliste is dat daar nie bewus en/of genoeg gedink word oor die verantwoordelikhede wat met 'n joernalis se taak gepaard gaan nie.

Dit is verblydend dat daar tog 'n kerngroep by elke taalgroep te bespeur is wat wél standhoudend en soms weldeurdag op stellinge en vrae kon reageer. Tog is die hipotese in 'n sekere mate bevestig -- o.m. deur die swak konvergensie tussen joernaliste se eie definisie van verantwoordelike optrede en stellinge wat daarop gemik is om houdings t.o.v. hierdie verskillende definisies te toets. Te veel joernaliste in die responsgroep gee antwoorde en reaksies wat gangbaar is, eerder as wat uit innerlike oortuiging spruit.

Konsonansie onder joernaliste heers tot 'n groot mate. Inderwaarheid spreek 'n groot deel van die reaksies in hierdie ondersoek van dit wat Noelle-Neumann noem "onwerklike konsonansie" (69). Die resultate bevestig dat Suid-Afrikaanse joernaliste, net soos hul kollegas oorsee, meewerk om 'n pseudo-omgewing (70) te skep wat meer met die verwagtinge van joernaliste en lesers ooreenstem as die werklikheid self -- so ontstaan die "stereotipe".

Noelle-Neumann noem etlike faktore wat tot konsonansie onder joernaliste lei. Vir hierdie ondersoek noem sy twee bepaalde gebiede van belang:

1. Die neiging onder joernaliste om goedkeuring deur kollegas en hoofde belangriker as objektiewe maatstawe te ag.

2. Groter eenstemmigheid onder joernaliste weens demografiese faktore soos ouderdom. Sy haal 'n studie aan wat aantoon dat Britse koerante jonger mense trek as ander beroepe van gelyke status, met 30% van die lede van die National Association of Journalists tussen die ouderdomme 16 en 23 jaar oud. 'n Duitse studie toon dat slegs 15% ouer as 50 jaar is teenoor 25% vir die bevolking as geheel (71).

Hierdie ondersoek in Suid-Afrika is te klein om ramings van toepassing op die Suid-Afrikaanse joernalistiek te maak, maar hierdie responsgroep het beslis 'n ouer profiel as die voorbeelde wat Noelle-Neumann noem. Slegs 19.09% van die responsgroep is in die ouderdomsgroep onder 24 jaar ondanks 'n getalsoorwig by mense onder 34 jaar, maar aan die ander kant is diegene ouer as 50 jaar ook minder as in die Duitse ondersoek (10% van dié responsgroep is 50+).

Soos uit die demografiese ontleding blyk, is die ouderdomsverspreiding dus baie eweredig.

Hoewel konsonansie onder joernaliste bevestig is, kan geen stawing gevind word dat hulle <u>bewus</u> is van die invloed hiervan nie. Noelle-Neumann se uitgangspunt in "Return to the Concept of Powerful Mass Media"; nl. dat eenvormige nuuswaardes onder joernaliste die omgewing skep waarbinne nuus aangebied word en dat konsonansie onder joernaliste 'n magtige invloed op openbare mening meebring (72), is beslis nie aan joernaliste in die responsgroep bekend nie; nie eers wat 'n blote bewussyn van hul invloed op hul lesers betref nie. Op 'n stelling waarin gesê word "My lesers het respek vir die wyse waarop nuus by my koerant

gehanteer word", het ŉ hoë 25.45% "onseker" geantwoord, en 10.91% het gesê hulle stem nie met die stelling saam nie.

In ŉ artikel in Journal of Communication, sê prof. Noelle-Neumann: "Die openbare media is deel van die stelsel waarvolgens die individu inligting omtrent sy omgewing bekom. Vir alle vraagstukke buite sy onmiddellike persoonlike sfeer is hy feitlik geheel en al van die openbare media vir die feite en sy waardebepaling van die denkklimaat afhanklik" (73).

Noelle-Neumann sê verder dat onderskeid gemaak moet word tussen akkuraatheid in beriggewing, of pligsgetroue, presiese werk -- en nuuswaardes, of suksesvolle joernalistiek. Volgens haar bestaan daar konflik tussen hierdie twee opvattinge by joernaliste, met akkuraatheid tog minder belangrik (74).

In die responsgroep het slegs 23.6% akkuraatheid as ŉ voorvereiste vir verantwoordelike joernalistiek genoem in antwoord op ŉ oop vraag in dié verband.

Indien haar stelling korrek is, is dit egter duidelik dat joernaliste hier te lande besonder onseker is oor die invloed van hul werk op hul lesers. Daaruit volg die afleiding dat daar beslis geen bewuste propagandistiese benadering in die responsgroep heers t.o.v. die beïnvloeding van lesers nie. Dit wil egter ook sê dat Johannesburgse joernaliste nie besonder sterk in voeling met hul leserskring blyk nie. Vir die interaksie wat volgens Schramm nodig is om verantwoordelike joernalistiek te beoefen (koerant, regering èn leserspubliek) spreek dit bedroewend.

Verwysings na 'n sogenaamde denkklimaat, "climate of opinion" duik telkens in Noelle-Neumann se artikels op (75) (76). Volgens haar is die term vir die eerste keer deur Glanville in die middel van die sewentiende eeu in Brittanje gebruik.

Hieraan is die stellings oor 'n denkklimaat onder joernaliste en by koerante in besonder ook ontleen en by die vraelys ingesluit. Neumann se hipotese dat die mens as sosiale wese nie graag van sy omgewing geïsoleerd staan nie, word duidelik ook vir joernaliste gestaaf. Hoewel hulle tot groot hoogte (91.82%) saamstem dat só 'n denkklimaat aanwesig is by hul werkomgewing, daal die persentasie wat erken dat dit hulle beïnvloed, drasties tot 65.45%. 'n Sterk groep van 37.72% meen trouens dat die goeie joernalis hom teen hierdie "gees" of denkklimaat moet verset en sy eie kop volg.

Ball-Rokeach en DeFleur (77) bevestig Noelle-Neumann se bevindinge oor die publiek se afhanklikheid van massamedia vir feite en inligting oor die heersende denkklimaat. Hulle noem egter 'n verdere belangwekkende aspek: die feit dat hierdie afhanklikheid van die kant van die publiek toeneem namate gemeenskapskonflik styg, of in tye van dramatiese gemeenskaplike veranderinge.

In dié verband is stellings opgestel om joernaliste se houdings te meet:

1. Koerante is die publiek se belangrikste bron van inligting.
2. Koerante bly die publiek se vernaamste bron van oorwoë en indringende inligting in tye van krisis en spanning.
3. Koerante se vernaamste taak is om vermaaklik te wees.
4. Abnormale en skokkende gebeure behoort met groot

omsigtigheid deur die media aan die publiek oorgedra te word, en altyd deur die belangwekkende owerheid aan te haal.

Ja-persentasie op stelling 1: 76.36%
stelling 2: 89.09%
stelling 3: 5.45%
stelling 4: 58.18%

Groter ooreenstemming sou verkry kon word tussen stelling 2 en 4, maar baie joernaliste het teen die stelling gestem omdat hulle nie te vinde was vir die stertgedagte dat "die belangwekkende owerheid" altyd aangehaal moes word nie.

Die toestand in Suid-Afrika m.b.t. persvryheid kan as oorsaak vir dié oorsensitiwiteit gesien word. In Beeld word dit in 'n toespraak deur adv. D.P. De Villiers, besturende direkteur van die Nasionale Pers, só saamgevat:

"Oor persvryheid skryf adv. De Villiers hoewel beriggewing oor die Weermag, Polisie en Gevangenisdiens vryer geword het, is dit nog nie geheel vry nie en is die toestand nog nie bevredigend nie. Die owerheid het steeds die reg om te besluit wat gepubliseer mag word en wat nie; daar is geen onafhanklike arbiter om na te gaan of bepaalde besluite werklik daarop gemik is om nasionale en openbare veiligheid te beskerm nie en koerante kan steeds krimineel vervolg word as hulle 'n burokratiese reëling nie navolg nie. Só kan 'n gesonde klimaat vir die waghondfunksie van die pers nie bestaan nie." (78).

Oor hierdie waghondfunksie voel joernaliste in die responsgroep

baie sterk: 81.82% stem saam dat die pers wél so ŉ funksie het teenoor die Staat, Polisie, ens.

Hoewel joernaliste nie veel ooghare het vir die gedagte dat die pers se vernaamste rol is om vermaaklik te wees nie (86.36% stem nie saam met só ŉ stelling nie) wil dit voorkom asof hul lesers hierdie bepaalde funksie van die koerant nogal belangrik ag. In Katz, Haas en Gurevitch se artikel: "On the Use of the Mass Media for Important Things", word die bevinding gemaak dat die media se rol as agent vir vermaaklikheid en afleiding ewe belangrik is as sy inligtende en beïnvloedende taak (79). In 19 uit 35 kategorieë word koerante as die belangrikste medium aangeslaan in dié studie, word bevind. Koerante is die nuttigste om inligting oor die gemeenskap en onderkraging van gemeenskapsvertroue uit te bou. Aan die ander kant bevredig dit persoonlike behoeftes soos om alleenheid te help oorkom, of standvastigheid en vertroue in die Staat te bevestig, word gesê.

Ook Katz en Foulkes bevestig hierdie bevindings oor die vermaaklikheidsfunksie van die pers in ŉ artikel: "On the Use of the Mass Media as "Escape"; Clarification of a Concept" (80). Hulle meen verder dat dit nie korrek is om hierdie vermaaklikheidsfunksie ("escapist") altyd as wanfunksioneel t.o.v. die individu te sien nie (81). Dit kan ŉ positiewe en opheffende funksie dien.

Nog ŉ hipotese vir hierdie ondersoek was, ten einde konsonansie onder joernaliste te bewys, dit logieserwys volg dat Afrikaanssprekende en Engelssprekende joernaliste tot groter hoogte met mekaar moet saamstem as wat hulle verskil.

ŉ Groot gedeelte van hierdie ondersoek is dan ook daaraan gewy om verskille, of sogenaamde verskille t.o.v. verantwoordelikheid by Afrikaanssprekende en Engelssprekende joernaliste te probeer vasstel.

Veral in die lig van ŉ artikel deur C. Anthony Giffard in Journalism Quarterly, getiteld "South African Attitudes Toward News Media", is die ondersoek gerig om houdingsverskille t.o.v. verantwoordelikheid na te vors. Daar is gepoog om dit op rassepolitieke/politieke grondslag te ontleed en ook bloot op taalgrondslag.

Waar Giffard praat van "mutual antagonism and recrimination" as "commonplace" tussen Afrikaanse en Engelse koerante (82), word in die huidige ondersoek in skerp teenstelling ŉ stewige 64.27% ja-stem aangeteken deur Engelse joernaliste op die stelling: Sommige Afrikaanse dagblaaie is verantwoordelik in hul hantering van nuus.

Daarby stem 74.99% van Afrikaanse joernaliste saam met die stelling: Sommige Engelstalige dagblaaie is verantwoordelik in hul hantering van nuus.

As ŉ groep deel joernaliste dus duidelik nie Giffard se oordeel oor die ware toedrag van sake nie. ŉ Meerderheid meen eenvoudig dat taalgroepe verskil (31.8%), of dat die uitgangspunte van ŉ koerant die oorsaak is dat hy ŉ ander siening oor verantwoordelikheid het (13.6%).

Joernaliste wat Giffard se oordeel deel, vorm slegs 11.8% van die

ondersoekgroep (Afrikaanse pers het 'n obsessie oor die belange van die Staat).

Vir sy bewering dat die Afrikaanse pers en die SAUK die Engelse koerante aankla as sou hulle wees "tools of the powerful mining and financial houses that comprise their major shareholders", kom daar 'n verrassende teenvoeter van Engelssprekende kant: 62.5% van die groep wat meen sakebelange bepaal die denkklimaat van 'n koerant is Engels. Engelssprekende joernaliste meen dus in 'n beduidend hoër persentasie as Afrikaanse joernaliste dat "powerful mining and financial houses" 'n beheer oor hulle uitoefen. Afrikaanse joernaliste maak 31.2% uit van die groep wat hierdie mening toegedaan is. 'n Beduidende persentasie dus, maar nogtans 'n minderheidsmening.

Volgens Giffard se ander bevindinge slaan Engelse lesers die "waghondfunksie" van hul koerante baie hoër aan as by Afrikaanse koerante:

Media providing "Most reliable and Unbiased News on Politics" in Percentages.

Most Reliable Medium	English only	English & Afrikaans
Radio	41%	63%
English newspapers	31%	14%
Afrikaans newspapers	5%	9%

Dit word bevestig en onderskraag deur die hoë premie wat Engelse joernaliste in die respondentegroep op hierdie funksie plaas. 'n Volle 85.7% stem ja op die stelling dat die pers die publiek se waghond oor ander instellinge soos die Staat, Polisie, ens. is.

Dit is ŉ ernstige aanklag teen die joernalistiek deur eie kollegas dat slegs 24.55% bereid is om hul stem te laat aanteken by ŉ stelling wat sê "my kollegas is almal verantwoordelike joernaliste".

ŉ Meerderheidsgroep van 52.73% meen dat hulle nie kan sê kollegas doen hul werk verantwoordelik nie; Engelssprekendes is krititieser (67.84%) as Afrikaanssprekendes (34.08%).

Gelees saam met die feit dat joernaliste nie tevrede is met die sorg wat deur senior joernaliste by hul koerante aan die dag gelê word nie (86.36% stem saam met ŉ stelling wat vir groter sorg vra), is die afleiding onafwendbaar dat ŉ meerderheid joernaliste nie heeltemal tevrede is met die verantwoordelikheidsorg van hul koerante nie.

Hul eie respons op stellinge rondom verantwoordelikheid in hierdie vraelys dui egter daarop dat hulle geen duidelikheid het oor hul eie verpligtinge t.o.v. verantwoordelike optrede nie, en ook dat hulle nog nie besef waar ŉ fundamentele eis van hierdie verpligting begin nie: by ieder en elk self.

> "You cannot hold on to a free press if it behaves irresponsibly. The idea that our mission is so high that no one should question our performance is illogical. The higher the mission, the more responsibly we should carry it out."
>
> -- Barry Bingham, voormalige

voorsitter van die Internasionale Persinstituut, aangehaal in die tydskrif Time, 12 Desember 1983.

Soos in deel B, 'n Verantwoordelikheidsmodel, aangetoon is, impliseer verantwoordelikheid altyd 'n gesaghebber (God of mens). Volgens die mens (ook die joernalis) se keusemoontlikheid kan hy egter kies om die gesaghebber te gehoorsaam of nie, en ook sy gehoorsaamheid of ongehoorsaamheid is deonties bepaald sodat daar sprake kan wees van regmatige verset. Sowat 37.72% van die respondente meen dat hulle wel in regmatige verset teen hul menslike gesaghebbers (redakteurs en senior redaksie) mag kom. Meeste joernaliste (91.82%) erken die bestaan van 'n denkklimaat by hul koerante, 'n meerderheid (65.45%) erken dat dit hulle beïnvloed, en 37.72% is van mening dat die goeie joernalis hom teen hierdie denkklimaat (volgens 'n meerderheidsmening (37.2%) is die denkklimaat afkomstig van die redakteur en senior personeel) moet verset en sy eie kop volg.

Alle joernaliste voel eweneens sterk daaroor dat die Regering van die dag nie met die pers moet inmeng nie (81.82%) en ook sterk, maar tot 'n mindere mate, dat 'n register vir joernaliste nie ondersteun kan word nie (65.46%).

Daar is ook aangetoon dat objektiwiteit as enigste maatstaf vir verantwoordelike joernalistiek die hele kwessie van verantwoordelikheid verskraal. Die besonder waardevolle onderskraging van objektiwiteit as een eienskap van verantwoordelikheid word nie ontken nie, want dit is 'n belangrike beantwoording aan die behorenseise deur die joernalis; en dit

spreek van noodsaaklike oopheid in benadering. Maar die subjektivisme wat byvoorbeeld steeds uit 'n sg. objektiewe verslag kan spreek, tas die geloofwaardigheid van die ganse pers aan.

Tog glo 'n ongenuanseerde meerderheid van 47.2% van alle respondente dat die belangrikste maatstaf vir verantwoordelike joernalistiek bloot "objektiwiteit" is. M.i. dui dit op verskraalde denke aan die kant van joernaliste m.b.t. wat verantwoordelike joernalistiek alles behels.

Gelukkig antwoord respondente egter sterk positief op stellings rondom die sorgende liefdestaak van die verantwoordelike joernalis. 88.62% wou nie saamstem met 'n stelling dat joernaliste hulle glad nie moet steur aan die moontlike nagevolge van hul berigte nie - 'n motivering wat saam met pligte, deugde, intensies en motiewe by verantwoordelikheid ter sprake kom. Steeds 'n stewige meerderheid stem saam met die stelling dat die media meer in ag behoort te neem dat die opvoedingspeil van hul lesers verskil en dat die aanbieding hiervolgens aangepas moet word (60.91%). Hulle voel sterk (81.82%) dat die pers wel 'n waghondfunksie oor ander instellinge het en meen vir 76.36% dat koerante die publiek se vernaamste bron van inligting is.

Hierdie positiewe instelling word egter getemper deur 'n groot persentasie joernaliste wat geheel en al onseker is of hul lesers respek vir hul koerant het (25.45%) en 10.91% wat sê hulle glo <u>nie</u> hul lesers het respek vir hul koerant nie. Die respondentegroep se stewige ja-antwoord dat koerante die publiek se vernaamste bron van inligting is, is moeilik te rym met so 'n hoë persentasie wat geen benul het hoe hul lesers oor hul koerante voel nie. Hierdie

aspek van die verantwoordelikheidstaak van die joernalis vir sy lesers spreek van 'n verwaarloosde verpligting tot sorgende liefde (Stoker se tipering).

'n Volle 67.27% stem saam met 'n stelling dat lesers se emosionele reaksie op nuus gemanipuleer word deur nuus terug te hou, in minder belangrike posisies te plaas en deur die soort opskrifte wat voorsien word. Die feit dat joernaliste dit as 'n meerderheidsgroep erken, kan m.i. ook gelees word as verdere beklemtoning van die feit dat hul verantwoordelikheid vir hul lesers nie behoorlik nagekom word nie. Outokinese (verslawing) van die leserspubliek ten koste van hul idioargiese (self-beheérsende) aard word dus bevestig.

Verantwoordelikheid teenoor ander rassegroepe tree egter wel op die voorgrond, soos inderdaad verwag was. In Suid-Afrikaanse konteks word die rassepolitieke inhoud van die begrip verantwoordelikheid tot groot hoogte deur die ondersoek bewys. Engelssprekende joernaliste hang interessant genoeg nie hierdie rassepolitieke siening dermate groter in kontras tot Afrikaanssprekende joernaliste aan nie. In sommige gevalle, soos m.b.t. die stelling dat Afrikaanse joernaliste onverantwoordelik optree betreffende rasseverhoudinge in die land, meen 24.99% van Afrikaanssprekende joernaliste dat hulle met die stelling kan saamstem teenoor 'n veel kleiner persentasie van 14.27% uit die Engelssprekendes onder die respondentegroep wat ook so voel.

Hoewel "onrealistiese konsonansie" onder joernaliste bevestig kon word en die joernalistekorps op hierdie grondslag ook van verantwoordelikheidsversuim aangekla staan -- weens die

outokinese wat dit onder hul leserspubliek veroorsaak - is daar tog ŉ sterk selfkritiese element wat volgens die resultate van die ondersoek by meeste joernaliste teenwoordig is. Vgl. hier die hoë persentasie wat vir groter sorg deur senior joernaliste m.b.t. verantwoordelikheid vra (86.36%) en die meerderheidsklag teen kollegas (52.73% wou nie die stelling dat alle kollegas verantwoordelik is, ondersteun nie).

Die primêre taak van die pers, naamlik om sy leserspubliek so goed as moontlik ingelig te hou (en implisiet daarby om opheffend, leersaam, stigtend ens. te wees), is uiteindelik ook ŉ primêre verantwoordelikheid van joernaliste. In die wyse waaróp hulle hul lesers ingelig hou (waarop die kenwerklikheid oorgedra word) behoort lesers nooit hul onderskeidingvermoë, hul toegang tot al die moontlikhede, of hul oordeel ontneem te word nie. Slegs deur wat N. P. van Wyk Louw so treffend die "oop gesprek" genoem het, word die toerekenbaarheid van die lesers erken en daarmee ŉ wesenlike faset van menswees.

Die bydrae van die pers behoort in verantwoordelikheid daartoe by te dra om die roepingsvervulling van elke mens (en al hul lesers) op alle terreine van die lewe nie net moontlik te maak nie, maar inderdaad positief aan te vul en te steun. Die pers lewer ŉ noodsaaklike diens aan die gemeenskap en hy moet daarom sorg dat sy gemeenskap verantwoordelik aan die (gebroke) werklikheid bekend gestel word. Omdat sy leserpubliek so afhanklik van die pers is, is dit integrerend deel van sy sorgende liefdestaak om betroubaar, geloofbaar en verantwoordelik te wees. Sy leserspubliek reken hierop.

ADDENDUM A.

Vraelyste in Afrikaans en Engels.

VRAELYS

1 - 6

a) Gesien teenoor televisie-joernalistiek, dink u die belangrikheid van die gedrukte media neem af, neem toe, of bly dit dieselfde?

....

....

....

7

b) Waarom sê u so? ....

....

....

8 - 9

Wat beteken die begrip "verantwoordelike joernalistiek" vir u?

....

....

....

10 -

. Hier is n lys beskrywende stellinge. Dui asseblief aan in hoeverre u saamstem. Sou u sê u stem beslis saam, stem saam, is onseker, stem nie saam nie of stem beslis nie saam nie.

	Stem beslis saam	Stem saam	Onseker	Stem nie saam nie	Stem beslis nie saam nie	
ommige Afrikaanse dagblaaie is verantwoordelik in hul hantering van die nuus	5	4	3	2	1	14
ommige Engelstalige agblaaie in Suid-Afrika is verantwoordelik n hul hantering van ie nuus.	5	4	3	2	1	15
ommige Afrikaanse Sonagkoerante is verantoordelik in hul hantering van die nuus	5	4	3	2	1	16
ommige Engelstalige ondagkoerante in Suidfrika is verantwoordelik in hul hantering van ie nuus	5	4	3	2	1	17
y kollegas is almal verntwoordelike joernaliste	5	4	3	2	1	18

................./2

	STEM BESLIS SAAM	STEM SAAM	ONSEKER	STEM NIE SAAM NIE	STEM BESLIS NIE SAAM NIE	
Senior personeel moet groter sorg dra dat hul koerante verantwoordelik optree.	5	4	3	2	1	19
Die Regering van die dag behoort glad nie in te meng met die pers nie.	5	4	3	2	1	20
Joernaliste moet hul glad nie steur aan die moontlike gevolge van hul berigte nie	5	4	3	2	1	21
My koerant se lesers het respek vir die wyse waarop nuus by ons gehanteer word	5	4	3	2	1	22
Openbare mening word gevorm deur wat in die koerante staan	5	4	3	2	1	23
Elke koerant het 'n "gees" of denkklimaat wat sy hantering van nuus beïnvloed.	5	4	3	2	1	24
Elke joernalis word deur hierdie denkklimaat by sy koerant beïnvloed.	5	4	3	2	1	25
Hierdie "gees" of denkklimaat is ook by my koerant.	5	4	3	2	1	26
Dit het my al beïnvloed in die wyse waarop ek my werk doen.	5	4	3	2	1	27
Dit is onlogies dat daar so 'n denkklimaat moet heers.	5	4	3	2	1	28
Die goeie joernalis sal hom teen hierdie "gees" verset en sy eie kop volg.	5	4	3	2	1	29
Joernaliste van verskillende taalgroepe het verskillende opvattinge oor verantwoordelike optrede deur die media.	5	4	3	2	1	30

Waarom sê u so? ....

....

31

Die Engelse pers is meer verantwoordelik as die Afrikaanse pers.	5	4	3	2	1	32

....................../3

het te kenne gegee dat die Engelse pers met groter verantwoorde-
ikheid as die Afrikaanse pers optree, of andersom. Waarom sê u so

....

....

33 -

(a) Wie bepaal werklik (m.a.w. dra die meeste by tot) die denkklimaat van koerante waarvan ons vroeër gepraat het?

....

....

.... 35

(b) Waarom sê u so? ....

....

.... 36 -

5. Wat dink u van die volgende stellinge? Dui asseblief u mening aan deur te antwoord ja beslis, ja, nee of nee beslis nie.

	Ja beslis	Ja	Onseker	Nee	Nee beslis nie	
Die media behoort meer in ag te neem dat die opvoedingspeil van hul lesers verskil. Die aanbieding van nuus moet hiervolgens aangepas word	5	4	3	2	1	38
Daar is ongelukkig geen lewensvatbaarheid in S.A. vir ɱ publikasie wat net op gehalte gerig is nie.	5	4	3	2	1	39
Daar is wel plek in S.A. vir ɱ publikasie wat net op positiewe nuus ingestel is.	5	4	3	2	1	40
Joernaliste behoort in ɱ register opgeneem te word om hul professionalisme te bevorder - baie soos dokters en prokureurs.	5	4	3	2	1	41

Waarom sê u so? ....

.... 42

6. Hier is 'n lys beskrywende stellinge. Dui asseblief aan in hoeverre u saamstem deur te antwoord Ja beslis, Ja, Nee of Nee beslis nie.

	JA BESLIS	JA	ONSEKER	NEE	NEE BESLIS NIE	
Die pers is die publiek se waghond oor ander instellinge soos die Staat, Polisie ens.	5	4	3	2	1	43
Koerante is die publiek se belangrikste bron van inligting.	5	4	3	2	1	44
Koerante bly die publiek se vernaamste bron van oorwoë en indringende inligting in tye van krisis en spanning	5	4	3	2	1	45
Koerante se vernaamste taak is om vermaaklik te wees.	5	4	3	2	1	46
Suid-Afrikaners is baie afhanklik van koerante om nuus oor rassebetrekkinge te bekom.	5	4	3	2	1	47
Abnormale en skokkende gebeure behoort met groot omsigtigheid deur die media aan die publiek oorgedra word, en altyd deur die belanghebbende owerheid aan te haal.	5	4	3	2	1	48
Die publiek se emosionele reaksie op nuus word deur koerante beheer omdat hulle die nuus manipuleer (bv. deur nuus terug te hou, in minder belangrike posisies in die koerant te plaas en deur die soort opskrifte wat voorsien word).	5	4	3	2	1	49
Glo u dat die begrip "verantwoordelike joernalistiek" vir Suid-Afrikaners iets anders inhou as in die res van die wêreld?	5	4	3	2	1	50

Waarom sê u so? ....

....

51

7. Hier is 'n lys beskrywende stellinge wat verband hou met verantwoordelike joernalistiek en menseverhoudinge. Dui asseblief aan in hoeverre u saamstem, of nie.

	JA BESLIS	JA	ONSEKER	NEE	NEE BESLIS NIE	
[I]n Suid-Afrika wentel die [b]egrip "verantwoordelike [j]oernalistiek" veral om [r]asseverhoudinge.	5	4	3	2	1	52
[S]uid-Afrikaanse joerna[l]istiek tree onverantwoor[d]elik op met betrekking tot [r]asseverhoudinge in die land.	5	4	3	2	1	53
[S]uid-Afrikaanse joernaliste [i]s so skrikkerig vir rasse[a]angeleenthede dat hul [v]erantwoordelikheid teenoor [d]ie gemeenskap vir wie hulle [s]kryf, aangetas word.	5	4	3	2	1	54
Vir Johannesburgse joernaliste is die hantering van rasse-betrekkinge nie so 'n sensitiewe saak nie.	5	4	3	2	1	55
Die verantwoordelike optrede van Johannesburgse joernaliste word deur sekere landswette aan bande gelê as dit by menseverhoudinge kom.	5	4	3	2	1	56

Hieronder is drie stellinge. Rangskik hulle in volgorde van belangrikheid na u mening. Dui ook asseblief aan of u saamstem of nie saamstem nie.

		ORDE	
1.	Dit is nie die taak van koerante om "verantwoordelik" te wees nie, maar om die belangrikste nuus en die feite korrek weer te gee.	☐ 1	
2.	Die verantwoordelikheid van koerante is niks meer en niks minder nie as die gewone ordentlikheid wat een mens bv. 'n ander skuld.	☐ 2	57
3.	Koerante moet baie versigtig wees, want hulle praat gereeld met 'n openbare gehoor en koerante se invloed is dus baie groter as die gewone man s'n. Daarom is strenger beheer oor koerante as oor gewone mense geregverdig.	☐ 3	

7(b) Dui asseblief aan in hoeverre u saamstem deur te antwoord Ja beslis, Ja, Onseker, Nee of Beslis nie.

	JA BESLIS	JA	ONSEKER	NEE	NEE BESLIS NIE	
Dit is nie die taak van koerante om "verantwoordelik" te wees nie, maar om die belangrikste nuus	5	4	3	2	1	58

.........................../6

	JA BESLIS	JA	ONSE-KER	NEE	NEE BE-SLIS NIE	
n die feite korrek weer e gee.						
ie verantwoordelikheid an koerante is niks meer n niks minder nie as die ewone ordentlikheid wat en mens bv. ʼn ander skuld	5	4	3	2	1	59
oerante moet baie versig-ig wees, want hulle praat ereeld met ʼn openbare ge-oor en koerante se invloed s dus baie groter as die ewone man s'n. Daarom is trenger beheer oor koeran-e as oor gewone mense ge-egverdig.	5	4	3	2	1	60

DEMOGRAFIESE INLIGTING

ASSEBLIEF NIE U NAAM VERSTREK NIE, MAAR DUI 'N ADRES SOOS VOLG :-

BUURT (Slegs voorstad) 61

OF STAD : 62

RDOM :	18 - 24	1	63
	25 - 34	2	
	35 - 49	3	
	50+	4	
AG :	MANLIK	1	64
	VROULIK	2	

ONDERVINDING IN DIE JOERNALISTIEK :-

er as 1 jaar	1	65
4 jaar	2	
7 jaar	3	
10 jaar	4	
- 13 jaar	5	
jaar	6	

E ONDERVINDING IN ANDER BEROEPE :

der as 1 jaar	1	66
4 jaar	2	
7 jaar	3	
10 jaar	4	
- 13 jaar	5	
jaar	6	

TER ANDER BEROEPE AS DIE JOERNALISTIEK HET U GEVOLG? ....

.... 67 - 68

NASIONALITEIT : Suid-Afrikaanse [1]

Ander (Spesifiseer) [2] 69

RAS : Asiaat [1]

Blank [2]

Kleurling [3] 70

Swart [4]

Ander [5]

HUISTAAL : Afrikaans [1]

Engels [2] 71

Ander [3]

HUWELIKSTAAT : Getroud [1]

Ongetroud [2] 72

Voorheen getroud [3]

WATTER POS BEKLEE U TANS BY DIE ONDERNEMING WAAR U NOU WERK?

.... 73

INKOMSTE : (Maandelikse inkomste van u huisgesin)

R1 800+ [1]

R1 100 - R1 799 [2] 74

R 400 - R1 099 [3]

Minder as R400 [4]

OPVOEDKUNDIGE VLAK :

Gedeeltelike Hoërskoolopleiding [1]

Hoërskoolopleiding voltooi [2]

Gedeeltelike Universiteitsopleiding [3] 75

Universiteitsopleiding voltooi (alle grade) [4]

Ander Hoër opleidingskwalifikasies [5]

QUESTIONNAIRE | | | | | | 1 - 6

Compared to television journalism, do you think printed journalism is becoming less important, more important, or is it's importance not changing at all?

....

....

....

.... 7

Why do you think this is so? ....

....

.... 8 - 9

What do the words "responsible journalism" imply to you?

....

.... 10 - 13

Listed below are a number of statements. Please indicate whether you agree or not. Do you fully agree, agree, are you not sure, don't you agree or don't you agree at all.

	FULLY AGREE	AGREE	NOT SURE	DON'T AGREE	DON'T AGREE AT ALL	
e Afrikaans-language ly papers treat news ponsibly	5	4	3	2	1	14
e English-language ly papers in South ica treat news re- nsibly	5	4	3	2	1	15
e Afrikaans-language nday papers treat s responsibly	5	4	3	2	1	16
e English-language Sunday pers in South Africa at news responsibly	5	4	3	2	1	17
my colleagues are sponsible journalists	5	4	3	2	1	18
nior staff ought to e more care to en- re responsibility in e newspaper.	5	4	3	2	1	19
e Government of the y shouldn't interfere th the press at all.	5	4	3	2	1	20

................../2

	FULLY AGREE	AGREE	NOT SURE	DON'T AGREE	DON'T AGREE AT ALL	
urnalists should'nt ncern themselves with e possible effects of eir reports	5	4	3	2	1	21
aders of my newspaper ve respect for the way ws is treated	5	4	3	2	1	22
blic opinion is shaped newspaper stories	5	4	3	2	1	23
ery newspaper has it's n "atmosphere" which fluences the way news treated.	5	4	3	2	1	24
ery journalist at a wspaper is influenced this "atmosphere"	5	4	3	2	1	25
newspaper has an tmosphere" like this	5	4	3	2	1	26
is has influenced me the way I do my work	5	4	3	2	1	27
's not logical for this tmosphere" to be present	5	4	3	2	1	28
y good journalist will sist this atmosphere d follow his own ad	5	4	3	2	1	29
urnalists of different nguage groups have fferent viewpoints out responsible tions by the media	5	4	3	2	1	30

y do you say this? ....

....

....

[ ] 31

rt of the English-language press in uth Africa is more sponsible than the frikaans-language press	5	4	3	2	1	32

've indicated that rt of the English-language press in uth Africa behave re responsibly than e Afrikaans-language ress, or vice versa.

....

do you say this? ....

....

.... 33 - 34

) Who actually determines a newspaper's climate of thought referred to in Q.3 24 - 29?

....

.... 35

) Why do you say this? ....

....

.... 36 - 37

What do you think of the following statements? Please respond by answering Definitely yes, Yes, Not sure, No or Definitely not.

	DEFINITELY YES	YES	NOT SURE	NO	DEFINITELY NOT	
media ought to take e notice of the fact t there's a difference educational level ween their readers. way news is presented uld be adapted cordingly.	5	4	3	2	1	38
fortunately, no quality lication can survive South-Africa.	5	4	3	2	1	39
the other hand, there room in South Africa a publication dicated only to sitive news	5	4	3	2	1	40
urnalists should be gistered to further their ofessionalism, much as e case with doctors and wyers	5	4	3	2	1	40

y do you say this? ....

....

.... 42

........................./4

Listed below are a number of statements. Please indicate whether you agree or not by marking Fully agree, Agree, Not sure, No, Definitely not.

	FULLY AGREE	AGREE	NOT SURE	DON'T AGREE	DON'T AGREE AT ALL	
press acts as watchdog institutions such as ernment, the police, .	5	4	3	2	1	43
spapers are the most ortant source of news the public	5	4	3	2	1	44
spapers remain the most ortant source for sidered, indepth ormation in times of sis and stress	5	4	3	2	1	45
main function of a spaper is to ertain.	5	4	3	2	1	46
th Africans are very endent on newspapers news on race relations	5	4	3	2	1	47
ormal and shocking events uld be carefully sented to the public ough the media - and ays by quoting the per authorities	5	4	3	2	1	48
emotional reaction of public to news is trolled by newspapers ause they manipulate the s (eg. by witholding s, positioning it less minently in the paper through the headline vided).	5	4	3	2	1	49
you believe the phrase sponsible journalism" a different connotation South Africans than in rest of the world?	5	4	3	2	1	50

do you say this? ....

....

....

[ ] 51

ι) Listed below are a number of statements concerning "responsible" journalism and human relations. Please indicate whether you agree or not.

............................/5

	DEFINITELY YES	YES	NOT SURE	NO	DEFINITELY NOT	
Şouth Africa the phrase sponsible journalism" ly revolves around relations	5	4	3	2	1	52
th African journalists irresponsibly where relations in this ty are concerned.	5	4	3	2	1	53
th African journalists so nervous about ial issues, that their ponsibilities towards community they write , are affected.	5	4	3	2	1	54
Johannesburg journalists ic relations is not such ery sensitive issue	5	4	3	2	1	55
tain laws of this country dicap Johannesburg journists in their responsible atment of human relations	5	4	3	2	1	56

ow are three statements. Please arrange them in order of ortance to you. Also indicate whether you agree or not.

	ORDER		
Newspapers aren't called upon to behave "responsibly", but to convey the most important news and get their facts straight.	[ ]	1	
The responsible behaviour of newspapers is no more nor less than the common decency human beings owe one another	[ ]	2	57
Newspapers should be very careful, because they regularly address a public audience and their influence is therefore much greater than that of the man in the street. This is why stricter control over newspapers than ordinary people is justified.	[ ]	3	

) Please indicate whether you Fully agree, Agree, Aren't sure, Don't agree, Don't agree at all.

	FULLY AGREE	AGREE	NOT SURE	DON'T AGREE	DEFINITELY DON'T AGREE	
spapers aren't called n to behave "responsibly" to convey the most ortant news and get their ts straight.	5	4	3	2	1	58

	FULLY AGREE	AGREE	NOT SURE	DON'T AGREE	DEFINITELY DON'T AGREE	
The responsible behaviour of newspapers is no more nor less than the common decency human beings owe one another	5	4	3	2	1	59
Newspapers should be very careful, because they regularly address a public audience and their influence is therefore much greater than that of the man in the street. This is why stricter control over newspapers than ordinary people is justified.	5	4	3	2	1	60

DEMOGRAPHIC INFORMATION

Please don't mention your name, but indicate your address only by :

Residential area (suburb only) 61

Township,
Town or City 62

AGE :

18 - 24	1
25 - 34	2
35 - 49	3
50+	4

SEX :

Male	1
Female	2

YEARS EXPERIENCE IN JOURNALISM :

Less than 1 year	1
1 - 4 years	2
5 - 7 years	3
8 - 10 years	4
11 - 13 years	5
14+ years	6

YEARS EXPERIENCE IN OTHER PROFESSIONS :

Less than 1 year	1
1 - 4 years	2
5 - 7 years	3
8 - 10 years	4
11 - 13 years	5
14+ years	6

What other professions to journalism have you followed?

.... 67 -

ATIONALITY : South African [1] / Other - Specify [2] .... [ ] 69

ACE :

Asiatic	1
White	2
Coloured	3
Black	4
Other	5

70

IOME LANGUAGE :

Afrikaans	1
English	2
Other	3

71

IATRIMONIAL STATUS :

Married	1
Single	2
Previously married	3

72

What is your position in your present job? ....

.... [ ] 73

INCOME : (Monthly household income)

R1 800+	1
R1 100 - R 1 799	2
R 400 - R 1 099	3
Less than R 400	4

74

EDUCATIONAL LEVEL :

Some High School	1
High School Complete	2
Some University	3
University complete (all degrees)	4
Other Post-Matric qualification	5

75

ADDENDUM B.

Brief van die Nasionale Personeelnavorsingsinstituut.

CSIR

Council for Scientific and Industrial Research
National Institute for Personnel Research
PO Box 32410, Braamfontein, 2017 South Africa • Telex 3-630 SA, Telegrams Navorspers, Tel. (011) 39-4451

Our ref. 7033/3.2 Your ref.

1983-04-25

Mr K. Scholtz
31, Kingsway
AUCKLAND PARK
2092

Dear Mr Scholtz,

EVALUATION OF QUESTIONNAIRE

I have received your letter, asking the NIPR to evaluate your questionnaire for journalists. An evaluation follows.

I note that approximately 75% of your questions are in the form of a 5-point, Likert-type, scale. Responses to such questions can be objectively scored and compared with one another. The ranking technique may also be easily and objectively scored. Questions 3, 21-24 on "atmosphere" may be interpreted differently by different subjects, but it is hard to see how this problem could have been overcome. Confusion may be caused by referring to "atmosphere" as "climate of thought" in another question.

Just under 20% of your questions are in the form of open-ended questions. An advantage of these questions is that they allow more input from the subject, without the subject's responses being limited by the preconceptions of the researcher, as is the case with Likert-type questions. A disadvantage is that such questions are more difficult to score objectively. The best form of analysis for these responses would be a form of content analysis, which I understand you intend undertaking. Your proposed use of independent raters for this analysis will improve the objectivity of the scoring -- analysis by the researcher alone is most undesirable in this context.

Your questionnaire appears to have achieved a good balance between qualitative and quantitative forms of data gathering, in that you use both reliable but limited scale-type questions and richer but less reliable open-ended questions. The results of the two types of data collection should be treated as complementary. If results to any questions appear contradictory, according to the method of data analysis applied, the scores from those questions should be treated with extreme caution in the final analysis. If similar results are obtained across different methods of data collection, those results may be regarded as being particularly robust. The possibility of comparing results across different methods of data collection is a particular strength of your questionnaire.

The validity of your findings will, of course, depend to a very large extent on the representivity and balance of your sample. Although the questionnaire itself appears well-balanced, its application to a limited or biased sample will limit the validity of your results.

Yours sincerely,

Gillian Godsell

(MRS) GILLIAN GODSELL

for CHIEF DIRECTOR

NATIONAL INSTITUTE FOR PERSONNEL RESEARCH

BRONVERWYSINGS

1. Noelle-Neumann. Return to the Concept of Powerful Mass Media. Public Opinion Quarterly, p. 67.
2. Kritzinger, e.a. Afrikaanse Verklarende Woordeboek, p. 1141.
3. Schoonees, e.a. HAT.
4. Onions (ed). Shorter Oxford English Dictionary, p. 1810.
5. Versfeld. Moraliteit en Moralisme, p. 76.
6. Snyman. Pers en Leser, p. 166.
7. Id. p. 170.
8. Id. Die Etiese Deontiek van Propaganda, p. 841.
9. Ibid.
10. Id. p. 839.
11. Id. p. 840.
12. Id. p. 320.
13. Id. p. 321.
14. Ibid.
15. Id. p. 325.
16. Stoker. Festschrift, p. 152.
17. Id. p. 160.
18. Merrill & Lowenstein. Media, Messages and Men, p. 219.
19. Ibid.
20. Snyman, op. cit., p. 166.
21. Merrill & Lowenstein, op. cit., p. 219.
22. Id. p. 218 e.v.
23. Snyman. Die Etiese Deontiek van Propaganda, p. 347.
24. Id. p. 353.
25. Id. p. 845 e.v.
26. Stoker. Oorsprong en Rigting, p. 161.
27. Id. p. 187 e.v.
28. Merrill & Lowenstein, op. cit., p. 225.
29. Snyman. Pers en Leser, p. 166.
30. Snyman. Lesings oor Verantwoordelikheid. Klasaantekeninge.
31. Snyman, op. cit., p. 193.
32. Stoker. Festschrift, p. 154.
33. Ibid. (Sien ook Snyman, Pers en Leser, p. 194.)
34. Id. p. 161.
35. Id. p. 162.
36. Stoker. Oorsprong en Rigting, p. 167.
37. Ibid.
38. Snyman, op. cit., p. 195.
39. Stoker. Festschrift. p. 166.
40. Versfeld. Moraliteit en Moralisme, p. 85.
41. Snyman. Die Etiese Deontiek van Propaganda, p. 391.
42. Snyman. Pers en Leser, p. 16.
43. Versfeld, op. cit., p. 87.
44. S A Persraad. Grondwet, Gedragskode en Prosedurereëls, p. 4.
45. Tuchman. Objectivity as a Strategic Ritual : An Examination of Newsmen's Notions of Objectivity. American Journal of Sociology, p. 660.
46. Johnstone, e.a.The Professional Values of American Newsmen. Public Opinion Quarterly, p. 522.

47. Id. p. 523.
48. Latakgomo. Caught in the Middle. Frontline, p. 27.
49. Vosloo. The Role of African and Foreign Media in Shaping Various Countries' Self-images and Images of Each Other. Toespraak.
50. McClurg. The One-eyed Watchdog. Frontline, p. 28.
51. Merrill & Lowenstein, op. cit. p. 225.
52. Ibid.
53. Tuchman, op. cit., p. 662.
54. Ibid.
55. Tessimond. Anthology of Satirical Poetry "I Have No Gun, But I Can Spit.", p. 34.
56. Schramm. Mass Communications, p. 648.
57. Id. p. 649.
58. Id. p. 660.
59. Le Grange. Persverantwoordelikheid Gesien van die Kant van die Owerheid. Toespraak.
60. Kunene. How Responsible is the South African Press: A Black Viewpoint. Toespraak.
61. De Beer. Professionalisering as Grondslag vir Persverantwoordelikheid. Toespraak.
62. Addendum B.
63. Op gesag van die personeelafdelings Perskor, Nasionale Pers, Argus-groep, SAAN, Sowetan.
64. Noelle-Neumann. Kumulation, Konsonanz und Offentlichkeitseffekt. Publizistik, p. 34.
65. Anon. McLean kritiseer wetsontwerp 'Beheer oor pers maak inbreuk'. Beeld. p. 21.
66. Kommentaar op vraelys deur Sunday Times-verslaggewer.
67. Snyman, op. cit. p. 359.
68. S A Persraad, op. cit., p. 4.
69. Noelle-Neumann. Return to the Concept of Powerful Mass Media. Public Opinion Quarterly, p. 67.
70. Id. p. 80.
71. Id. p. 82.
72. Id. p. 109.
73. Id. p. 83.
74. Noelle-Neumann. The Spiral of Silence. Journal of Communication, p. 50.
75. Noelle-Neumann. Public Opinion and the Classical Tradition: A Re-evaluation. Public Opinion Quarterly, p. 143.
76. Noelle-Neumann. Turbulences in the Climate of Opinion: Methodological Applications of the Spiral of Silence Theory. Public Opinion Quarterly, p. 143.
77. Ball-Rokeach & DeFleur. A Dependency Model of Mass-media Effects. Communications Research, p. 3.
78. De Villiers. Ruil gedagtes onderling uit: De Villiers skets Pers se Rol. Beeld, p. 9.
79. Katz e.a. On the Use of the Mass Media for Important Things. American Sociological Review, p. 164.

80. Katz e.a. On the Use of the Mass Media as "Escape": Clarification of a Concept. Public Opinion Quarterly, p. 377.
81. Id. p. 387.
82. Giffard. South African Attitudes Toward News Media. Journalism Quarterly, p. 653.

BRONNELYS

Adkins, A. W. H. Merit and Responsibility, a Study. Oxford, 1965.

Anon. McLean kritiseer wetsontwerp 'Beheer oor pers maak inbreuk'. Beeld, 20 Oktober 1982.

Anon. S A Persraad. Grondwet, Gedragskode en Prosedurereëls.

Bailey, F. G., red. Morality and Expediency. Oxford, 1977.

Ball-Rokeach, S. J. & DeFleur, M. L.. A Dependency Model of Mass-media Effects. Communications Research; Vol. 3, 1, 1976.

Becker, L. Freedom and Responsibility in the American Way of Life. New York. Vintage Books. 1960.

Cooper, J. Role of Personal Responsibility in the Arousal of Cognitive Dissonance. Duke University. Proefskrif, 1969.

De Beer, A. S. Professionalisering as Grondslag vir Persverantwoordelikheid. Teks van toespraak gelewer op die Kongres van die Suid-Afrikaanse Vereniging vir Dosente en Navorsers in Kommunikasiewetenskap op Potchefstroom op 3 Oktober 1980.

De Villiers, D. P. Koerantartikel. Ruil gedagtes onderling uit: De Villiers skets Pers se Rol. Beeld, 12 Desember 1983.

Dietrich, D. M. Reading and Revolution, the Role of Reading in Today's Society. International Reading Association. s.j.

Ellul, J. Ethics of Freedom. Eerdmans, 1976.

Giffard, C. A. South African Attitudes Toward News Media. Journalism Quarterly, Winter 1976; Vol. 53, 4.

Glover, J. Responsibility. Routledge, 1970.

Harris, J. Violence and Responsibility. Routledge and Kegan Paul. 1980.

Higgins, J. Determinism and Freewill. Anthon, 1976.

Johnstone, J. W. C., Slavski, E. J., Bowman, W. W. The Professional Values of American Newsmen. Public Opinion Quarterly; Jaargang 36, 1972.

Katz, Elihu & Foulkes, D. On the Use of the Mass Media as "Escape": Clarification of a Concept. Public Opinion Quarterly; Vol. 26, 1962.

Katz, Elihu. Gurevitch, M. Haas, A.. On the Use of the Mass Media for Important Things. American Sociological Review; Vol. 38, 1973.

Katzner, D. W. Choice and the Quality of Life. Sage Library of Social Research; Vol. 85, 1979.

Kenny, A. Will, Freedom and Power. Blackwell, 1975.

Kritzinger, Labuschagne, Pienaar. Afrikaanse Verklarende Woordeboek, Van Schaik.

Kunene, O. How Responsible is the South African Press: A Black Viewpoint. Teks van toespraak gelewer op die Kongres van die Suid-Afrikaanse Vereniging vir Dosente en Navorsers in Kommunikasiewetenskap op Potchefstroom op 3 Oktober 1980.

Latakgomo, J. Caught in the Middle. Frontline Issue : The Press in South Africa; Lente 1982.

Le Grange, L. Persverantwoordelikheid Gesien van die Kant van die Owerheid. Teks van toespraak gelewer op die Kongres van die Suid-Afrikaanse Vereniging vir Dosente en Navorsers in Kommunikasiewetenskap op Potchefstroom op 3 Oktober 1980.

Lieberman, B. Social Choice. Gordon and Breach, 1971.

McClurg, J. The One-eyed Watchdog. Frontline Issue : The Press in South Africa; Lente 1982.

Merrill, J. C. & Lowenstein, R. L. Media, Messages and Men. Longman, 2de uitg. 1979.

Noelle-Neumann, E. Kumulation, Konsonanz und Offentlichkeitseffekt. Publizistik; Uitgawe 18, 1973.

Noelle-Neumann. E. Public Opinion and the Classical Tradition: A Re-evaluation. Public Opinion Quarterly; Vol. 43, 2, 1979.

Noelle-Neumann, E. Return to the Concept of Powerful Mass Media. Public Opinion Quarterly, s.j.

Noelle-Neumann, E. The Spiral of Silence. Journal of Communication; Vol. 24, 2, 1974.

Noelle-Neumann, E. Turbulences in the Climate of Opinion: Methodological Applications of the Spiral of Silence Theory. Public Opinion Quarterly; Vol. 41, 2, 1977.

Onions, C. T. (ed.) Shorter Oxford English Dictionary.

Pears, D. F. Predicting and Deciding. Oxford, 1965.

Rivers, W. L. The Opinionmakers. s.j.

Rivers, W. L. & Schramm, W. L. Responsibility in Mass Communication, hersiene uitg. New York, Harper & Row, 1969.

Schoonees, Swanepoel, Du Toit, Booysen. HAT. (Perskor).

Schramm, W., red. Mass Communications. University of Illinois Press, Urbana, Chicago, Londen; 2de uitg. 1960.

Snyman, P. G. Die Etiese Deontiek van Propaganda. Potchefstroom. Januarie 1983.

Snyman, P. G. Pers en Leser. Pro-Rege Pers. 1971.

Stoker, H. G. Menslike Vryheid. Koers 31: 426 - 448. Jan-Feb 1964.

Stoker, H. G. 'n Poging tot die Wysgerige Analise van Nuus. Ongepubl. lesing; s.j.

Stoker, H. G. Die Samehangende Verskeidenheid van Menslike Vryheid Veral in Samelewingsverband. Koers 31: 469 - 505, Maart 1964.

Stoker, H. G. Oorsprong & Rigting, Band 1. Tafelberg Uitgewers. 1967-70.

Stoker, H. G. Hoe is Ons Roeping Wêreldwyd? Potchefstroom. Pro-Rege Pers Beperk. 1963.

Tessimond, A. S. J. Anthology of Satirical Poetry "I Have No Gun, But I Can Spit." Keur deur Kenneth Baker. Methuen, Londen 1982.

Thompson, D. Reading and Discrimination. Chatto; 1954.

Tuchman, Gaye. Objectivity as a Strategic Ritual : An Examination of Newsmen's Notions of Objectivity, American Journal of Sociology; 1971/1972.

Verklarende Bybel.
Versfeld, M.. Essay, Moraliteit en Moralisme. Beweging Uitwaarts. John Malherbe Edms Bpk., 1969.
Versfeld, M., Tyd en Dae. Tafelberg - Uitgewers Bpk, 1982.
Vosloo, T. The Role of African and Foreign Media in Shaping Various Countries' Self-images and Images of Each Other. Teks van 'n toespraak gelewer op 27 - 29 Oktober 1980.

ABSTRACT

THE ATTITUDES OF JOHANNESBURG JOURNALISTS TOWARD RESPONSIBILITY

Abstract from Die Verantwoordelikheidsbeskouing van Johannesburgse Joernaliste.

Critics and criticism of the South African press abound. Labelled as profoundly irresponsible, it stands accused of "going too far" and equally of "not going far enough".

Yet, for all the validity of some of these critics' charges, it is apparent how widely apart (and at times in complete contrast) the so-called irresponsibility of the SA press is understood. This confusion encompasses the Press itself, for in vigorously defending itself, the Press tends to use the term rather loosely and with varying connotations.

To determine therefore how journalists (not only editors and commentary writers) understand such loaded terms as "responsibility" and "a responsible press", particularly in South African context, a survey was conducted from November 1982 to May 1983 among 110 Johannesburg journalists (15% of all journalists working on newspapers in Johannesburg).

The survey also explores whether different language groups have widely diverging viewpoints about "responsibility" in the press -- and hypothesises that pressure from colleagues, working environment, and the need to provide "unrealistic consonance" (Prof. E. Noelle-Neumann's phrase) actually points to a convergence of ideas across barriers such as language, age and experience.

This convergence of opinion was proved by the survey, pointing to similar effects by the press on it's reading public as Prof. Noelle-Neumann found in Germany -- amongst other things, the creating of stereotypes, due to the need for journalists to reinforce and confirm their own opinions, often to the exclusion of the real situations and the true facts.

Further conflicts arising from journalists' desire for success, or peer acceptance, and the responsibility of accurate reporting, requiring dedication and precision, seem to be confirmed from the survey. Only 23.6% of the response group mention "accuracy" as a primary requisite for responsible reporting -- and of this group, 34% claimed not to agree with a statement in the survey to the effect that newspapers "should convey the most important news and get their facts straight".

This contradiction is seen to be proof of the hypothesis that journalists do not think actively, nor deeply enough, about what exactly "responsibility" in the press entails.

At the same time, a majority (albeit not very large) of journalists (52.73%) could not bring themselves to agree with a statement that colleagues are all responsible journalists. In conjunction with this result must be read the overwhelming response (86.36%) in support of a statement asking for greater care on the part of senior staff to ensure responsibility in the newspaper.

Although journalists seem confused about what precisely responsibility entails, often contradicting themselves, concern about the newspaper's responsibility seem to permeate all levels of journalistic experience.

Certainly on the question of responsibility little evidence could be found in support of claims of sharply negative attitudes across language barriers in an article, titled South African Attitudes Toward News Media, by C. Anthony Giffard, which appeared in Journalism Quarterly (Winter 1976). For instance, English journalists in the survey group agreed 64.27% with a statement that some Afrikaans-language daily papers treat news responsibly, compared with 74.99% of Afrikaans journalists in the response group agreeing with a similar statement concerning English-language daily papers. Journalists sharing Giffard's viewpoint that "mutual antagonism and recrimination" are "commonplace" between Afrikaans and English newspapers constitute only 11.8% of the group surveyed.